

**RAPORTI I PARË I PËRKOHSHËM**  
**PËR AKTIVITETET DHE RASTET QË JANË NË KOMPETENCË TË**  
**PROKURORISË SPECIALE PUBLIKE (PSP)**



## PËRMBAJTJA

<b>LISTA E SHKURTESAVE</b> .....	4
<b>PËRMBLEDHJE</b> .....	5
<b>1. Hyrje</b> .....	8
1.1. Sfondi i përgjithshëm: Kriza politike e vitit 2015 dhe themelimi i PSP-së.....	8
1.2. Zhvillimet politike pas Marrëveshjes së Përzhinës .....	10
1.3. Diapazoni dhe struktura e këtij raporti .....	10
<b>2. Korniza ligjore dhe operative</b> .....	12
2.1. Sistemi i drejtësisë penale dhe Ligji për procedurën penale.....	12
2.2. Themelimi i PSP-së: Baza ligjore, kompetencat dhe llogaridhënia .....	14
2.3. Mandati dhe afati i fundit për ngritjen e aktakuzave: Çështja e vazhdimësisë 16	
2.4. Struktura operative e PSP-së .....	18
<b>3. Rastet e PSP-së</b> .....	19
3.1. Hyrje.....	19
3.2. Rastet për të cilat PSP-ja ka ngritur aktakuza, të cilat kanë të bëjnë me skandalin e përgjimit.....	20
3.4. Rastet që u morën nga Prokuroria publike pas ngritjes së aktakuzës .....	41
3.5. Hetimet që janë rrjedhë e sipër .....	47
<b>4. Analizë e çështjeve të përzgjedhura</b> .....	50
4.1 Hyrje.....	50
4.2. Sfidat fillestare me të cilat u përball PSP-ja .....	50
4.2.1. Bashkëpunimi problematik ....	50
4.2.2. Amnistia e kryetarit të shtetit.....	50
4.2.3. Konflikti i kompetencave me Prokurorin Publik Shtetëror.....	52
4.2.4. Çështja e pranueshmërisë së bisedave të përgjuara si dëshmi para Gjykatës Supreme .....	52
4.3. Strategjia e Prokurorisë: Vendimet e PSP-së në lidhje me të pandehurit, procedurat dhe akuzat .....	53
4.3.1. Të pandehurit.....	53
4.3.2. Procedurat .....	55
4.3.3. Akuzat .....	55
4.3.4. Transparenca .....	57
4.4. Përdorimi i masave të parandalimit në rastet e PSP-së .....	57

4.4.1. Korniza ligjore kombëtare ...	57
4.4.2. Korniza ligjore ndërkombëtare.....	59
4.4.3. Kërkesat për masat e parandalimit para dorëzimit të aktakuzave .....	61
4.4.3.1. Paraburgimi i Sead Koçanit në hetimin Trust .....	61
4.4.4. Kërkesat për masa të parandalimit bashkë me dorëzimin e aktakuzave .....	63
4.4.5. Bazat për kërkimin e masave të parandalimit .....	65
4.4.5.1. Rreziku nga ikja .....	65
4.4.5.2. Ndikimi mbi dëshmitarët ...	66
4.4.6. Arsyet për refuzimin ose shqiptimin e paraburgimit.....	66
4.4.6.1. Dyshimi i bazuar .....	66
4.4.6.2. Rreziku nga ikja .....	67
4.4.6.3. Manipulimi me dëshmitë dhe ndikimi mbi dëshmitarët .....	68
4.4.6.4. Arsyet për shqiptimin e paraburgimit në rastin Fortesa -Target .....	69
4.4.7. Vëzhgime dhe konkluzione për përdorimin e masave të parandalimit .....	71
4.5. Pranueshmëria e bisedave të përgjuara si dëshmi në fazën e miratimit të aktakuzës .....	72
4.5.1. Sfondi .....	72
4.5.2. Korniza ligjore kombëtare .....	74
4.5.3. Korniza ligjore ndërkombëtare.....	74
4.5.4. Rasti Qendra .....	76
4.5.5. Miratimi i aktakuzës .....	78
4.5.6. Konkluzioni i përkohshëm për pranueshmërinë e bisedave të përgjuara si dëshmi .....	78
4.6. Vjetërsia .....	79

<b>5. Konkluzione dhe rekomandime</b> .....	82
---	----

## LISTA E SHKURTESAVE

<b>PPT<sup>h</sup>KOK</b>	Prokuroria Themelore Për Krim të Organizuar dhe Korrupcion
<b>Kryeprokurori</b>	Kryeprokurori Shtetëror
<b>Kryeprokurori i PSP</b>	Kryeprokurori i Prokurorisë Specjale Publike
<b>KPP</b>	Këshilli i Prokurorëve Publikë
<b>PDSH</b>	Partia Demokratike Shqiptare
<b>BDI</b>	Bashkimi Demokratik për Integrim
<b>KE</b>	Kodi Elektoral
<b>UE</b>	Unioni Europjan
<b>KEDNJ</b>	Konventa Europiane e të Drejtave të Njeriut
<b>GJEDNJ</b>	Gjykata Europjane e të Drejtave të Njeriut
<b>LPP</b>	Ligji për Procedurë Penale
<b>LGJ</b>	Ligji për Gjykatat
<b>KKZ</b>	Këshilli Komunal Zgjedhor
<b>PP</b>	Prokurori Publik
<b>ZPP</b>	Zyra e Prokurorit Publik
<b>LSDM</b>	Parti politike “Lidhja Social Demokrate e Maqedonisë”
<b>KSHZ</b>	Komisioni Shtetëror Zgjedhor
<b>MVH</b>	Mjetet e Veçanta Hetuese
<b>PSP</b>	Prokuroria Specjale Publike
<b>VMRO-DPMNE</b>	Partia politike “Organizata e Brendshme Revolucionare Maqedonase –Partia Demokratike për Unitet Kombëtar Maqedonas”.
<b>DSK</b>	Drejtoria për Siguri Drejtoria për Siguri dhe Kundërzbulim

## PËRMBLEDHJE

Ky raport është rezultat i vëzhgimeve nga monitorimi i rasteve të gjykimeve nga ana e Misionit të OSBE-së në Shkup, të cilat janë në kompetencë të Prokurorisë publike për ndjekjen e veprave penale që kanë të bëjnë dhe rezultojnë nga përmbajtja e ndjekjes së paligjshme të komunikimeve (në tekstin e mëtejshëm Prokuroria Speciale Publike ose PSP-ja). PSP-ja u themelua nga Kuvendi në shtator të vitit 2015, në bazë të marrëveshjes politike të ndërmjetësuar nga BE-ja për tejkalimin e krizës politike që ishte rezultat i skandalit të përgjimit në vitin 2015. Skandali doli në shesh me publikimin e një sërë bisedash të përgjuara në mënyrë të paligjshme që përmbanin diskutime midis zyrtarëve të lartë shtetërorë, duke zbuluar përfundimisht ndërhyrjen e supozuar të qeverisë në gjyqësi, kontrollin mbi një numër të mediave dhe ndërhyrjen në zgjedhje. PSP-ja u krijua si një prokurori e veçantë brenda sistemit gjyqësor të vendit me kohëzgjatje të kufizuar prej pesë vitesh (me mundësi vazhdimi). Edhe më tepër, PSP-ja ishte e kufizuar me një afat për ngritjen e aktakuzave të cilat skadonin deri në 30 Qershor.

Ky raport i përkohshëm kryesisht është i fokusuar në 20 rastet për të cilat PSP-ja ngriti aktakuza deri në afatin e lartpërmendur ligjor. Ai përmban një pasqyrë faktike të akuzave për këto raste dhe i analizon zhvillimet relevante deri në momentin e ngritjes së aktakuzave, duke përfshirë edhe miratimin e aktakuzave, me fokus të veçantë në masat parandaluese dhe polemikat rreth pranueshmërisë së e bisedave të përgjuara si dëshmi. Përveç kësaj, ky raport përfshin informata në lidhje me katër rastet të cilat fillimisht ndiqeshin nga Prokuroria Publike (PP-ja), dhe të cilat u morën përsipër nga PSP-ja, si dhe një pasqyrë të informatave që janë në dispozicion publik në lidhje me hetimet që janë në rrjedhë e sipër të PSP-së. Edhe pse PSP-ja ka qenë e zellshme në sigurimin e transparencës për publikun, mund të bëhen më shumë përpjekje për t'i paraqitur arsyet për marrjen e kompetencës për rastet që janë në rrjedhë e sipër të Prokurorisë Publike, ku veprat themelore penale nuk rezultojnë nga përmbajtja e përgjimeve, e as (nëse interpretohet në mënyrë të rreptë) nuk lidhen me to.

Për më pak se dy vite e gjysmë, PSP-ja arriti të parashtrijë 20 aktakuza brenda afatit të shkurtër ligjor, edhe atë përkundër ndërhyrjeve të konsiderueshme nga institucionet e tjera. Të gjitha aktakuzat u miratuan (njëra u miratua pjesërisht) dhe të gjitha rastet momentalisht janë në gjykim. Procesi i miratimit të shumë aktakuzave mori një kohë të konsiderueshme (pesë-gjashtë muaj).

Në lidhje me zbatimin e masave parandaluese, raporti gjeti se rastet e PSP-së nxorën në shesh një mangësi në kornizën e LPP-së që e rregullon zbatimin e paraburgimit deri në shqyrtim të ankesës. Duke mos kërkuar në mënyrë eksplicite

zbatimin e menjëhershëm të paraburgimit, ligji le hapësirë që i dyshuari të ikë, të manipulojë me provat ose ta përsërisë veprën penale deri në shqyrtim të ankesës. Për më tepër, përderisa në rastet e PSP-së gjykata ka qenë e kujdesshme që paraburgimi të shqiptohet vetëm si mjet i fundit, ekziston përshtypja se zbatohen standarde të ndryshme për rastet që nuk janë të PSP-së, në të cilat paraburgimi është caktuar shumë shpesh.

Raporti poashtu e diskuton pranueshmërinë e përgjimeve të paligjshme si prova për qëllimet e procedurës penale, gjeçësisht se a mund të përdoren përgjimet si prova, dhe/ose të pranohen në gjykim, ose ta formojnë bazën për dënim të ligjshëm. Në raport përmendet vendimi i gjykatës për t'i pranuar përgjimet në fazën e miratimit të aktakuzës për të gjitha rastet. Në kohën e shkrimit të këtij raporti, shumica e gjykimeve për rastet e PSP-së ishin në rrjedhë e sipër, dhe pranueshmëria e bisedave të përgjuara në gjykim, për dallim nga pranueshmëria për qëllimet e miratimit të aktakuzës, është një nga çështjet kryesore që mund të ndikojë në rezultatin e rasteve të PSP-së.

Përkundër arritjeve të suksesshme nga PSP-ja deri më tani, kufizimet aktuale në kornizën ligjore dhe institucionale e vënë në rrezik procesin e sigurimit të përgjegjësisë për veprat serioze penale të zbuluara në përgjimet. Pa marrë parë parasysh se çfarë vendimi do të marrë ligjvënësi në lidhje me vazhdimësinë dhe vendosjen institucionale të PSP-së, rekomandohet që të gjitha rastet të përfundohen, me qëllim që të sigurohet përgjegjësi e plotë për veprat penale të zbuluara në përgjimet. Prandaj, gjykimi i drejtë dhe efikas i rasteve të PSP-së, do të shërbejë si një mekanizëm për ta rindërtuar besimin në sistemin e drejtësisë penale në vend.

# 1. Hyrje

## 1.1. Sfondi i përgjithshëm: Kriza politike e vitit 2015 dhe themelimi i PSP-së

Prokuroria publike për ndjekjen e veprave penale të cilat kanë të bëjnë dhe rezultojnë nga përmbajtja e ndjekjes së paligjshme të komunikimeve (në tekstin e mëtejshëm: Prokuroria Speciale Publike, ose PSP) është themeluar nga Kuvendi në shtator të vitit 2015, në bazë të marrëveshjes politike të ndërmjetësuar nga ndërkombëtarët për tejkalimin e krizës politike që ishte rezultat i skandalit të përgjimit në vitin 2015.<sup>1</sup> Më 9 shkurt të vitit 2015, Zoran Zaevi (Zaevi), udhëheqësi i LSDM-së, e cila në atë kohë ishte parti opozitare, publikoi një seri bisedash telefonike të përgjuara në mënyrë të paligjshme, të cilat përmbanin diskutime, në mes tjerash, ndërmjet zyrtarëve të lartë qeveritarë dhe zyrtarëve të partisë në pushtet, që zbulonin korupcionin qeveritar duke ndërhurë në gjyqësi, keqpërdorim të detyrës, kontroll të politikës redaktuese në një numër mediash dhe ndërhyrje në zgjedhje. Incizimet e publikuara zbuluan përgjimin e paligjshëm të komunikimeve të mijëra qytetarëve, duke përfshirë edhe ministra të qeverisë, punonjës të qeverisë, gjyqtarë dhe gazetarë.<sup>2</sup> Përgjimet zbuluan një operacion të gjerë të mbikëqyrjes, që ngriti shqetësime serioze ligjore dhe etike për ndikimin e saj në sundimin e ligjit dhe të drejtat e njeriut në vend. Deri më 3 maj të vitit 2015, Zaevi dhe LSDM-ja mbajtën 28 konferenca për shtyp, gjatë të cilave publikuan disa incizimet në formë të zërit (audio) dhe si transkripte. Incizimet e publikuara u bënë të njohura gjerësisht si “bombat”.

LSDM-ja pretendoi se mbikëqyrja u krye me urdhër të kryeministrit të atëhershëm dhe kryetarit të partisë në pushtet, VMRO-DPMNE-së, Nikolla Gruevski (Gruevski) së bashku me kushëririn e tij dhe drejtorin e Drejtorisë për Siguri dhe Kundërzbulim (DSK),<sup>3</sup> Sasho Mijallkov (Mijallkov). Sipas Zaevit, me planin e qeverisë për mbikëqyrje masovike ishin përgjuar mbi 20.000 vetë.<sup>4</sup> VMRO-DPMNE-ja nuk e kundërshtoi ekzistimin e incizimeve, por mohoi se kishte ndonjë lidhje me to, duke pretenduar se mbikëqyrja ishte kryer nga agjenci të huaja të zbulimit dhe se incizimet ishin përpunuar në mënyrë selektive,

<sup>1</sup> *Shih* deklaratën e komisionarit, Johannes Han: <https://bit.ly/2JLl9Ng>.

<sup>2</sup> *Shih* “Kryeministri i Maqedonisë akuzohet për përgjim të përmasave të mëdha”, Sinisha Jakov Marushiq, <http://www.balkaninsight.com/en/article/eavesdropping-bombshell-explodes-in-macedonia>.

<sup>3</sup> Drejtoria për Siguri dhe Kundërzbulim e vendit që është nën juridiksionin e Ministrisë për Punë të Brendshme (MPB).

<sup>4</sup> *Shih*: Raportin e “Amnesty International”: “Former Yugoslav Republic of Macedonia: Submission to the Human Rights Committee,” Amnesty International, fq. 15.

gjegjësisht ishin “të montuara, të krijuara, të prera dhe të ngjitura”.<sup>5</sup> Shpalosja e bisedave çoi në një krizë të madhe politike. Duke filluar më 5 maj të vitit 2015, u mbajtën protesta në gjithë vendin me mijëra qytetarë dhe aktivistë që kërkonin dorëheqjen e Gruevskit dhe të kabinetit të tij. Ministria e brendshme, Gordana Jankulloska (Jankulloska) dhe ministri për transport, Mile Janakieski (Janakieski) (që të dy u dëgjuan në bisedat e përgjuara) dhanë dorëheqje më 12 maj, së bashku me drejtorin e DSK-së, Mijallkovin, ndërsa kryeministri Gruevski nuk dha dorëheqje.

Zgjidhja e krizës u ndërmjetësua nga Bashkimi Evropian (BE) dhe Shtetet e Bashkuara të Amerikës. Ndërmjet 2 qershorit dhe 15 korrikut të vitit 2015, ndërkombëtarët ndërmjetësuan në negociatat midis katër partive kryesore politike të vendit: partisë konservatore në pushtet VMRO-DPMNE-së, të udhëhequr nga Gruevski; partisë kryesore opozitare, LSDM-së, të udhëhequr nga Zaevi; dhe dy partive etnike shqiptare, Bashkimit Demokratik për Integrim (BDI), të udhëhequr nga Ali Ahmeti (Ahmeti) dhe Partisë Demokratike të Shqiptarëve (PDSH), të udhëhequr nga Menduh Thaçi. Bisedimet rezultuan me “Marrëveshjen e Përzhinës.”<sup>6</sup> Marrëveshja bënte thirrje për dorëheqjen e parakohshme të kryeministrit Gruevski, formimin e qeverisë së përkohshme për përgatitjen e zgjedhjeve të parakohshme në prill të vitit 2016 dhe emërimin e Prokurorit special për t’i hetuar çështjet që kanë të bëjnë ose që rezultojnë nga përmbajtja e komunikimeve të përgjuara.

Vendimi për të krijuar një prokurori *ad hoc*, që do të kishte për detyrë ta hetonte skandalin e përgjimeve mundësoi adresimin e dy çështjeve kryesore. E para ishte besimi se për shkak të ndërhyrjes politike në punën e gjyqësisë që doli në shesh nga bisedat e përgjuara, sistemi i rregullt i prokurorisë së vendit nuk kishte dëshirë t’i hetojë zyrtarët e lartë shtetërorë.<sup>7</sup> Çështja e dytë ishte qasja e dukshme selektive të Prokurorisë Publike, e cila ngriti akuzë vetëm për “veprimet e krijimit, marrjes, emetimit dhe publikimit të bisedave të përgjuara, por jo edhe për shumë

<sup>5</sup> *Shih* “LSDM-ja nuk zgjedh mjete dhe vazhdon të punojë për interesa të huaja” gjendet në linkun <https://vmro-dpmne.org.mk/node/3336>; “Teksti integral i fjalimit të z. Nikolla Gruevski (02.05.2015)” gjendet në linkun <https://vmro-dpmne.org.mk/node/3460>.

<sup>6</sup> *Shih* Ueb-faqen e Komisionit të BE-së, “Arrihet marrëveshje në Shkup për tejkalimin e krizës politike,” <https://bit.ly/2MaBwAt>. Për ta parë tekstin e Marrëveshjes së Përzhinës, shihni linkun: [https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/news\\_corner/news/news-files/20150619\\_agreement.pdf](https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/news_corner/news/news-files/20150619_agreement.pdf).

<sup>7</sup> *Shih* Rekomandimet e Grupit të pavarur të ekspertëve me përvojë, “Tsh-Republika Jugosllave e Maqedonisë: Rekomandimet e Grupit të ekspertëve me përvojë për çështjet sistemore për sundimin e të drejtës në lidhje me përgjimin e komunikimeve që u zbulua në pranverën e vitit 2015”, 8 qershor 2015 (në tekstin e mëtejme “Raporti i Pribes 2015”), fq. 9, ku thuhet se “Nga ana e disa burimeve grupi u njoftua se ka atmosferë të presionit dhe të pasigurisë në gjyqësi. Kjo u vërtetua edhe nga publikimi i zbulimeve që dolën në shesh. Shumë gjykatës besojnë se avancimi në kuadër të gjyqësisë është i rezervuar për ata njerëz, vendimet e të cilëve e favorizojnë establishmentin politik”.



vepra të mundshme penale ose vepra të tjera të kundërligjshme të zbuluara në përmbajtjen e vetë bisedave të përgjuara.”<sup>8</sup>

Më 30 dhjetor të vitit 2015, Zaevi ia dha PSP-së një hard-disk që përmbante 540,646 audio-skedarë të komunikimeve të përgjuara dhe gjashtë kuti me transkripte.<sup>9</sup>

## 1.2. Zhvillimet politike pas Marrëveshjes së Përzhinës

Në janar të vitit 2016, Gruevski dha dorëheqje pas gati dhjetë vjetësh në detyrë, gjë që çoi në formimin e qeverisë së përkohshme dhe zgjedhjet e parakohshme më 11 dhjetor të vitit 2016.<sup>10</sup> Koalicioni i mëparshëm qeverisës i formuar nga VMRO-DPMNE-ja dhe BDI-ja, mirëpo nuk arritën marrëveshje për formimin e qeverisë.<sup>11</sup> Pasi negociatat me VMRO-DPMNE-në u ndërpre në janar të vitit 2017, LSDM-ja e Zaevit arriti të bëjë marrëveshje me BDI-në dhe një parti tjetër etnike shqiptare për të formuar qeveri. Megjithatë, për shkak të obstrukcioneve të VMRO-DPMNE-së kriza politike u përshkallëzua edhe më tej për ta parandaluar shumicën për ta zgjedhur kryetarin e Kuvendit dhe refuzimit të kryetarit Gjorge Ivanov për t’ia dhënë Zaevit mandatin për të formuar qeveri, kriza politike u përshkallëzua edhe më tutje. Demonstratat e përditshme në mbështetje të VMRO-DPMNE-së u bënë të dhunshme më 27 prill të vitit 2017, kur protestuesit u futën me dhunë në Kuvend dhe sulmuan disa deputetë pasi shumica e zgjodhi kryetarin e Kuvendit përkundër kundërshtimeve të VMRO-DPMNE-së.<sup>12</sup> Në ditët që pasuan, VMRO-DPMNE-ja u zbut, kryetari i ri i Parlamentit e mori detyrën dhe kryetari Ivanov ia dha Zaevit mandatin për të formuar qeveri. Më 1 qershor të vitit 2017, qeveria e udhëhequr nga LSDM-ja e mori funksionin.

## 1.3. Diapazoni dhe struktura e këtij raporti

Ky raport është rezultat i vëzhgimeve nga monitorimi i rasteve të gjykimeve që janë në kompetencë të PSP-së, që u realizuan nga Misioni i OSBE-së në Shkup në kuadër të “Monitorimit të aktiviteteve dhe të rasteve ligjore që janë në kompetencë

<sup>8</sup> *Po aty*, fq. 11.

<sup>9</sup> *Shih* Raportin e parë të PSP-së, fq. 8, (versioni në gjuhën origjinale), shih rastin Target për mënyrën në të cilën Zaevi erdhi deri te këto maeriale, më poshtë. Rastet e përfshira në këtë raport do të përmenden me emrat e tyre të koduara.

<sup>10</sup> Zgjedhjet të cilat fillimisht ishin caktuar të mbahen më 26 prill 2017 u shtynë dy herë, së pari për më 5 qershor dhe pastaj për më 10 dhjetor.

<sup>11</sup> *Shih* “Skandali i mbikëqyrjes në Maqedoni që e rrëzoi një qeveri” Tena Prelec, <http://www.computerweekly.com/feature/The-Macedonian-surveillance-scandal-that-brought-down-a-government>.

<sup>12</sup> *Shih* “Shpërthen dhuna pasi protestuesit u futën me dhunë në Kuvendin e Maqedonisë,” Sinisha Jakov Marushiq, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-elects-parliament-speaker-amid-ongoing-tension-04-27-2017-1>.

të Prokurorisë publike për ndjekjen e veprave penale të cilat kanë të bëjnë dhe rezultojnë nga përmbajtja e ndjekjes së paligjshme të komunikimeve” (në tekstin e mëtutjeshëm “Projekti”). Projekti financohet nëpërmjet kontributeve jashtë-buxhetore që i janë ofruar Misionit nga Mbretëria e Holandës dhe Byroja për narkotikë ndërkombëtarë dhe çështje të zbatimit të ligjit e Shteteve të Bashkuara të Amerikës (INL).

Ky është një raport i përkohshëm që e përfshin fazën e parë të aktiviteteve të PSP-së. Në fokusin kryesor të këtij raporti janë rastet për të cilat PSP-ja ngriti aktakuza deri në afatin e fundit ligjor më 30 qershor të vitit 2017.<sup>13</sup> Sa i përket këtyre rasteve, raporti i analizon zhvillimet relevante deri në momentin e ngritjes së aktakuzave, duke përfshirë edhe miratimin e aktakuzave. Duke pasur parasysh faktin se në kohën e shkrimit të raportit, shumica e gjykimeve për këto raste ishin në rrjedhë e sipër, analiza që është paraqitur këtu kryesisht është e natyrës faktike, me synimin për ta respektuar parimin për mosndërhyrje, që është pjesë e qenësishme e aktiviteteve të monitorimit të gjykimeve nga OSBE-ja.<sup>14</sup> Rrjedhimisht, zhvillimet pas miratimit të aktakuzave, duke i përfshirë edhe vëzhgimet e gjykimeve, janë jashtë diapazonit të këtij publikimi dhe do të jenë temë e raporteve të ardhshme nga monitorimi i gjykimeve, që do të publikohen pas aktgjykimit të rasteve.

Përveç kësaj, ky raport përfshin informacione lidhur me rastet të cilat PSP-ja i mori përsipër nga Prokuroria Publike (në tekstin e mëtejshëm: PP-ja), deri më datën 30 qershor të vitit 2018. Fokusi i analizës në ato raste është në vendimin e PSP-së për ta konfirmuar kompetencën e saj. Për më tepër, ky raport përfshin një pasqyrë të informacionit që është në dispozicion publik në lidhje me hetimet e PSP-së që janë në rrjedhë e sipër.

Ky raport është i strukturuar në pesë kapituj: Kapitulli I - hyrja; Kapitulli II - përmban një pasqyrë të shkurtër të sistemit të drejtësisë penale në vend, të Ligjit për procedurën penale dhe një diskutim rreth kornizës ligjore dhe operative në kuadër të cilës vepron PSP-ja; Kapitulli III - përmban një pasqyrë faktike të rasteve që janë në kompetencë të PSP-së, dhe zhvillimet përkatëse që përkojnë me diapazonin e këtij raporti; Kapitulli IV - përmban një analizë të çështjeve relevante ligjore që dalin nga vëzhgimet e monitorimit të gjykimeve, veçanërisht të praktikës gjyqësore mbi masat e parandalimit në rastet e PSP-së dhe të polemikës mbi pranueshmërinë e bisedave të përgjuara si dëshmi; dhe Kapitulli V - i paraqet konkluzionet e përkohshme dhe rekomandimet.

<sup>13</sup> Për mendime plotësuese rreth afatit ligjor të 30 qershorit, shih seksionin 2.3, më poshtë.

<sup>14</sup> Shih OSBE-ODIHR, “Monitorimi i gjykimeve: Doracak për praktikantë”, 2012, fq.18.

## 2. Korniza ligjore dhe operative

### 2.1. Sistemi i drejtësisë penale dhe Ligji për procedurën penale

Në pajtim me nenin 98 të Kushtetutës, gjykatat janë të organizuara në një sistem të vetëm. Ligji për Gjykatat<sup>15</sup> përfshin 27 gjykata të ulëta (Gjykata Themelore),<sup>16</sup> të njohura si gjykata të shkallës së parë; katër Gjykata të Apelit,<sup>17</sup> dhe Gjykatën Supreme të vendosur në Shkup. Sipas Ligjit për PP-në,<sup>18</sup> kompetenca e PP-së është e organizuar në përputhje me strukturën e gjykatave. Në bazë të kësaj, ekzistojnë 22 Prokurori Themelore Publike që janë kompetente për të vepruar para një ose më shumë Gjykatave Themelore, katër Prokurori të Larta Publike që janë kompetente për të vepruar para Gjykatave të Apelit dhe një Prokurori Publike Shtetërore, e cila udhëhiqet nga Prokurori Publik Shtetëror, që është kompetente për të vepruar para Gjykatës Supreme.

Korniza normative që zbatohet për procedurat penale u ndryshua dukshëm pas hyrjes në fuqi të Ligjit të ri për Procedurë Penale (LPP) në vitin 2013.<sup>19</sup> Ngjajshëm si dhe në shumë juridiksione të tjera në Ballkanin Perëndimor, vendi e braktisi modelin inkuizitor në të cilin hetimi udhëhiqej nga gjykatësi hetues, e miratoi një sistem hibrid me elemente të frymëzuara nga tradita kundërshtuese anglo-amerikane. Në pajtim me LPP-në e re, Prokurori Publik (PP) tani është përgjegjës për hetimin dhe mbledhjen e provave (duke i përfshirë edhe provat; shfaqësues),<sup>20</sup> në vazhdim mbrojtja poashtu mund të kryejë hetime të veta dhe t'i paraqesë provat përpara gjykatësit. Një risi të madhe që solli reforma ka të bëjë me marrëdhëniet ndërmjet prokurorëve dhe policisë. Sipas nenit 291 të LPP-së, prokurori publik “do ta ketë policinë gjyqësore në dispozicionin e tij.” Për këtë qëllim, ligji parasheh krijimin e “qendrave hetimore” në kuadër të Prokurorisë publike, ku nëpunësit policorë janë funksionalisht të varur nga prokurori publik.<sup>21</sup> Megjithatë, kjo pjesë e reformës akoma nuk është implementuar dhe prokuroritë publike ende mbështeten vetëm në policët që u përkasin njësive organizative të Ministrisë së Punëve të Brendshme, Policisë Financiare dhe Drejtorisë Doganore. PSP-ja paraqet përjashtimin e vetëm në këtë praktikë, pasi që është prokuroria e vetme në vend që ka qendër hetimore.

<sup>15</sup> Ligji për gjykatat, Nenet 22-37, Gazeta zyrtare nr. 58/2006, 62/2006, 35/2008, 150/2010 dhe 83/2018.

<sup>16</sup> Në kuadër të Gjykatës Themelore Shkup është krijuar një departament që është i specializuar për krime dhe korrupsion që janë kryer kudo në vend.

<sup>17</sup> Katër Gjykatat e Apelit janë të vendosura në qytetet e Shkupit, Gostivarit, Shtëpit dhe Manastirit.

<sup>18</sup> Ligji për Prokurorinë publike, Nenet 11-28, Gazeta zyrtare nr. 150/2007 dhe 111/2008.

<sup>19</sup> Ligji për procedurën penale, Gazeta zyrtare nr. 150/2010, 100/2012 dhe 142/2016.

<sup>20</sup> LPP, Neni 291(4).

<sup>21</sup> LPP, Nenet 41(1)(2), 48(1)(2) dhe 51.

Procesi i procedurës penale përbëhet nga katër faza: (i) procedura paraprake, (ii) faza e aktakuzës, (iii) gjykimi (shkalla e parë), (iv) mjetet juridike (duke i përfshirë mjetet e rregullta dhe të jashtëzakonshme juridike). Faza e procedurës paraprake përbëhet nga dy nënfaza: hetimi paraprak dhe hetimi. Hetimi paraprak është një periudhë paraprake gjatë së cilës prokurori e shqyrton *notitia criminis* (njoftimin që i përcillet prokurorit ku dyshohet se ka ndodhur një veprë penale) dhe vendos nëse duhet të hapë hetim “formal”.<sup>22</sup> Nuk ka dallime të konsiderueshme ndërmjet dy fazave në aspekt të kompetencave hetimore të prokurorit apo të policisë. Mirëpo, ajo që është më e rëndësishme, hetimi paraprak kryhet fshehurazi dhe nuk ka një kohëzgjatje të paracaktuar (gjegjësisht, LPP-ja nuk e përcakton afat për përfundimin e fazës së hetimit paraprak). Hetimi fillon kur prokurori lëshon “urdhër për të kryer hetimin”,<sup>23</sup> dhe përfundon ose me vendim për të ngritur aktakuzë ose për ta ndërprerë hetimin.<sup>24</sup> Për dallim nga hetimi paraprak, hetimi duhet të përfundojë brenda gjashtë muajve nga lëshimi i urdhrit të lartpërmendur. Ky afat mund të zgjatet deri në nëntë muaj (12 muaj për hetime në lidhje me krimin e organizuar).<sup>25</sup>

Gjykatësi i procedurës paraprake garanton mbrojtjen e të drejtave të të pandehurit gjatë fazës hetimore,<sup>26</sup> duke ndërhyrë vetëm me kërkesë të prokurorit publik për qëllime specifike të parapara me ligj, si p.sh. zbatimi i masave që e kufizojnë lirinë personale, urdhrat për bastisje, ose përgjimi i komunikimeve. Nëse në fund të hetimit prokurori publik beson se “ekzistojnë dëshmi të mjaftueshme nga të cilat mund të pritët miratim i aktgjykimit dënues”<sup>27</sup>, ai/ajo e parashtron aktakuzën para gjykatësit ose këshillit (në tekstin e mëtejshëm: “gjykatësi/këshilli për vlerësimin e aktakuzës”).<sup>28</sup> Me miratimin ose refuzimin e aktakuzës, gjykatësi/këshilli për vlerësimin e aktakuzës vendos se a do ta dërgojë personin në gjykim, i cili mbahet para një gjykatësi ose këshilli tjetër. Faza e gjykimit e procedurës i ndjek rregullat e modelit kundërshtues lidhur me pranueshmërinë e provave dhe marrjen në pyetje të dëshmitarëve.

<sup>22</sup> Sipas nenit 288 të LPP-së, hetimi paraprak do të përfundojë me vendimin për hedhjen poshtë të kallëzimit penal nëse “nga vet kallëzimi rezulton se vepra e paraqitur nuk është veprë penale për të cilën ndiqet sipas detyrës zyrtare, nëse ka ndodhur parashkrimi ose vepra është përfshirë me amnisti ose falje, nëse ekzistojnë rrethana të tjera që e përjashtojnë ndjekjen ose nuk ekziston dyshim i bazuar se i paraqituri e ka kryer veprën penale.” Nga ana tjetër, nëse hetimi paraprak e tregon ekzistencën e dyshimit të bazuar se një person ka kryer një veprë penale që ndiqet sipas detyrës zyrtare ose me propozim, prokurori publik do të lëshojë urdhër për hetim sipas neneve 291-292 të LPP-së.

<sup>23</sup> LPP, Neni 292.

<sup>24</sup> Sipas nenit 301 të LPP-së, “prokurori publik e mbaron procedurën hetuese kur do të vlerësojë se gjendja e punëve është mjaft e qartësuar që të mund të ngrejë akuzë ose ta ndërpresë procedurën hetuese.”

<sup>25</sup> LPP, Neni 301(2)(3).

<sup>26</sup> LPP, Neni 294.

<sup>27</sup> LPP, Neni 319(1).

<sup>28</sup> Sipas nenit 320 të LPP-së, gjykatësi individual e vlerëson e aktakuzën kur për veprën e kryer penale është paraparë dënim me burg deri në dhjetë vjet, ndërsa këshilli prej tre gjykatësve e vlerëson aktakuzën kur për veprën e kryer penale është paraparë dënim me burg mbi dhjetë vjet.

## 2.2. Themelimi i PSP-së: Baza ligjore, kompetencat dhe llogaridhënia

PSP-ja u krijua në bazë të “Ligjit për Prokurorinë publike për ndjekjen e veprave penale të cilat kanë të bëjnë dhe rezultojnë nga përmbajtja e ndjekjes së paligjshme të komunikimeve” (në tekstin e mëtejshëm: “Ligji për PSP-në”), të miratuar nga Kuvendi më 15 shtator të vitit 2015, që e rregullon “kompetencën, themelimin, ndërprerjen, organizimin dhe funksionimin” e PSP-së.<sup>29</sup> Gjatë seancës së njëjtë në të cilën u miratua Ligji për PSP-në, Kuvendi e zgjodhi edhe kryeprokuroren speciale publike, Katica Janeva (Janeva), e cila, deri atëherë, ishte kryeprokurore në Gjevgjeli, qytet në juglindje të vendit. Në pajtim me nenin 3(1) të Ligjit për PSP-në, kryeprokurorja speciale publike emërohet nga Kuvendi me një shumicë të cilësuar prej dy të tretave dhe me “pëlqimin paraprak të katër partive më të mëdha politike”, dhe zgjidhet nga Këshilli i Prokurorëve Publikë (KPP).<sup>30</sup> PSP-ja është prokurori e veçantë në kuadër të sistemit gjyqësor të vendit, e pavarur dhe autonome nga prokuroria publike, edhe pse vepron para gjykatave të njëjta. Për dallim nga Prokuroria publike, kompetenca e të cilës është e organizuar në përputhje me hierarkinë e gjykatave, PSP-ja u themelua “për gjithë territorin” e vendit, me seli në qytetin e Shkupit, dhe kompetente për të vepruar para të gjitha gjykatave të vendit.<sup>31</sup>

Kompetenca e PSP-së është e kufizuar në “veprat penale të cilat kanë të bëjnë dhe rezultojnë nga përmbajtja e ndjekjes së paligjshme të komunikimeve” të kryera ndërmjet viteve 2008 dhe 2015.<sup>32</sup> Veçanërisht, ligji nuk specifikon se cilat vepra penale bien nën kompetencën e PSP-së, por e le të lirë PSP-në që të vendosë se si do t’i kualifikojë veprat e pretenduara penale që rezultojnë nga përgjimet.<sup>33</sup> Kompetenca e PSP-së është ekskluzive dhe ka përparësi mbi atë të Prokurorisë publike. Në pajtim me nenin 6(5) të Ligjit për PSP-në, Prokurori publik republikan dhe cili do qoftë prokuror tjetër publik “nuk mund të ndërmarrë hetime ose ndjekje penale për rastet që janë brenda mandatit të PSP-së, pa pëlqimin me shkrim të kësaj të fundit.” Përveç kësaj, gjatë çdo fazë të procedurës, PSP-ja mund të marrë përsipër raste nga Prokuroria publike që

<sup>29</sup> Gazeta zyrtare nr. 159/2015.

<sup>30</sup> Kjo shumicë e kualifikuar parlamentare duhet patjetër të përfshijë edhe shumicë votash të deputetëve që u përkasin bashkësive jo-shumicë në vend.

<sup>31</sup> Ligji për PSP-në, Neni 5(2)(3). Për më tepër, në pajtim me nenin 9 (6) të Ligjit për PSP-në, Kryeprokurorja speciale publike mund të krijojë departamente të specializuara në kuadër të prokurorisë së saj, duke i përfshirë edhe ato me prokurorë, të cilët do t’i përfaqësojnë lëndët para Gjykatave të Apelit dhe Gjykatës Supreme.

<sup>32</sup> Ligji për PSP-në, Nenet 5(1) dhe 2(1).

<sup>33</sup> *Shih* “Krijimi i mekanizmave të veçanta gjyqësore: Rasti i Prokurorit special publik të Maqedonisë,” 3, 2016, Ermira Mehmeti dhe Bekim Kadriu, [http://www.academia.edu/24934934/The\\_Establishment\\_of\\_Special\\_Judicial\\_Mechanisms\\_the\\_Case\\_of\\_Macedonias\\_Special\\_Public\\_Prosecutor](http://www.academia.edu/24934934/The_Establishment_of_Special_Judicial_Mechanisms_the_Case_of_Macedonias_Special_Public_Prosecutor).

bien në kompetencën e saj.<sup>34</sup> Me kërkesë të PSP-së, Prokuroria publike është e obliguar t'ia transferojë PSP-së dosjet e lëndës për rastet e saj që janë në rrjedhë e sipër, në afat prej tetë ditësh. PSP-ja pastaj ka tetë ditë për të vendosur se a do ta marrë kontrollin e lëndës.<sup>35</sup> Ligji për PSP-në nuk përfshin asnjë formë të shqyrtimit gjyqësor për vendimet e PSP-së për ta vendosur kompetencën e saj.

Parimi i autonomisë së PSP-së është i shpjeguar qartë në nenin 6 të Ligjit për PSP-në, i cili thotë se PSP-ja ka autonomi të plotë në hetimin dhe ndjekjen e veprave penale që janë në kompetencë të saj, pa marrë urdhëra nga asnjë prokurori tjetër, duke përfshirë edhe Prokurorin publik shtetëror. Neni 6 thekson se asnjë prokuror publik nuk mund “të ndikojë në punën e PSP-së, ose të kërkojë raporte lidhur me lëndët e saj. Përveç kësaj, PSP-ja “nuk do të thirret ose nuk do të marrë pjesë në kolegjiunet” e Prokurorisë publike, si dhe “asnjë çështje tjetër brenda kompetencës së PSP-së nuk mund të shqyrtohet.”<sup>36</sup> Prandaj, PSP-ja bie jashtë strukturës hierarkike të Prokurorisë publike.

Megjithatë, PSP-ja është përgjegjëse para Kuvendit dhe KPP-së. Për sa i përket të parit, përgjegjësia e PSP-së ka të bëjë me ecurinë e punës së saj dhe sigurohet me dorëzimin e raporteve periodike (çdo gjashtë muaj) mbi aktivitetet e saj, “duke përfshirë përshkrimin mbi përparimin e çdo hetimi apo ndjekjeje të ndërmarrë.”<sup>37</sup> Kjo formë e llogaridhënies nuk kërkon asnjë formë të shqyrtimit apo të miratimit të raporteve të PSP-së nga Parlamenti. Pozita e PSP-së ndaj KPP-së nuk është e ndryshme me atë të Prokurorisë publike, me atë që PSP-ja është përgjegjëse për “cilësinë dhe ligjshmërinë” e punës së saj.<sup>38</sup> Në bazë të nenit 18 të Ligjit për PSP-në, KPP-ja mund të fillojë procedurë për shkarkimin e Kryeprokurores speciale publike nga funksioni para skadimit të mandatit të saj për shkak “të kryerjes së funksionit në mënyrë të paligjshme, joprofesionale dhe të pandërgjegjshme.” KPP-ja dorëzon raport për gjendjen e përcaktuar faktike dhe bazat për shkarkimin e kërkuar te Kuvendi.<sup>39</sup> Në bazë të këtij raporti, Kuvendi mund ta autorizojë shkarkimin me shumicën e dy të tretave të votave (duke e përfshirë edhe shumicën e votave të deputetëve që u përkasin bashkësive joshumicë në vend). Përveç kësaj, në bazë të nenit 17

<sup>34</sup> Ligji për PSP-në, Neni 11(1).

<sup>35</sup> Ligji për PSP-në, Neni 11(2)(3).

<sup>36</sup> Ligji për PSP-në, Neni 6(2)(3).

<sup>37</sup> Në momentin e shkrimit të këtij raporti, PSP-ja kishte publikuar pesë raporte sipas nenit 7(2) të Ligjit për PSP-në: Raporti i parë i PSP-së, 15 shtator 2015 - 15 mars 2016; Raporti i dytë i PSP-së, 15 mars - 15 shtator 2016; Raporti i tretë i PSP-së, 15 shtator 2016 - 15 mars 2017; Raporti i katërt i PSP-së, 15 mars - 15 shtator 2017 dhe Raporti i pestë i PSP-së, 15 shtator 2017 - 15 mars 2018.

<sup>38</sup> Neni 7(3) i Ligjit për PSP-në. Sipas nenit 9 të Ligjit për PSP-në, PSP-ja ka kompetencë t'i emërojë dhe t'i shkarkojë prokurorët, si dhe të shqiptojë masa disiplinore kundër tyre.

<sup>39</sup> Sipas nenit 18 të Ligjit për PSP-në, raporti do të vihet në dispozicion të publikut nëpërmjet komisioneve parlamentare, përveç në rastet kur zbulimi i raportit do t'i shkelte të drejtat e individëve që përmenden aty ose do t'i rrezikonte procedurat penale që janë në rrjedhë e sipër.

të Ligjit për PSP-në, Kuvendi mund ta ndërpresë mandatin e Kryeprokurores speciale publike duke u bazuar në arsyet e mëposhtme: (i) me kërkesë personale të Kryeprokurores speciale publike; (ii) me humbjen e përhershme të aftësisë për kryerjen e funksionit të Kryeprokurores speciale publike; dhe (iii) me dënimin e plotfuqishëm të Kryeprokurores speciale publike. Në bazë të nenit 17(2) të Ligjit për PSP-në, vendimi i Kuvendit përsëri ka nevojë për shumicën e njëjtë të kualifikuar dhe “miratimin” nga KPP-ja.

Përveç kësaj, neni 8 i Ligjit për PSP-në parasheh obligim për ta informuar rregullisht publikun e gjerë për përparimin e punës së PSP-së gjatë hetimit dhe ndjekjes penale. Ky obligim është përmbushur nga PSP-ja përmes disa konferencave për shtyp, ku janë bërë njoftime për hetimet dhe parashtrimin e aktakuzave.

### 2.3. Mandati dhe afati i fundit për ngritjen e aktakuzave: Çështja e vazhdimësisë

PSP-ja u krijua si institucion i përkohshëm. Ligji për PSP-në “do të jetë në fuqi pesë vite nga miratimi në Kuvend dhe mund të vazhdohet për një herë në vit me shumicë prej dy të tretave të votave.”<sup>40</sup> Sipas nenit 3(1) të Ligjit për PSP-në, mandati i Kryeprokurores speciale publike është një vit më pak (katër vjet) sesa kohëzgjatja e ligjit që e ka themeluar PSP-në. Prandaj, Ligji për PSP-në do të pushojë së qeni në fuqi më 15 shtator të vitit 2020, ndërsa mandati i Katica Janevës do të skadojë më 15 shtator të vitit 2019. Megjithatë, Ligji për PSP-në, parasheh “të drejtën për rizgjedhje” për Kryeprokurorin special publik,<sup>41</sup> e cila pritet ta ndjekë procedurën e njëjtë sikurse për zgjedhjen e saj. Është e vështirë të parashikohet se si do të zgjidhet në praktikë mospërputhja mes kohëzgjatjes së Ligjit për PSP-në dhe asaj të mandatit të Janevës. Përveç kësaj, neni 20 i Ligjit për PSP-në, thekson se “funksioni [i PSP-së] do të përfundojë pas përfundimit të të gjitha hetimeve dhe përndjekjeve që janë në kompetencë të tij/saj”.<sup>42</sup>

Përveç mandatit të përkohshëm, Ligji për PSP-në përmban edhe një kufizim tjetër kohor i cili është rreptësisht procedural. Konkretisht, afatin kohor për ngritjen e aktakuzave. Në bazë të nenit 22 të Ligjit për PSP-në, PSP-ja mund të ngrejë aktakuza “jo më vonë se 18 muaj nga dita e marrjes së lëndëve [nga Prokuroria publike] dhe materialeve në kompetencë të tij”. Ligji nuk përcakton nëse këto afate rrjedhin njëkohësisht apo veçmas. Me fjalë të tjera, nëse një rast është marrë në një fazë të mëvonshme sesa materialet e përgjuara, nuk është e qartë nëse afati prej 18 muajsh do të rrjedhë nga data e marrjes së materialeve apo të lëndës.

<sup>40</sup> Neni 1(3) i Ligjit për PSP-në.

<sup>41</sup> Neni 3(1) i Ligjit për PSP-në.

<sup>42</sup> Neni 20 i Ligjit për PSP-në.

Siç u përmend më lartë, më 30 dhjetor të vitit 2015, Zaevi ia dha PSP-së audio-skedarët me bisedat e përgjuara (audio-skedarët përmbanin mbi 20.000 përgjime të paligjshme).<sup>43</sup> Rrjedhimisht, afati i fundit për t'i ngritur të aktakuzat që dalin nga këto përgjime ka skaduar më 30 qershor të vitit 2017.

Ekzistimi i këtij afati e vendos PSP-në në një pozitë dukshëm më të ndryshme nga Prokuroria publike. 18 muajt për PSP-në e përfshijnë edhe fazën e hetimit paraprak të procedurës, ndërsa Prokuroria publike ka kohë të pakufizuar për ta përfunduar fazën e hetimit paraprak, pasi që sipas LPP-së afati për ngritjen e aktakuzave fillon të llogaritet nga lëshimi i urdhërit formal për të kryer hetim.<sup>44</sup> Janeva vazhdimisht e ka kritikuar këtë pabarazi, duke theksuar se ky afat është shumë i shkurtër, duke pasur parasysh sasinë e materialit që duheshte ta përpunojë PSP-ja.<sup>45</sup> Në disa raste, Janeva ka kërkuar ndryshimin e nenit 22 që të korrespondojë me dispozitat e LPP-së.

Edhe pse neni 22 e pengon PSP-në të ngrejë aktakuza të reja pas skadimit të afatit ligjor, ai nuk e pengon atë që të vazhdojë të kryejë hetime. Në Raportin e 5-të të PSP-së, i cili u publikua pas përfundimit të afatit prej 18 muajve për ngritjen e aktakuzave, Janeva theksoi se PSP-ja do të vazhdojë të hetojë. Raporti më tej thekson se deri më 15 mars të vitit 2018, 182 hetime paraprake po vazhdonin dhe 85% e materialit të pranuar të përgjuar ishte përpunuar. PSP-ja momentalisht është duke zhvilluar të paktën 12 hetime.

As ligji, e as PSP-ja, nuk kanë sqaruar se çfarë do të ndodhë me hetimet që do t'i përfundojë PSP-ja pas skadimit të afatit ligjor, gjegjësisht, nëse PSP-ja do të mund t'ia (ose do t'ia) transferonte ato raste Prokurorisë publike për të ngritur aktakuza. Kjo krijon një situatë të paqëndrueshme ligjore mbi hetimet e PSP-së që janë në rrjedhë e sipër, gjë që mund ta pengojë llogaridhënien për krimet e zbuluara përmes skandalit të përgjimit. Edhe pse Propozim-strategjia e qeverisë për Reformën e sektorit gjyqësor (2017-2022) e trajton çështjen e vazhdimësisë afatgjate të PSP-së duke e paraparë transformimin e saj në një Prokurori të specializuar në kuadër të Prokurorisë publike, ka nevojë urgjente për ta trajtuar fatin e hetimeve që janë në rrjedhë e sipër, në mënyrë që nuk do ta pengonte sigurimin e llogaridhënies.

<sup>43</sup> *Shih* fusnotën 9, më lartë.

<sup>44</sup> *Shih* 2.1 të këtij raporti.

<sup>45</sup> *Shih* Raportin e tretë të PSP-së, fq.4.



## 2.4. Struktura operative e PSP-së

Më 15 shtator të vitit 2015, Kuvendi e propozoi Kryeprokuroren speciale publike dhe e miratoi Ligjin për PSP-në. Megjithatë, KPP-ja e caktoi ekipin e plotë prej 12 prokurorëve në fillim të muajit nëntor.<sup>46</sup> PSP-ja është prokuroria e vetme në vend që ka qendër hetimore në kuadër të LPP-së, konkretisht, 23 policë nga MPB (3 nga Policia financiare),<sup>47</sup> të cilët janë të vendosur në hapësirat e PSP-së.<sup>48</sup> Në bazë të nenit 9(9) të Ligjit për PSP-në, të gjitha trupat për zbatimin e ligjeve dhe Prokuroria Publike do të ofrojnë ndihmë, në pajtim me LPP-në. Në bazë të nenit 81(1) të LPP-së, gjykatat, Prokuroria publike dhe policia mund të kërkojnë ndihmë nga gjykatat, Prokuroria publike, organet e administratës shtetërore dhe organet e tjera shtetërore, institucionet që kryejnë autorizime publike dhe nga organet e njësive të vetadministrimit lokal. Ato organe janë të detyruara që t'i përgjigjen kërkesës pa vonesë.<sup>49</sup> Përveç prokurorëve dhe hetuesve, PSP-ja poashtu mbështetet në një numër ekspertësh të jashtëm dhe këshilltarësh ligjorë.<sup>50</sup>

<sup>46</sup> *Shih* Raportin e parë të PSP-së, fq.2, (versioni në gjuhën origjinale).

<sup>47</sup> Po aty.

<sup>48</sup> *Shih* Raportin e katërt të PSP-së, fq.6.

<sup>49</sup> Sipas nenit 81(2) të LPP-së, organet e administratës shtetërore dhe organet e tjera shtetërore mund ta refuzojnë kërkesën për ndihmë, nëse në atë mënyrë shkelet obligimi për ruajtjen e informatave të klasifikuara, derisa organi kompetent nuk e heq obligimin e tillë.

<sup>50</sup> *Shih* Raportin e dytë të PSP-së, fq.6.

## 3. Rastet e PSP-së

### 3.1. Hyrje

Gjatë periudhës ligjore për ngritjen e aktakuzave, të përcaktuar me Ligjin për PSP-në,<sup>51</sup> PSP-ja ka zhvilluar në mënyrë aktive gjithsej 21 hetime, të cilat janë publikuar gjatë 13 konferencave për shtyp, të mbajtura ndërmjet 12 shkurtit të vitit 2016 dhe 22 majit të vitit 2017.<sup>52</sup> Këto hetime ose janë inicuar nga PSP-ja ose janë marrë nga Prokuroria publike në pajtim me nenin 11 të Ligjit për PSP-në (p.sh., rastet *Qendra*, *Transporter* dhe *Titanik*). Këto hetime kanë rezultuar me 20 aktakuza të parashtruara nga PSP-ja brenda afatit ligjor. Më 14 shtator të vitit 2016, dy aktakuzat e para për rastet *Fortesa 2* dhe *Qendra* iu dorëzuan gjykatës. Më 5 prill të vitit 2017, PSP-ja e ngriti aktakuzën e saj të tretë për rastin *Transporter*. 17 aktakuzat e tjera u ngritën ndërmjet 29 dhe 30 qershorit të vitit 2017 dhe u publikuan nëpërmjet konferencës përfundimtare për shtyp. Deri në fund të janarit të vitit 2018, të gjitha 20 aktakuzat e PSP-së u miratuan, me atë që vetëm njëra u miratua *pjesërisht*.<sup>53</sup>

Ky kapitull ofron një pasqyrë faktike të akuzave në këto raste, duke u bazuar në versionet e përpunuara të përmbledhjeve të aktakuzave, të publikuara në ueb-faqen e PSP-së në fund të shtatorit të vitit 2017. Për më tepër, në këtë kapitull janë paraqitur zhvillimet përkatëse procedurale që janë vërejtur gjatë monitorimit të këtyre rasteve, deri në momentin e ngritjes së aktakuzave duke përfshirë edhe miratimin e aktakuzave. Në raport, rastet për të cilat PSP-ja ka ngritur aktakuza janë ndarë sipas lëndës, e jo sipas kronologjisë së tyre. Rrjedhimisht, ato janë grupuar në dy kategori kryesore: ato që kanë të bëjnë me *shkaqet dhe modalitetet* e skandalit të përgjimit, që si synim i kanë autorët/nxitesit e supozuar të përgjimeve të paligjshme dhe ato që *rezultojnë nga* incizimet e përgjimeve dhe veprat penale që u zbuluan nga komunikimet e përgjuara.

Përveç aktakuzave të parashtruara, PSP-ja i mori kompetencat edhe për katër raste nga Prokuroria publike, të cilat tashmë kishin ardhur në fazën e gjykimit. Konkretisht, bëhet fjalë për rastet e njohura si *Puçi*, *Sopoti*, *Spiuni* dhe *Liqeni i Smillkovës* (i njohur si *Monstra*). Rasti *Puçi* do të diskutohet në detaje, për shkak të lidhjes së tij të ngushtë me skandalin e përgjimit. Për rastet *Sopoti*, *Spiuni*

<sup>51</sup> Neni 22 i Ligjit për PSP-në, ia ndalon PSP-së që të ngrejë aktakuzë pas 18 muajve “nga dita e marrjes së lëndëve [nga Prokuroria publike] dhe materialeve në kompetencë të tij.” Më 30 dhjetor të vitit 2015, Zaevi ia dha incizimet PSP-së. Prandaj, PSP-ja duhej t’i ngrejë të gjitha aktakuzat që rezultojnë nga këto përgjime deri më 30 qershor të vitit 2017.

<sup>52</sup> Në bazë të nenit 8 të Ligjit për PSP-në, PSP-ja rregullisht ka njoftuar për hapjen e hetimeve nëpërmjet konferencave për shtyp.

<sup>53</sup> *Shih* diskutimin në lidhje me rastin *Titanik 2*, më poshtë.

dhe *Monstra* do të jepet një përmbledhje e shkurtër, me fokus në marrjen e kompetencave për këto raste nga PSP-ja.

Ky kapitull përmban një përshkrim të shkurtër të hetimeve që janë në rrjedhë e sipër, duke i përfshirë dy hetimet e hershme të cilat nuk u përfunduan deri në fund të afatit ligjor,<sup>54</sup> si dhe hetimet e tjera të cilat u publikuan përmes konferencave të mëvonshme për shtyp më 19 dhjetor të vitit 2017<sup>55</sup> dhe më 20 mars të vitit 2018.<sup>56</sup>

## 3.2. Rastet për të cilat PSP-ja ka ngritur aktakuza, të cilat kanë të bëjnë me skandalin e përgjimit

### Fortesa-Target - KOK nr.47/17 (Fortesa-Target) x

**Statusi:**<sup>57</sup> Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 30 mars 2016 (Fortesa) dhe  
18 nëntor 2016 (Target)

**Ngritja e aktakuzës:** 30 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 15 shtator 2017

#### i. Sfondi

Më 30 mars të vitit 2016, PSP-ja njoftoi për hetimin *Fortesa* që përfshinte shkatërrimin e pajisjeve të përgjimit, për të cilën dyshohet se është kryer nga katër të pandehur, duke përfshirë ish-ministren për punë të brendshme, Jankulloška, dhe ish-kryeshefin e Drejtorisë së pestë të DSK-së, Goran Grujevski (Grujevski). Më 18 nëntor të vitit 2016, PSP-ja njoftoi për hetimin *Target*, i cili hedh dritë mbi atë se kush, në çfarë mënyre dhe për çfarë arsye i ka bërë përgjimet e paligjshme. Të pandehur janë të punësuar në DSK, duke përfshirë edhe ish-drejtorin e DSK-së, Sasho Mijallkov (Mijallkov).<sup>58</sup>

<sup>54</sup> Më 23 mars të vitit 2017, PSP njoftoi për hetimin *Tabela*; ndërsa më 23 maj të vitit 2017, PSP-ja njoftoi për hetimin *Talir*.

<sup>55</sup> Hetimet për të cilat u njoftua në konferencën për shtyp të datës 19 dhjetor të vitit 2017, *Shërbimet e buaja, Pagesa rrugore, Rentgeni, Producenti, Liderët, Tarifa 2, dhe Transporter 2*.

<sup>56</sup> Hetimet për të cilat u njoftua në konferencën për shtyp të datës 21 mars të vitit 2018, *Regjistrimi i popullsisë, I fuqishmi dhe Aktori*.

<sup>57</sup> Të gjitha informatat mbi statusin e rasteve janë përditësuar deri më 20 korrik të vitit 2018.

<sup>58</sup> Sasho Mijallkov është kushëri i parë i ish-kryeministrit Gruevski dhe ishte drejtor i DSK-së prej vitit 2006 deri në vitin 2015.

## ii. Përmbledhje e aktakuzës

a. Faktet që kanë të bëjnë me hetimin Target: Nga Shkurti 2015 deri në Mars 2016

PSP-ja pretendon se në shkurt të vitit 2015, pas publikimit të përgjimeve, Grujevski dhe Mijallkovi u përpoqën ta fshehnin faktin se përgjimi i paligjshëm u zhvillua në ambientet e DSK-së. Mijallkovi e urdhëroi Grujevskin që t'i shkatërronte sistemet për mbikëqyrje Vernit dhe Nice Track në momentin që Nice Track ende ishte në përdorim. Grujevski, së bashku me kryeshefin e Departamentit për koordinim të DSK-së, Toni Jakimovski (Jakimovski), e aktivizuan procedurën e brendshme (duke krijuar një komision *ad hoc*) për shkatërrimin e pajisjeve të vjetëruara dhe jofunksionale, duke mos pasur asnjë bazë ligjore për këtë. Ky proces u miratua nga niveli më i lartë i qeverisë, nga ish-ministrja e brendshme, Gordana Jankulovska. Sipas aktakuzës shkatërrimi i pajisjeve për mbikëqyrje ka shkaktuar dëm në buxhetin e vendit në vlerë prej 87,261,058.50 denarë.

Shkatërrimi i sistemeve Nice Track dhe Vernit u realizua në dy faza<sup>59</sup>. Më 28 mars të vitit 2015, faza e parë e shkatërrimit të provave ka ndodhur në deponinë e mbeturinave të hekurit të subjektit juridik “BU-BO Metallica”, ku sistemet e mbikëqyrjes u çmontuan dhe u futën brenda makinës për shtypje. Grujevski, Jakimovski dhe punonjësi i DSK-së, Nikolla Boshkoski e organizuan transportimin e materialeve në depon e hekurit me automjete për transport mallrash që janë në pronësi të MPB-së. Shkatërrimi u krye nga disa persona që përmenden si dëshmitarë në aktakuzë (duke përfshirë dy punonjës të “BU-BO Metallica” dhe të gjithë anëtarët e Komisionit të lartpërmendur). Shkatërrimi u dokumentua me prova fotografike dhe video-incipizim, të realizuara nga njëri prej komisionerëve.

Më 3 prill të vitit 2015, ndodhi faza e dytë e shkatërrimit të provave. Grujevski urdhëroi një numër të caktuar të komisionerëve që të bëjnë shkatërrim të plotë të sistemeve për mbikëqyrje. Shkatërrimi ndodhi në ambientet e subjektit juridik “Eko Circon”, në Maxhari (komuna e Gazi Babës). Atje, dy punonjës të kompanisë e vendosën materialin në makinën për copëtim dhe e copëtuan atë. Edhe këtë herë, procesi u dokumentua nëpërmjet fotografive dhe video-incipizimit të realizuara nga anëtari i njëjtë i komisionit. Pas përfundimit të shkatërrimit, Komisioni i dorëzoi një raport Mijallkovit dhe Jankulloskës, duke dëshmuar se detyra ishte përfunduar. Më pas, Boshkoski i shkatërroi fotografitë dhe video-incipizimet e operacionit.

Elena Djilanova (Djilanova), udhëheqëse e Sektorit për telekomunikacion pranë MPB-së akuzohet për veprën e Dhënies së ndihmës autorit të veprës penale për

<sup>59</sup> Sistemi Nice Track ishte shkyqur në 27 Mars 2015. Sistemi Vernit u shkyqur në 2009

kryerjen e veprës penale, sipas nenit 365(2)(1) të Kodit penal. Sipas aktakuzës, më 28 janar të vitit 2016, Djiljanova i ndihmoi Grujevskit (përgjegjësit të saj të drejtpërdrejtë) që t'i fshehë provat e numrave të përgjuar të telefonit. Djiljanova largoi të dhënat nga tre serverë LI IMS,<sup>60</sup> në pronësi të operatorëve T-Mobile, ONE dhe VIP, dhe i transferoi të dhënat në një kartë memorjeje. Duke e përdorur arsyetimin se DSK-ja kishte nevojë për të arkivuar disa të dhëna, Djiljanova kërkoi që një punonjës i kompanisë Ericsson, i cili bën mirëmbajtjen e serverëve, t'i tregojë asaj se si t'i arkivojë të dhënat. Kështu, punonjësi i Ericsson-it i tregoi asaj se t'i arkivojë të dhënat në tre serverët duke përdorur emra të ndryshëm përdoruesish.<sup>61</sup>

b. Faktet (2008 deri më 31 Dhjetor 2015) në lidhje me hetimin e *Target*

PSP-ja e akuzon ish-drejtorin e DSK-së, Mijallkov, se ka krijuar një bashkim kriminal që ka pasur për qëllim kryerjen e përgjimeve të paligjshme në masë të gjerë, për të fituar informata që kanë të bëjnë me të gjitha sferat e shoqërisë, dhe duke vepruar kështu kanë fituar përfitim politik dhe afarist. Bashkëthemelues të dyshuar të bashkimit kriminal janë kryeshefi i Drejtorisë së pestë të DSK-së, Grujevski dhe shefi i Sektorit të operacioneve (SO), Nadica Nikoliq (Nikoliq). Të gjithë të pandehurit janë akuzuar si udhëheqës të bashkimit kriminal sipas nenit 394(1) të Kodit Penal, dhe për Keqpërdorim të pozitës zyrtare dhe autorizimit, sipas nenit 353 të Kodit penal.

Sipas aktakuzës, duke vepruar sipas urdhrave të Mijallkovit, Grujevski dhe Nikoliq kanë udhëzuar shtatë nga vartësit e tyre që të fusin numra telefoni në sisteme për qëllime të mbikëqyrjes së komunikimeve në DSK, edhe atë në sistemet: Vernit, Nice Track dhe SPI.<sup>62</sup> Më pas, këta punonjës kanë përgatitur transkripte të bisedave dhe ato ia kanë dorëzuar Grujevskit. Katër prej këtyre punonjësve janë akuzuar si pjesëmarrës në bashkimin kriminal sipas nenit 394(2) të Kodit Penal, dhe për Keqpërdorim të pozitës zyrtare dhe autorizimit, sipas nenit 353<sup>63</sup> të Kodit Penal. Megjithatë, PSP-ja nuk i ka akuzuar tre punonjës të tjerë, të cilët poashtu kanë ndihmuar në përgjimin e komunikimeve. Në vend të kësaj, këta punonjës janë të regjistruar si dëshmitarë.<sup>64</sup> Në aktakuzë theksohet se këta punonjës ishin anëtarë të grupit kriminal për shkak të vendosjes hierarkike të DSK-së dhe për shkak se kishin frikë për jetën e tyre.

<sup>60</sup> Këta serverë ishin të vendosura në ndërtesën numër 3 të DSK-së (në rrethinën e MPB-së)

<sup>61</sup> Djiljanova pranoi fajësinë dhe u dënua 6 muaj me kusht. Dënimi nuk do të jepet nëse i pandehuri nuk kryen ndonjë vepër tjetër penale për një period prej 2 viteve.

<sup>62</sup> Sistemi Vernit ishte aktiv në vitin 2008, sistemi Nice Track ishte aktiv nga fundi i 2008 deri më 20 Janar 2015, dhe sistemi IPS ishte aktiv nga 21 Janari 2015 deri më 31 Dhjetor 2015

<sup>63</sup> Vladimir Varelov, Marjan Sumulikovski, Silvana Zlatova, Vasil Isakovski

<sup>64</sup> Marjan Jankuloski, Vlado Georgievski and Zvonko Kostovski

Një nga këta dëshmitarë është Zvonko Kostovski (Kostovski), krye-inxhinier i Sektorit për mirëmbajtje dhe telekomunikacion në Drejtorinë e 5-të të DSK-së dhe më pas kryeshef i Njësisë për informim dhe mbështetje teknike të operacioneve. Kostovski e ka mbikëqyrur procesin teknik të kryerjes së përgjimeve të paligjshme.<sup>65</sup> Me kërkesë të udhëheqësve të grupit ai ka krijuar profile të veçanta të përdoruesve dhe i ka grupuar profilet në një folder të përbashkët të quajtur “i rëndësishëm”, duke i dhënë secilit prej krijuesve dhe anëtarëve të grupit qasje në sistemin për mbikëqyrjen e komunikimeve dhe mundësi për t’i dëgjuar përgjimet nga kompjuterët e tyre. Më pas, Kostovski ka i vendosur bisedat në CD dhe USB memorje dhe ia ka dorëzuar ato Gjorgji Llazarevskit (Llazarevski), i cili, më pas ia ka dhënë përgjimet Zoran Verushevskit (Verushevski), i cili pastaj ia dorëzoi ato Zaevit. Më 30 dhjetor të vitit 2015, Zaevi ia dorëzoi incizimet PSP-së. PSP-ja pretendon se të pandehurit i kanë shkelur të drejtat e lirisë dhe të fshehtësisë së korrespondencës dhe formave të tjera të komunikimit që janë të garantuara me Kushtetutë, si dhe privatësinë e më shumë se 4819 njerëzve.

## **Trezori - KOK nr. 60/17 (Trezori)**

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 28 shtator 2016

**Ngritja e aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 29 nëntor 2017

### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja ngriti aktakuzë ndaj ish-drejtorit të DSK-së, Mijallkov, ish-kryeshefit të Drejtorisë së 5-të të DSK-së, Grujevski, dhe ish-ndihmësministrit për punë të brendshme, Nebojsa Stajković, (Stajković) për Keqpërdorim të pozitës zyrtare dhe autorizimit, sipas nenit 353(3)(1) të Kodit Penal, në lidhje me blerjen e paligjshme nga ana e DSK-së të “pajisjeve elektronike dhe të komunikimit”.<sup>66</sup> Shefi i kabinetit të Mijallkovit, Toni Jakimovski, u akuzua për Dhënien e ndihmës dhe Nxitjen për të bërë keqpërdorim të pozitës zyrtare dhe autorizimit, sipas nenit 353(5)(3)(1) dhe nenit 24 të Kodit Penal.

a. Nga qershori i vitit 2010 deri në fund të vitit 2012

PSP-ja pretendon se ndërmjet 7 korrikut dhe 9 korrikut të vitit 2010, Mijallkovi, Grujevski dhe Stajković, në një seri takimesh me subjektin juridik G.T. nga

<sup>65</sup> Ky dëshmitar ishte i panduhur në rastin *Puci*. I pandehuri pranoi fajësinë dhe u dënua me 3 vjet burg.

<sup>66</sup> Në aktakuzë nuk është theksuar në mënyrë eksplicite se këto pajisje janë përdorur për t’i kryer përgjimet e paligjshme. Aktakuza merret vetëm me blerjen e pajisjeve. Megjithatë, mediat gjithmonë e kanë lidhur këtë rast me përgjimet.

Mbretëria e Bashkuar, organizuan blerjen e pajisjeve elektronike dhe të komunikimit nga prodhuesi G. Në vend që pajisjet të blihen drejtpërdrejtë nga prodhuesi G., (që do të ishte zgjidhja më efektive në aspekt të shpenzimeve), të pandehurit u morën vesh që pajisjet t'i blejnë nëpërmjet personit juridik DTU F. DOOEL S., i menaxhuar nga V.S., vëlla i Stajkoviqit. Sipas aktakuzës, DTU F. DOOEL S. është regjistruar si degë e kompanisë amerikane F. DOO. Megjithatë, në regjistrat amerikanë një kompani e tillë nuk ekziston.

Pas kthimit të tyre nga Mbretëria e Bashkuar, Mijallkovi, Grujevski dhe Stajkoviqi e urdhëruan G.P., një ndihmës në MPB, të cilit aktakuza i referohet si dëshmitar, që ta fillojë procesin e furnizimit publik për blerjen e pajisjeve. Në pajtim me nenin 7 të Ligjit për furnizime publike, G.P. e ka ftuar personin juridik DTU F. DOOEL S. të dorëzojë ofertë. Kompania ka dorëzuar një propozim me specifikime dhe me plan të pagesës për dërgesën, duke përfshirë edhe ofertën për trajnim dhe mbështetje të ofruar nga prodhuesi G., për një vlerë për përgjithshme prej 124,293,233.00 denarësh. Më pas, më 26 nëntor të vitit 2010, MPB-ja, e përfaqësuar nga dëshmitari G.P., ka nënshkruar kontratë me DTU F. DOOEL S. (e përfaqësuar nga V.S.) për blerjen e pajisjeve. DTU F. DOOEL S. i bleu pajisjet nga kompania G.,<sup>67</sup> e cila ia faturoi DTU F. DOOEL S. shumën e përafërt prej 111,588,294.00 denarësh për pagesë në katër këste. Për pasojë, DTU F. DOOEL S. ka bërë një fitim prej 22,265,449.00 denarësh, duke i shkaktuar buxhetit të shtetit dëm me vlerën e njëjtë. Në dhjetor të vitit 2011, Mijallkovi dhe Grujevski blenë pajisje shtesë nga DTU F. DOOEL S. me vlerë prej përafërsisht 35,695,030.00 denarësh. Në qershor të vitit 2012, u ble edhe një sistem për video mbikëqyrje të lëvizshme nga e njëjta kompani. Sipas aktakuzës Grujevski se ka kërkuar blerjen e kësaj pajisjeje në një letër të nënshkruar nga Jakimovski. Me këtë blerje shtesë, DTU F. DOOEL S. bëri fitim prej 13,222,845.00 denarësh.

#### b. Gjatë korrikut të vitit 2014

Duke ndjekur një skemë të ngjashme me atë të përshkruar më lartë, të pandehurit poashtu ia transferuan shërbimin e mirëmbajtjes së pajisjeve të blera subjektit juridik DTU F. DOOEL pa pasur fare nevojë për një shërbim të tillë. Me këtë kontratën e re, DTU F. DOOEL S. bëri një fitim shtesë prej 17,527,500.00 denarësh.

<sup>67</sup> Aktakuza ka të bëjë me katër fatura.

## **Fortesa 268 - K.nr. 1905/16 (Fortesa 2)**

**Statusi:** Procedura e shkallës së parë ka përfunduar më 7 nëntor të vitit 2017<sup>69</sup>. Në pritje të ankesës.

**Lloji i procedurës:** LPP, Neni 468, Procedurë e shkurtuar<sup>70</sup>

**Njoftimi për rastin/Ngritja e aktakuzës:** 14/15 shtator 2016

### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja pretendon se ndërmjet 16 shkurtit dhe 26 qershorit të vitit 2015, Grujevski, ish-kryeshef i Drejtorisë së 5-të të DSK-së, urdhëroi gjashtë punonjës administrativë të DSK-së që t'i shkatërrojnë dokumentet që kanë të bëjnë me pajisjet për përgjimin e komunikimeve. Grujevski dhe gjashtë të pandehurit e tjerë janë akuzuar për Falsifikimin të dokumentit zyrtar sipas nenit 361(2)(1) të Kodit Penal.

Sipas aktakuzës, Grujevski, pa autorizim, urdhëroi gjashtë të pandehurit e tjerë që të formojnë një Komision që do të ketë për detyrë të bëjë inventarizimin dhe shkatërrimin e materialeve në Njësinë për mbështetje teknike të operacioneve (OTS) të DSK-së. Arsyeja për këtë urdhër ishte që të shkatërroheshin të gjitha dokumentet (nga viti 2007 deri në vitin 2015), që kishin të bëjnë me pajisjet për përgjim. Shkatërrimi u bë në zonën e Brestit dhe Petrovecit dhe u krye nga dy persona që në aktakuzë përmenden si dëshmitarë.<sup>71</sup> Dëshmitari i dytë i vendosi dokumentet në një zonë të rrethuar me shkëmbinj dhe i dogji dokumentet. Më 24 qershor të vitit 2015, pas shkatërrimit të provave, punonjësit e DSK-së e njoftuan kryeshefin se të gjitha dokumentet në listën e inventarit ishin shkatërruar.

<sup>68</sup> Hetimi *Fortesa 2* fillimisht ishte pjesë e hetimit kryesor *Fortesa*, i cili u publikua më 30 mars të vitit 2016. Megjithatë, më 15 shtator të vitit 2016, PSP-ja njoftoi për hetimin *Fortesa 2*, si rast i veçantë për t'u gjykuar me procedurë të shkurtuar.

<sup>69</sup> Gjykata i fajësoi të gjithë të akuzuarit. Gjykata e dënoi Grujevskin me 18 muaj burgim e të akuzuarit e tjerë j'u dha dënim me kusht për një vit suspendim dënimi, e tre vite kushtëzim.

<sup>70</sup> Procedura e shkurtuar zbatohet automatikisht kur ligji parasheh dënim më të vogël për veprën penale të aktakuzës, konkretisht, dënim me para ose burgim deri në pesë vjet.

<sup>71</sup> Në aktakuzë, PSP-ja kërkon të thërrasë katër dëshmitarë për të dëshmuar, duke përfshirë dy personat që e kanë bërë shkatërrimin e dokumenteve. Si duket PSP-ja ka hequr dorë nga kompetenca e saj për ndjekje penale në pajtim me nenin 44(3) të LPP-së, i cili thotë se prokurori publik nuk është i obliguar të ndërmarrë ndjekje penale nëse „i dyshuari si anëtar i grupit të organizuar, bandës ose ndonjë bashkimi tjetër kriminal vullnetarisht bashkëpunon, para ose pas zbulimit, ose gjatë procedurës penale dhe nëse bashkëpunimi i tillë dhe deklarata e atij personi është me rëndësi thelbësore për procedurën penale.“



### 3.3. Rastet për të cilat PSP-ja ka ngritur aktakuza, të cilat ishin rezultat i përmbajtjeve të bisedave të përgjuara

#### Rastet Titanik

Më 12 shkurt të vitit 2016, PSP-ja njoftoi për hetimin *Titanik* duke hapur tre raste të veçanta, të njohura si *Titanik 1*, *Titanik 2* dhe *Titanik 3*. PSP-ja pretendon se zyrtarë të qeverisë së mëparshme dhe anëtarë/njerëz të lidhur me VMRO-DPMNE-në, anëtarë të Komisionit Shtetëror Zgjedhor (KSHZ), gjykatës administrativë, dhe një anëtar i një Komisioni Zgjedhor Komunal (KZK), kanë bërë shkelje të gjëra zgjedhore.

#### Titanik 1 - KOK.nr. 7/18

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 12 shkurt 2016

**Ngritja e aktakuzës:** 30 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 28 dhjetor 2017

#### i. Përmbledhja e aktakuzës

*Titanik 1* është një nga rastet më të rëndësishme sepse ishte hetimi i parë i shpallur nga PSP-ja dhe udhëheqësia e VMRO-DPMNE-së ishte midis 21 të pandehurve. Konkretisht, ky rast e përfshin ish-kryeministrin Gruevski,<sup>72</sup> ish-shefin e kabinetit të Gruevskit, Martin Protogjer (Protogjer), ish-sekretarin e përgjithshëm të qeverisë, Kiril Bozhinovski, ish-ministrin e transportit, Mile Janakieski (Janakieski) dhe ish-ministreshën e brendshme Jankuloska. Të pandehurit akuzohen për krijimin e bashkimit kriminal për të kryerje të shkeljeve zgjedhore sipas nenit 394(1) të Kodit Penal. PSP-ja supozon se pjesëmarrësit në bashkimin kriminal janë zyrtarë të qeverisë dhe të policisë, anëtarë të VMRO-DPMNE-së dhe punonjës të administratës publike. Aktakuza i referohet disa veprave penale zgjedhore që kanë ndodhur gjatë përgatitjeve për dhe gjatë zgjedhjeve parlamentare të vitit 2011 dhe 2014, si dhe zgjedhjeve lokale të vitit 2013. Më poshtë është dhënë lista e veprave më të rëndësishme penale që pretendohen nga prokuroria.

#### i. Zgjedhjet e parakohshme parlamentare të vitit 2011

- Gruevski dhe Protogjeri akuzohen se kanë financuar fushatën zgjedhore të VMRO-DPMNE-së me 31,780,000.00 denarë që vijnë nga burime të paidentifikuara, të cilat ata i maskuan si donacione;

<sup>72</sup> Nikolla Gruevski ishte kryeministër i vendit nga korriku i vitit 2006 deri në janar të vitit 2016.

- Protogjeri, Janakieski dhe Jankulloska akuzohen se kanë organizuar sistem me të cilin aktivistët e VMRO-DPMNE-së kanë bërë presion ndaj qytetarëve me kërcënime telefonike për ta fituar votën e tyre.

*ii. Zgjedhjet lokale në mars të vitit 2013*

- Jankulloska, me udhëzim të Gruevskit, organizoi regjistrimin e paligjshëm të qytetarëve që banojnë jashtë vendit në listat e votuesve të tre komunave. Qëllimi i këtij veprimi ishte të ndikonte në rezultatin e zgjedhjeve në ato komuna në favor të koalicionit të VMRO-DPMNE-së. Përveç kësaj, Jankulloska e udhëzoi shefin e kabinetit të saj, kryetarin e komunës së Pustecit në Shqipëri dhe një zyrtar të lartë të policisë që ta organizojnë transportin e votuesve me autobus në komunat e mësipërme në ditën e zgjedhjeve.
- Jankulloska udhëhoqi një ekip të policëve për t'i ndjekur urdhrat e një zyrtari të lartë të policisë, i cili e koordinonte ekipin për të kryer patrullime të paligjshme në komunën e Ohrit. Qëllimi i këtyre patrullimeve të paligjshme ishte gjetja dhe bllokimi i aktivistëve të fushatës, të cilët ndikonin te qytetarët për të votuar për koalicionin e LSDM-së. Më 24 mars të vitit 2013, në ditën e zgjedhjeve, patrulla e policisë i pengoi dy persona të votonin, duke e arrestuar njërin me akuza të rrejshme dhe duke e detyruar personin tjetër të qëndronte brenda shtëpisë së tij.
- Janakieski kërkoi që kryetari i Komisionit Zgjedhor Komunal (KZK) të komunës Qendër t'ia japë listat e votuesve të disa vendvotimeve pas rrethit të parë dhe të dytë të zgjedhjeve. Janakieski poashtu i kërkoi listat për të parë se sa persona të regjistruar kishin votuar, në mënyrë që të ushtronte presion mbi ata që nuk kishin votuar.

*iii. Zgjedhjet parlamentare të vitit 2014*

- Gruevski akuzohet se ka udhëzuar dy anëtarë të VMRO-DPMNE-së që ta financojnë fushatën me para (62,732.874.00 denarë) me origjinë të panjohur. Paratë u përdorën për ta financuar fushatën zgjedhore të koalicionit të VMRO-DPMNE-së.

## **Titanik 2 - KOK nr.62/17 (Titanik 2)**

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 12 shkurt 2016

**Ngritja e aktakuzës:** 30 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 1 dhjetor 2017

### **i. Sfondi**

Faktet e rastit kanë të bëjnë me zgjedhjet e vitit 2013 për kryetar të komunës së Strumicës.<sup>73</sup> VMRO-DPMNE-ja kishte parashtruar ankesë pranë Komisionit Shtetëror të Zgjedhjeve (KSHZ), duke kërkuar që të shpallet i pavlefshëm votimi në njërin nga vendvotimet për shkak të mospërputhjes midis numrit të votuesve dhe fletëvotimeve, gjegjësisht kishte një fletëvotim më pak sesa numri i njerëzve që kishin votuar. Sipas VMRO-DPMNE-së, kjo paraqiste shkelje të nenit 151(1) të Kodit Zgjedhor (KZ), ku thuhet se KSHZ-ja do ta anulojë votimin në një vendvotim “nëse Këshilli Zgjedhor nuk arrin ta kryejë votimin në mënyrën e përcaktuar me këtë Kod”. Më 28 mars të vitit 2013, KSHZ-ja e pranoi ankesën dhe e anuloi votimin në përputhje me nenin 151(1) të KZ-së.

Pas kësaj, LSDM-ja parashtrroi ankesë në Gjykatën Administrative duke kërkuar që Gjykata ta ndryshojë vendimin e KSHZ-së, sepse KSHZ-ja nuk i kishte shqyrtuar materialet zgjedhore dhe nuk kishte dhënë arsye për anulimin e votimit. Më 1 prill të vitit 2013, Gjykata Administrative e hodhi poshtë ankesën e LSDM-së dhe e konfirmoi vendimin e KSHZ-së për ta anuluar votimin. Megjithatë, e bëri këtë në bazë të arsyeve të ndryshme. Gjykata Administrative konstatoi se çështja që i ka bërë zgjedhjet të pavlefshme nuk ka qenë dallimi midis fletëvotimeve dhe nënshkrimeve, siç pretendonte VMRO-ja në ankesën e saj, por fakti se në listën e votuesve ekzistonte një emër që ishte rrethuar pa nënshkrimin përkatës. Sipas mendimit të Gjykatës Administrative, me këtë është shkelur neni 108(5) i KZ-së, ku thuhet se “pas verifikimit të identitetit të zgjedhësit, Këshilli zgjedhor e rrethon numrin rendor të tij në ekstraktin e Listës zgjedhore dhe zgjedhësi e vë nënshkrimin e tij/saj.” Prandaj, dispozita e KZ-së që ishte shkelur ishte neni 108(5), e jo neni 151(1) siç u gjet nga KSHZ-ja.

### **ii. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja pretendon se tre të pandehur të cilët kanë marrë pjesë në dy biseda telefonike, në të cilat është zbuluar se procesi i vendimmarrjes në KSHZ ka qenë i kurditur dhe i motivuar për përfitime politike. Konkretisht, më 28 mars të vitit

<sup>73</sup> Zaevi garonte për kryetar të komunës së Strumicës në atë kohë.

2013, një bisedë mes ish-drejtorit të DSK-së, Mijallkov, dhe kryetarit të PDSH-së, Menduh Thaçi (Thaçi), zbuloi se Mijallkovi e kishte urdhëruar Thaçin që ta udhëzonte anëtarin e KSHZ-së nga partia e tij të votonte në favor të ankesës së VMRO-DPMNE-së. Biseda e dytë telefonike midis Thaçit dhe anëtarit të KSHZ-së tregoi se Thaçi veproi sipas udhëzimeve, duke kërkuar nga anëtari i KSHZ-së që ta kurdisë votimin në KSHZ.<sup>74</sup>

Në bazë të këtyre bisedave, PSP-ja e akuzoi Mijallkovin për Pranimin e shpërblimit për ndikim të paligjshëm, në bazë të nenit 359(5)(4) të Kodit Penal. Thaçi u akuzua për Nxitje për keqpërdorim të pozitës zyrtare dhe autorizimit, në bazë të nenit 23 dhe 353(5)(1) të Kodit Penal. Katër anëtarë të KSHZ-së dhe pesë gjykatës të Gjykatës Administrative u akuzuan për Keqpërdorim të pozitës zyrtare dhe autorizimit në bashkëkryerje të veprës, në bazë të nenit 353(5)(1) të Kodit Penal. Sa i përket anëtarëve të KSHZ-së, aktakuza pretendon se keqpërdorimi i pozitës së tyre konsiston në moskontrollimin e materialit zgjedhor siç kërkohet nga KZ-ja, dhe mosshpjegimin e vendimit të tyre, për të përfutur VMRO-DPMNE-ja. Sa u përket gjykatësve administrative, aktakuza pretendon se ata në mënyrë të paligjshme e kanë mbështetur vendimin e KSHZ-së, duke e ditur se në bazë të nenit 147(7) të KZ-së, vendimi i tyre nuk mund të apelohej më tej. Sjellja e paligjshme konsistonte në krijimin e “një fakti tjetër për rastin”<sup>75</sup> duke vendosur jashtë diapazonit të ankesës së LSDM-së kundër vendimit të KSHZ-së, që është përtej arsyeve të cilave iu referua KSHZ-ja në gjetjet e veta (gjegjësisht, gjykatësit administrative gjetën shkelje të nenit 108(5) të KZ-së, në vend të nenit 151(1) të KZ-së). Duke vepruar kështu, pretendohet se gjykatësit e kanë shkelur nenin 37 të Ligjit për kontestet administrative, ku thuhet se “legjitimiteti i aktit të kontestuar administrativ do të hetohet nga Gjykata [Administrative] brenda diapazonit të kërkesës së ankesës, pa qenë i lidhur për shkaqet për të cilat është parashtruar ankesa.” Si pasojë, zgjedhjet për kryetar të komunës duhej të përsëriten, duke i lejuar kandidatit të VMRO-DPMNE-së për kryetar komune të marrë pjesë edhe një herë në procesin zgjedhor. Kjo shkaktoi dëme në buxhetin e shtetit në vlerë prej 146,824.00 denarë.

### iii. Procesi i miratimit të aktakuzës

Më 29 qershor të vitit 2017, aktakuza iu dorëzua Komisionit për vlerësimin e aktakuzës (në tekstin e mëtuftjeshëm “KVA”). Më 1 dhjetor të vitit 2017, KVA-ja e miratoi aktakuzën vetëm për disa të pandehur. KVA-ja konstatoi se PSP-ja ofroi dëshmi të mjaftueshme për ta akuzuar ish-drejtorin e DSK-së, kryetarin e

<sup>74</sup> Sipas aktakuzës së PSP-së, më 28 mars të vitit 2013, biseda e dytë u zhvillua dy minuta pas bisedës së parë.

<sup>75</sup> *Shih* aktakuzën *Titanik 2*.

PDSH-së dhe anëtarët e KSHZ-së. Sa i përket gjykatësve administrativë, KVA-ja konstatoi se “sjellja që është temë e aktakuzës nuk është veprë penale”, dhe në pajtim me nenin 337(1) të LPP-së, e hodhi poshtë aktakuzën. KVA-ja konsideroi se një nga kërkesat e domosdoshme për kryerjen e veprës penale Keqpërdorim i pozitës zyrtare dhe autorizimit është ekzistimi i qëllimit të drejtpërdrejtë. Në këtë rast, KVA-ja konstatoi se provat e ofruara nga PSP-ja nuk e mbështesin pretendimin se gjykatësit administrativë e konfirmuan vendimin e KSHZ-së me qëllim të paligjshëm. Në mungesë të provave të tilla, duhet të zbatohen rregullat e përgjithshme që e mbrojnë pavarësinë e gjyqësorit dhe imunitetin e tij funksional. Konkretisht, amandamenti XXVII i Kushtetutës, sipas të cilit “gjyqtari nuk mund të merret në përgjegjësi penale për mendimin e shprehur me rastin e marrjes së vendimit gjyqësor” dhe nenit 65(2) të Ligjit për Gjykatat, i cili ka formulim të ngjashëm.<sup>76</sup> Për më tepër, KVA-ja iu referua “Opinionit dhe Konkluzioneve” në lidhje me përgjegjësinë e gjyqtarëve të Këshillit Këshilldhënës të Gjyqtarëve Evropianë,<sup>77</sup> sipas të cilit “gjyqtarët duhet të kenë përgjegjësi penale në ligjin e zakonshëm për shkeljet *jashtë* detyrës së tyre gjyqësore” dhe “gjyqtarët nuk duhet të merren në përgjegjësi penale për dështimet e paqëllimshme gjatë ushtrimit të detyrës së tyre” dhe “është e papërshtatshme që një gjyqtar t’i ekspozohet, lidhur me ushtrimin domethënës të funksioneve gjyqësore, ndonjë përgjegjësie personale, madje edhe përmes kompensimit shtetit, përpos në rast të shkeljes së qëllimshme.”<sup>78</sup>

Më 7 dhjetor të vitit 2017, PSP-ja e apeloj vendimin e KVA-së në bazë të nenit 414(1)(3) dhe të LPP-së, në lidhje me nenin 416 (gjegjësisht zbatim i gabuar i të drejtës materiale) të LPP-së. Sipas PSP-së, vepra penale e Keqërdorimit të pozitës zyrtare dhe autorizimit nuk do të thotë domosdoshmërisht të jetë kryer me paramendim. Në fakt, neni 353 i Kodit Penal nuk e përcakton mënyrën se si është kryer vepra penale, qoftë me paramendim ose nga pakujdesia, që nevojitet

<sup>76</sup> Neni 65(2) i Ligjit për gjykatat (LGJ), thotë se “Gjyqtari nuk mund të merret në përgjegjësi penale për mendimin e shprehur dhe për vendosjen gjatë marrjes së vendimit gjyqësor.” Gjykatësit poashtu iu referuan edhe nenit 11(1) të LGJ-së, i cili thotë se ‘Gjyqtari vendos në mënyrë të paanshme me zbatimin e ligjit në bazë të vlerësimit të lirë të dëshmvive;’ dhe nenit 11(2) të LGJ-së, që thotë se “ndalohet çdo formë e ndikimit mbi pavarësinë, paanshmërinë dhe autonominë e gjyqtarëve në kryerjen e funksionit gjyqësor në çfarëdo baze dhe nga çilido subjekt.”

<sup>77</sup> Gjykata nuk iu referua atij në mënyrë eksplicite, mirëpo nga teksti i vendimi është e qartë se i është referuar Opinionit nr.3 të KKGJE-së, të datës 19 nëntor 2002: <https://bit.ly/2Jjp90J>.

<sup>78</sup> *Po aty*.

për kryerjen e veprës penale.<sup>79</sup> Dispozita e përgjithshme në lidhje me mënyrën se si është kryer vepra penale është neni 13 i Kodit Penal, i cili gjithashtu nuk bën dallim të qartë ndërmjet kryerjes së veprës me paramendim dhe nga pakujdesia.<sup>80</sup> Për pasojë, PSP-ja theksoi se “çdo vepër penale që kryhet me qëllim, mund të bëhet me paramendim ose nga pakujdesia”.<sup>81</sup>

Ankesa e PSP-së thekson se në rastin në fjalë aktakuza pretendon se veprimet e gjyqtarëve administrativë për ta konfirmuar vendimin e KSHZ-së mbi baza të paligjshme janë kryer nga pakujdesia. Sipas PSP-së, kjo pakujdesi është e qartë sepse gjyqtarët e dinin se vendimi i tyre i paligjshëm nuk mund të apelohej dhe prandaj ishte përfundimtar. Përveç kësaj, PSP-ja nuk u pajtua me argumentin e imunitetit funksional të gjyqtarëve në të cilin thirret KVA-ja. Sipas PSP-së, dispozita e Ligjit për Gjykatat, sipas të cilës gjyqtarët nuk mund të merren në përgjegjësi penale për vendimet e tyre, i përfshin vetëm vendimet që merren në pajtim me ligjin dhe pa ndonjë qëllim të paligjshëm. Për më tepër, vendimet që merren kundër ligjit me qëllimin për të fituar ndonjë dobi personale ose për t'i dëmtuar të tjerët, siç është ai i gjyqtarëve administrativë, nuk janë të përfshira me imunitet. Sa herë që konstatohet qëllim i paligjshëm i gjyqtarëve, nuk vlen imuniteti. Po të veprohej ndryshe do të rrezikoheshin themelet e sundimit të ligjit dhe parimi i barazisë para ligjit.

Më 23 shkurt të vitit 2018, Gjykata e Apelit e konfirmoi vendimin e KVA-së. Sipas Gjykatës së Apelit, veprimet e të pandehurve siç përshkruhet në aktakuzë (d.m.th. shkella e KZ-së dhe e Ligjit për kontestet administrative duke vendosur jashtë diapazonit të ankesës së LSDM-së kundër vendimit të KSHZ-së) nuk paraqesin vepër penale të Keqpërdorimit të pozitës zyrtare dhe autorizimit në bazë të nenit 353 të Kodit Penal, pasi që Gjykata Administrative ka qenë

<sup>79</sup> Neni 353 i Kodit Penal thotë: “(1) Person zyrtari i cili duke e shfrytëzuar pozitën e tij zyrtare ose autorizimin e tij, duke i kaluar kufijtë e detyrës së tij zyrtare ose duke mos e kryer detyrën e tij zyrtare do të sigurojë për vete ose për dikë tjetër, ndonjë përfitim ose dikujt tjetër do t'i shkaktojë dëm, do të dënohet me burg prej gjashtë muaj deri në tre vjet. (2) Nëse autori i veprës penale nga paragrafi 1 ka fituar dobi të konsiderueshme pronësore ose ka shkaktuar dëm më të madh pronësor ose rëndë i ka shkelur të drejtat e tjetrit, do të dënohet me burgim prej gjashtë muaj deri në pesë vjet. (3) Nëse autori i veprës penale nga paragrafi 1 ka fituar dobi të konsiderueshme pronësore ose do të shkaktojë dëm të konsiderueshëm, do të dënohet me burgim prej së paku tre vjet. (4) Me dënimin nga paragrafët 1, 2 dhe 3 do të dënohet edhe personi përgjegjës, personi përgjegjës në personin e huaj juridik që ka përfaqësi ose kryen veprimtari [në Republikë] ose personi që kryen punë me interes publik, nëse vepra është kryer me ushtrimin e autorizimit ose detyrës së tij. (5) Nëse vepra nga paragrafët (1) dhe (4) është kryer gjatë furnizimit publik ose në dëm të mjeteve nga buxheti [i Republikës], nga fondet publike ose nga mjete të tjera të shtetit, autori do të dënohet me burgim prej së paku pesë vjet.”

<sup>80</sup> Neni 13 i Kodit Penal thotë: “Vepra penale është kryer me paramendim kur autori i veprës ka qenë i vetëdijshëm për veprën e tij dhe e ka dëshiruar kryerjen e saj ose kur ka qenë i vetëdijshëm se për shkak të kryerjes ose moskryerjes së saj mund të ndodhë pasojë e dëmshme, mirëpo është pajtuar me ndodhjen e saj.”

<sup>81</sup> *Shih* Ankesën e PSP-së, NSK-KO nr.11/15, 7 dhjetor 2017.

organ kompetent për të vendosur mbi ankesën e LSDM-së. Kjo ishte hera e parë që çështja e kompetencës u ngrit nga Gjykata. Prandaj, gjyqtarët nuk e kanë keqpërdorur pozitën e tyre. Për më tepër, qëllimi i gjyqtarëve nuk mund të nxirret nga dijenia e tyre se vendimi i tyre nuk do të mund apelohej më tej, sepse kjo është e paraparë me ligj dhe me Kushtetutë. Në këtë drejtim, Gjykata e Apelit e miratoi interpretimin e KVA-së duke konfirmuar se vepra penale e Keqpërdorimit të pozitës zyrtare dhe autorizimit kërkon paramendim dhe nuk mund të kryhet nga pakujdesia.

### **Titanik 3 - K.nr.1905/17 (Titanik 3)**

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 12 shkurt 2016

**Parashtrimi i aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 11 dhjetor 2017

#### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

Në *Titanik 3*, PSP-ja e ka akuzuar Ismet Gurin (Guri), sekretarin e përgjithshëm të Komisionit Zgjedhor Komunal të Çairit dhe Ejup Alimin (Alimi),<sup>82</sup> (më poshtë në tekst “të pandehurit”) për Shkatërrimin e materialit zgjedhor, në bazë të nenit 164(3), (2) dhe (1), dhe nenin 164 (3)(1) respektivisht, gjatë zgjedhjeve lokale për kryetar të komunës së Çairit në vitin 2013. Konkretisht, ata akuzohen për detyrimin e kryetarëve të Këshillave zgjedhorë të disa vendvotimeve në komunën e Çairit për t’i ndryshuar rezultatet zgjedhore në favor të një partie politike (BDI-së). PSP-ja pretendon se regjistra të falsifikuara të votave janë dorëzuar në KSHZ. Duke dyshuar në vërtetësinë e tyre, KSHZ-ja i anuloi votat e hedhura në këto vendvotime.

### **Komuna Qendër - K.nr.1904/16 (Qendra)**

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Lloji i procedurës:** Procedurë e shkurtuar sipas nenit 468 të LPP-së

**Parashtrimi i aktakuzës/njoftimi për rastin:** 14/15 shtator 2016

#### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja pretendon se gjatë protestave të 7 dhe 10 qershorit të vitit 2013, ish-kryeministri Gruevski, ish-ministri i transportit Janakieski dhe tre këshilltarë

<sup>82</sup> Aktakuza nuk e përcakton vendin e punës së Alimit. Megjithatë, ai është i lidhur me BDI-në dhe është deputet që nga dhjetori i vitit 2016.

komunalë të VMRO-DPMNE-së i nxitën përkrahësit e VMRO-DPMNE-së (nëntë përkrahës të VMRO-DPMNE-së poashtu janë akuzuar në aktakuzë) të kryejnë akte të dhunës ndaj kryetarit të komunës Qendër dhe këshilltarëve komunalë të LSDM-së. Të gjithë të pandehurit janë të akuzuar për veprën penale Dhunë, në bazë të nenit 386(2)(1) të Kodit Penal.<sup>83</sup> Sipas aktakuzës gjatë një bisede telefonike të zhvilluar më 1 qershor të vitit 2013, Gruevski e udhëzoi Janakieskin të organizojë aktivistë të VMRO-DPMNE-së të mbajnë një protestë të dhunshme para ndërtesës së komunës Qendër. Arsyeja për organizimin e protestës ishte pengimi i vazhdimit të seancës së Këshillit komunal më 7 qershor të vitit 2013, dhe duke vepruar kështu, të ndërpritet diskutimi për shfuqizimin e planit urbanistik të quajtur “Unaza e Vogël”, që do t’i dëmtonte interesat e niveleve më të larta të partisë VMRO-DPMNE dhe të partnerëve të tyre të biznesit. Për ta fshehur këtë arsye dhe për t’i mbledhur protestuesit, organizatorët deklaruan se protesta ishte kundër prishjes së kishës së Konstandinit dhe Elenës. Mirëpo, kjo kishë në atë kohë ishte ende në ndërtim e sipër, dhe prishja e saj nuk ishte pjesë e agjendës së seancës së Këshillit komunal për atë ditë.

Në bazë të kësaj bisede, aktakuza pretendon se Janakieski e ka ekzekutuar urdhrin dhe ka kërkuar që tre këshilltarët komunalë të VMRO-DPMNE-së ta organizojnë protestën dhe t’i udhëzojnë aktivistët që të përdorin dhunë. Më 7 qershor të vitit 2013, disa protestues hynë në oborrin e komunës dhe filluan të bërtasin fjalë ofenduese dhe të trokasnin në dritaret e ndërtesës. Për të parandaluar një incident të madh, sesioni i Këshillit komunal u shty për më 10 qershor të vitit 2013. Sipas aktakuzës, gjatë dy protestave, 3 këshilltarët komunalë të VMRO-DPMNE-së ishin brenda ndërtesës duke u dhënë udhëzime protestuesve nëpërmjet telefonit dhe duke i inkurajuar ata që të të jetë sa më të zëshëm dhe më agresivë. Më 10 qershor të vitit 2013, rreth njëqind njerëz u mbledhën para komunës. Këtë herë, për arsye sigurie, dyert e hyrjes së oborrit ishin të mbyllura. Megjithatë, protestuesit e thyen rrethojën dhe duke bërtitur fjalë fyese, hodhën gurë, shishe dhe gjëra të tjera drejt ndërtesës. Njëri nga tre këshilltarët e VMRO-DPMNE-së i hapi dritaret që protestuesit të mund të hidhnin gjëra kah njerëzit që ishin brenda, me ç’rast një këshilltar mori një lëndim të vogël në sy. Për më tepër, protestuesit e thyen derën hyrëse të ndërtesës, në përpjekje për të hyrë në dhomë gjatë seancës.

<sup>83</sup> Gruevski dhe Janakieski, si dhe tre të pandehur të tjerë përmenden si nxitës, në bazë të nenit 23 të Kodit Penal.



## **Tortura - K.nr.1959/17 (Tortura)**

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 28 mars 2016

**Parashtrimi i aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 7 dhjetor 2017

### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja e akuzoi ish-drejtorin e DSK-së, Mijallkov, dhe gjashtë nëpunës policorë për veprën Torturë dhe trajtim dhe dënim tjetër të vrazhdë, çnjerëzor dhe poshtëruës, sipas nenit 142(1) të Kodit Penal. PSP-ja pretendon se Mijallkovi i nxiti gjashtë nëpunës policorë të Njesisë policore “Alfa” që ta kryejnë veprën penale gjatë arrestimit të Ljube Boshkoskit (Boshkoski), kryetar i partisë politike BPM.<sup>84</sup> Më 6 qershor të vitit 2011, një ditë pas zgjedhjeve parlamentare të vitit 2011, policët e Njesisë policore “Alfa” e arrestuan Boshkoskin me dyshimin për financim të paligjshëm të fushatës së partisë së tij. Arrestimi u bë në parkingun e restorantit V. Sipas PSP-së, nëpunësit policorë përdorën forcë të tepruar pavarësisht nga fakti se Boshkovski nuk i rezistoi arrestimit. Aktakuza pretendon se nëpunësit policorë e goditën Boshkovskin në këmbët e tij duke e detyruar atë të shtrihet për tokë, duke e mbajtur për duart e tij, dhe duke e fyer zëshëm atë dhe familjen e tij. Njëri prej nëpunësve policorë e vuri armën e tij të zjarrit në faqen e Boshkoskit. Më pas, nëpunësit policorë e dërguan Boshkoskin para një tualeti të lëvizshëm dhe e mbajtën fytyrën e tij të drejtuar kah dera për më shumë se gjysmë ore duke pritur ardhjen e mediave. Sipas aktakuzës, pretendohet se Mijallkov u ka bërë presion mediave që ta transmetojnë ngjarjen se si është bërë arrestimi dhe ta publikojnë lajmin në çdo gazetë. PSP-ja pretendon se veprimet penale të përshkruara më lart paraqisnin hakmarrje politike kundër Boshkoskit.

### **ii. Procesi i miratimit të aktakuzës**

Më 7 dhjetor të vitit 2017, gjyqtari për vlerësimin e aktakuzës e miratoi aktakuzën kundër çdo të pandehuri, përveç Mijallkovit, për të cilin aktakuza u refuzua në bazë të nenit 337(1)(4) të LPP-së (prova të pamjaftueshme për ta mbështetur aktakuzën). Sipas gjyqtarit, vepra penale e nxitjes për të kryer torturë nuk mund të vërtetohej për faktin se si drejtor i DSK-së, Mijallkov nuk kishte kompetencë funksionale dhe organizative mbi aktivitetet e njesisë “Alfa” në bazë të nenit 3(1)(1) të Ligjin për Policinë, dhe neneve 3(1)(2),15 dhe 16 të Ligjit për punë të

<sup>84</sup> Ljube Boshkoski është ish-politikan i VMRO-DPMNE-së (ministër i brendshëm në vitin 2001), i cili në vitin 2009 e formoi partinë e tij politike „Të Bashkuar për Maqedoninë“.

brendshme.<sup>85</sup> Prandaj, Mijallkovi nuk ishte në pozitë t'i nxisë policët e njësisë “Alfa”. Përveç kësaj, pavarësisht nga kapaciteti zyrtar i Mijallkovit, PSP-ja nuk ofroi prova të mjaftueshme për të dëshmuar se Mijallkovi i ka nxitur policët që ta kryejnë veprën penale.

Më 5 mars të vitit 2018, Gjykata e Apelit e anuloi vendimin e gjyqtarit për shqyrtimin e aktakuzës, duke e mbështetur ankesën e PSP-së dhe e miratoi aktakuzën ndaj Mijallkovit. Sipas gjyqtarit, akti i nxitjes mund të kryhet nga cilido person, pavarësisht nga kapaciteti ose autorizimi i tij zyrtar mbi autorët materialë. Për më tepër, gjyqtarët e Gjykatës së Apelit gjetën se përfundimi në lidhje me pamjaftueshmërinë e provave ishte bazuar në analizën e kredibilitetit të provave, me të cilën nuk duhet të merret gjyqtari për vlerësimin e aktakuzës, pasi kjo është detyrë e trupit gjykues.

## **TNT - KOK br. 53/17 (TNT)**

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 21 prill 2016

**Ngritja e aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 13 nëntor 2017

### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja pretendon se ish-kryeministri Gruevski dhe ish-ministri për transport dhe lidhje, Janakieski, të motivuar nga hakmarrja politike e urdhëruan prishjen e paligjshme të ndërtesës *Kosmos* (kompleks banesash) në pronësi të Fijat Canoskit, kryetar i Partisë për Ardhmëri Evropiane (PAE) dhe ish-anëtar i VMRO –DPMNE-së. Në vitin 2006, Canoski u largua nga koalicioni i udhëhequr nga VMRO-DPMNE-ja, themeloi parti të re (PAE) dhe iu bashkua koalicionit të udhëhequr nga LSDM-ja për zgjedhjet parlamentare të atij viti. Sipas aktakuzës, ngjarjet ndodhën ndërmjet 1 prillit të vitit 2011 dhe fundi të vitit 2012. Gruevski dhe Janakieski e urdhëruan Toni Trajkovskin (Trajkovski), ish-kryetar i komunës së Gazi Babës, ta organizonte procesin e prishjes. Pas kësaj, Trajkovski udhëzoi katër anëtarë të komisionit për furnizime të komunës së Gazi Babës që të vazhdojnë me procedurat administrative që nevojiten për prishjen. Shtatë të pandehurit akuzohen për Keqpërdorimin e pozitës zyrtare dhe autorizimit, në bazë të nenit 353 të Kodit Penal. Gruevski, Janakieski dhe Trajkovski akuzohen për Nxitje, në bazë të nenit 23 të Kodit Penal.

<sup>85</sup> Sipas këtyre dispozitave, drejtori i Byrosë për sigurisë publike është përgjegjës për punën e nëpunësve policorë, jo për drejtorin e DSK-së.

## **Toplik - KOK nr.57/17 (Toplik)**

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 20 tetor 2016

**Parashtrimi i aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 21 nëntor 2017

### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

Rasti *Toplik* përfshin shitjen e paligjshme të tokës shtetërore (636,459.48 m<sup>2</sup>) me qëllim që të ndërtohet një lagje banimi, “Qyteti i diellit”, në komunën Sopishte. PSP-ja pretendon se ndërmjet 3 prillit të vitit 2007 dhe 18 shkurtit të vitit 2013, ish-ministri për transport dhe lidhje, Janakieski dhe pesë anëtarë të komisionit të furnizime publike të ministrisë e kanë keqpërdorur pozitën e tyre zyrtare. Sipas aktakuzës, Janakieski e dinte se nuk kanë qenë të plotësuar kushtet për shpalljen e ankandit publik për shitjen e tokës.<sup>86</sup> Megjithatë, ai prap se prap formoi komision të ri për furnizim publik dhe i udhëzoi anëtarët e tij ta shpallin ankandin publik dhe e botuan atë në disa gazeta (Veçer, Dnevnik, Vest dhe Financial Times). Pas përfundimit të procedurës, Ministria për Transport dhe Lidhje e nënshkroi kontratën për shitje me kompaninë TDGTU FHHIB SC.LLC. Për shkak të parregullsive të lartpërmendura, kompania e përzgjedhur ngriti padi dhe e ndërpreu kontratën. Për këtë arsye, ministria duhej kësaj kompanie t’i paguante 64,206,839.00 denarë, që paraqiste dëm me vlerën e njëjtë për buxhetin e shtetit.

## **Tender - KOK br.64/17 (Tender)**

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 20 tetor 2016

**Ngritja e aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 26 dhjetor 2017

### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja pretendon se ish-ministresha e kulturës, Elizabeta Kançeska Milevska (Milevska), ka marrë pjesë në një proces mashtrues të furnizimit publik në lidhje me kryerjen e punëve shtesë ndërtimore në Muzeun e luftës maqedonase për shtetësi dhe pavarësi – Muzeun e Organizatës së Brendshme Revolucionare Maqedonase dhe Muzeun e viktimave të regjimit komunist. PSP-ja e akuzoi Milevskën dhe dy anëtarë të komisionit për furnizime publike të ministrisë për

<sup>86</sup> Toka përbëhej nga 616 parcela. Megjithatë, ministria e kishte informacionin e nevojshëm vetëm për rreth 4% të tokës.

Keqpërdorim të pozitës zyrtare dhe autorizimit, në bazë të nenit 353(5)(1) dhe nenit 22 të Kodit Penal. Sipas aktakuzës, ndërmjet qershorit të vitit 2011 dhe 5 gushtit të vitit 2011, të pandehurit e kurdisë procesin duke ia dhënë tenderin për t'i kryer punët shtesë kompanisë GTD B. Sh. AD – kompanisë së njëjtë që e kishte fituar tenderin e mëparshëm për ndërtimin e të gjithë kompleksit të muzeut.

### **Tanku - KOK nr.59/17**

**Statusi:** Procedura e shkallës së parë ka përfunduar më 7 maj të vitit 2018<sup>87</sup>. Në pritje të ankesës.

**Njoftimi për rastin:** 24 janar 2017

**Parashtrimi i aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 27 nëntor 2017

#### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

Më 29 qershor të vitit 2017, PSP-ja e akuzoi ish-ministren për punë të brendshme, Jankullovska, dhe ish-ndihmësin për çështje të përgjithshme të ministrit për punë të brendshme, Gjoko Popovski (Popovski), për Keqpërdorim të pozitës zyrtare dhe autorizimit, në bazë të nenit 353(5)(1) të Kodit Penal. Prokuroria pretendon se ndërmjet shkurtit dhe tetorit të vitit 2012, për të përmbushur një kërkesë të ish-kryeministrit Gruevski, të pandehurit shpallën një ankand të paligjshëm publik për blerjen e një automjeti (Mercedes-Benz, modeli S 600 Gard) për MPB-në. Gruevski poashtu akuzohet për veprën penale Marrje e shpërblimit për ndikim të kundërligjshëm, në bazë të nenit 359(2) të Kodit Penal. Sipas aktakuzës, Gruevski kërkoi që Jankullovska ta aktivizojë procesin e furnizimit publik për blerjen e Mercedesit në favor të kompanisë M.A.DOOEL S., (distributor i përgjithshëm i automjeteve Mercedes në vend.) Aktakuza pretendon se për ta përmbushur kërkesën e kryeministrit, Jankullovska i dha udhëzime me shkrim ndihmësit të saj Popovskit që ta publikojë ankandin publik, të përshtatur në mënyrë specifike për kompaninë e përzgjedhur. Sipas PSP-së Popovski e përmbushi këtë kërkesë dhe më 3 prill të vitit 2012, e publikoi ankandin publik në kundërshtim me nenin 36 të Ligjit për furnizime publike. Siç pritej, M.A.DOOEL S. ishte kompania e vetme që mori pjesë në ankand dhe asaj iu dha kontrata në vlerë prej 35,226.000 denarësh.

<sup>87</sup> Gjykata e fajësoi Gruevskin dhe Popovskin sipas aktakuzës dhe i dënoi Gruevskin me dy vjet burgim, Popovskin me 6 vjet burgim. Gjykata e ndau procedurën për të akuzuarin e tretë. Kjo procedurë akom po vazhdon.

### **Treqind (300) - KOK nr. 40/17**

**Statusi:** Procedura e shkallës së parë ka përfunduar më 22 maj të vitit 2018.<sup>88</sup> Në pritje të ankesës.

**Njoftimi për rastin:** 23 mars 2017

**Parashtrimi i aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 27 shtator 2017

#### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja e akuzoi ish-ndihmësin për çështje të përgjithshme të MPB-së Popovski, për Keqpërdorim të pozitës zyrtare dhe autorizimit, në bazë të nenin 353(5)(1) të Kodit Penal. PSP-ja pretendon se ndërmjet 23 qershorit të vitit 2008 dhe 3 majit të vitit 2012, Popovski e keqpërdori procesin e furnizimit publik. Duke mos e përzgjedhur ofertën më ekonomike për blerjen e 300 automjeteve për MPB-në, Popovski i ka shkelur nenet 2 dhe 162 të Ligjit për furnizime publike. Sipas aktakuzës, Popovski shkaktoi dëm në buxhetin e shtetit në vlerë prej 27.894.522 denarësh.

### **Trajektorja - KOK br.52/17 (Trajektorja)**

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 22 maj 2017

**Parashtrimi i aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 1 nëntor 2017

#### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja pretendon se ndërmjet tetorit të vitit 2012 dhe tetorit të vitit 2013, ish-kryeministri Gruevski, ish-zëvendëskryeministri për çështje ekonomike, Vlladimir Peshevski (Peshevski), ish-ministri për transport dhe lidhje, Janakieski, dhe ish-drejtori i Agjencisë për rrugë shtetërore, Ljupço Georgievski (Georgievski), e kanë shkelur procesin e përzgjedhjes së kompanisë-kontraktuesit për ndërtimin e dy seksioneve të një autostrade, që rezultoi me dëmtim të buxhetit të shtetit në vlerë prej 9,569,183,522.00 denarësh. PSP-ja e akuzoi Peshevskin, Janakieskin dhe Georgievskin për Keqpërdorim të pozitës zyrtare dhe autorizimit, në bazë të nenit 353 të Kodit Penal, ndërsa Gruevski u akuzua për Pranimin e shpërblimit për ndikim të kundërligjshëm, në bazë të nenit 359 të Kodit Penal. Sipas aktakuzës, Gruevski i inkurajoi të pandehurit e tjerë që ta kurdisin tenderin për ndërtim, duke e shkelur Ligjin për furnizime publike dhe kushtet e përcaktuara

<sup>88</sup> Gjykata e fajësoi Popovskin dhe e dënoi atë me nëntë vite burg.

nga qeveria kineze (kredia ishte marrë nga banka kineze Eksim).<sup>89</sup> Duke i ndjekur urdhrat e Gruevskit, të pandehurit zhvilluan negociata vetëm me kompaninë kineze Sinohydro Corporation Limited, duke e përjashtuar korporatën “China International Water and Electric”, e cila kishte dorëzuar ofertë me çmim më të ulët.

### **Trust - K.nr.1459/17 (Trust)**

**Statusi:** Gjykimi i shkallës së parë ka mbaruar në 20 Korrik 2018<sup>90</sup>

**Njoftimi për rastin:** 28 shkurt 2017

**Parashtrimi i aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 29 shtator 2017

#### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja pretendon se ndërmjet tetorit të vitit 2011 dhe janarit të vitit 2012, Sead Koçan, Vasilije Aviroviq dhe Safet Vatiq, menaxherë të tre kompanive të ndryshme të përmendura në aktakuzë, e manipuluan procesin e tenderit për gjermimin e qymyrit në Manastir duke dorëzuar dokumente të rreme. PSP-ja i akuzon të pandehurit dhe personat juridikë për Keqpërdorim të procedurës për thirrje publike, ndarje të kontratës për furnizim publik ose partneritet privat-publik, në bazë të nenit 275-c (3)(1) dhe nenit 275-c (4)(3)(1) të Kodit Penal. Sipas aktakuzës, të pandehurit kanë përfituar 1.000.000.000,00 denarë.

### **Transporter - KOK nr.30/17 (Transporter)**

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 14 prill 2016

**Ngritja e aktakuzës:** 5 prill 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 20 qershor 2017

#### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja pretendon se ndërmjet shtatorit të vitit 2009 dhe dhjetorit të vitit 2014, ish-kryetari i komunës së Manastirit, Vladimir Taleski (Taleski), sekretari i komunës, Slobodan Bonkanoski (Bonkanoski), tetë drejtorë të shkollave fillore dhe të mesme dhe 11 drejtues të ndërmarrjeve transportuese e manipuluan procesin e furnizimeve publike që kishte të bëjë me organizimin e transportit për nxënësit e

<sup>89</sup> *Shih* Komunikatën zyrtare të qeverisë, 27 nëntor 2012: <http://vlada.mk/node/5165>.

<sup>90</sup> Gjykata e fajësoi Sead Koçan dhe Vasilije Aviroviq dhe i dënoi ata me gjashtë vite dhe tre vite burgim. Gjykata e liroi të pandehurin e tretë, Safet Vasiq.

shkollave fillore dhe të mesme në qytetin e Manastirit.

PSP-ja i akuzoi të pandehurit për veprën penale të Keqpërdorimit të pozitës zyrtare dhe autorizimit, në pajtim me nenin 353 të Kodit Penal. Konkretisht, më 12 janar të vitit 2009, kryetari i komunës Taleski, në kundërshtim me nenet 24 dhe 28 të Ligjit për furnizime publike, shpalli një thirrje për oferta publike për ta ndarë kontratën, mirëpo nuk e specifikoi shumën e caktuar në buxhet. Prandaj, kompanitë transportuese u zgjodhën në bazë të ofertave që i ofruan. Përveç kësaj, në kontratë kërkohet që të formohet një komision tre-anëtarësh që do të ketë për detyrë ta mbikëqyrë përmbushjen e obligimeve të kompanive, megjithatë, në kundërshtim me dispozitat e kontratës kjo nuk ndodhi kurrë. Për më tepër, ofruesit e transportit i faturuan komunës çmim më të lartë se ai që e kishin vendosur në ofertat e tyre origjinale, ndërsa komuna i regjistroi pagesat nga kompanitë transportuese si hua.

#### **Tarifa - KOK nr.51/17 (Tarifa)**

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 24 janar 2017

**Parashtrimi i aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 1 nëntor 2017

#### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja pretendon se ndërmjet shtatorit të vitit 2011 dhe korrikut të vitit 2016, ish-drejtori i ndërmarrjes shtetërore elektrike AD ELEM dhe tre punonjës kanë miratuar në mënyrë të paligjshme pagesa për një grup që e fitoi kontratën për të ofruar një sistem softuerik për ndërmarrjen AD ELEM. PSP-ja i akuzoi të pandehurit për Keqpërdorim të pozitës zyrtare dhe autorizimit, në bazë të nenit 353 të Kodit Penal.

#### **Total - K.br. 1493/17 (Total)**

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 23 mars 2017

**Parashtrimi i aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 3 Tetor 2017

#### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja i akuzoi tre kompani të marketingut dhe pronarin e tyre, Dragan Pavloviq Llatas (Llatas),<sup>91</sup> për evazion tatimor ndërmjet 1 janarit të vitit 2008 dhe 15 marsit

<sup>91</sup> Llatasi po ashtu është edhe kryeredaktor në televizionin kombëtar "Sitel".

të vitit 2016, në bazë të nenit 279(2)(1), në vlerë prej 5,363,364.00 denarësh dhe 3,459,730.00 denarësh, respektivisht.

### **Trevnik - K.nr. 238/18 (Trevnik)**

**Statusi:** Gjykimi vazhdon

**Njoftimi për rastin:** 22 maj 2017

**Parashtrimi i aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 24 janar 2018

#### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja pretendon se ndërmjet korrikut të vitit 2011 dhe 24 janarit të vitit 2013, Llatasi dhe dy anëtarë të familjes së tij ndërtuan tri shtëpi pushimi në Zelenikovë, pa leje ndërtimi, në kundërshtim me nenin 56 (1) të Ligjit për ndërtim. PSP-ja i akuzoi të pandehurit për Ndërtim të paligjshëm, në bazë të nenit 244-a (1) të Kodit Penal.

### **Tifani - K.nr. 144/18 (Tifani)**

**Statusi:** Procedura e shkallës së parë ka përfunduar më 19 shkurt të vitit 2018.

**Njoftimi për rastin:** 23 mars 2017

**Parashtrimi i aktakuzës:** 29 qershor 2017

**Miratimi i aktakuzës:** 5 janar 2018

#### **i. Përmbledhja e aktakuzës**

PSP-ja e akuzoi një kompani për komunikim dhe konsulencë dhe pronaren e saj, Ivona Talevska (Talevska),<sup>92</sup> për Evazion tatimor, në bazë të nenit 279(2)(1) të Kodit Penal, ndërmjet viteve 2008 dhe 2015, në vlerë prej 1,671,611.00 denarësh dhe 2,184,677.00 denarësh, respektivisht.

### **3.4. Rastet që u morën nga Prokuroria publike pas ngritjes së aktakuzës**

Rastet që diskutohen në këtë seksion përfshijnë gjykime që janë në rrjedhë e sipër, për të cilat PSP-ja, duke pretenduar kompetencë për to, i ka marrë përsipër nga Prokuroria Publike në bazë të nenit 11(1) të Ligjit për PSP-në. Sipas kësaj

<sup>92</sup> Talevska po ashtu është edhe redaktore në televizionin kombëtar "Sitel".



dispozite, PSP-ja mund të marrë përsipër raste nga Prokuroria Publike të cila janë në kompetencë të saj në cilën do qoftë fazë të procedurës. Përveçse në rastin e *Puçi-t*, faktet që kanë të bëjnë me këto raste i kanë paraprirë skandalit të përgjimit, dhe aktivitetet e pretenduara penale të të pandehurve nuk kanë të bëjnë me komunikimet e përgjuara. Rasti *Sopot* përfshin një incident me mina, eksplozimi i të cilit ndodhi në vitin 2003; *Monstra* përfshin vrasjen e pesë meshkujve në vitin 2012; ndërsa rasti *Spiuni* përfshin ish-agjentë ushtarakë dhe të zbulimit, të cilët akuzohen për shitjen e sekreteve shtetërore shërbimeve të huaja të zbulimit në vitin 2009. Procedurat për këto raste kanë vazhduar me vite para se të themelohet PSP-ja. Dy nga këto raste (*Monstra* dhe *Sopot*) janë të ndjeshme në aspekt etnik për shkak se të pandehurit janë shqiptarë etnikë.

PSP-ja nuk e shpjegoi publikisht vendimin e saj për t'i marrë përsipër këto raste nga Prokuroria Publike. Si duket këto raste janë marrë përsipër për shkak të ekzistimit të incizimeve të përgjuara, të cilat zbuluan biseda që hedhin dyshime mbi besueshmërinë e hetimeve dhe gjykimeve të inicuar nga Prokuroria Publike. Prandaj, rëndësia e marrjes së kompetencës për këto raste nga PSP-ja nuk kufizohet vetëm në sigurimin e llogaridhënies për skandalin e përgjimit, por ka të bëjë edhe me korrigjimin e keqpërdorimeve të mundshme të procesit gjyqësor që kanë dalë në dritë nëpërmjet skandalit të përgjimit.

Megjithatë, duhet të theksohet, se veprat penale themelore në këto raste nuk janë të lidhura qartë me përgjimet e komunikimeve. Në bazë të nenit 2(1) të Ligjit për PSP-në, kompetenca e PSP-së është e kufizuar në “veprat penale të cilat kanë të bëjnë me dhe rezultojnë nga përmbajtja e ndjekjes së paligjshme të komunikimeve ndërmjet viteve 2008 dhe 2015.” Veprat penale të të pandehurve në rastet *Sopot*, *Monstra* dhe *Spiuni* është e qartë se nuk rezultojnë nga komunikimet e përgjuara, dhe poashtu është diskutabile se veprat penale themelore a *kanë të bëjnë me* përgjimet. Mund të thuhet se marrja e kompetencës nga PSP-ja për këto raste që janë në rrjedhë e sipër, bazohet në një interpretim të gjerë të termit “kanë të bëjnë me”.

## **Puçi - KOK-77/15 (Puçi)**

### **i. Sfondi**

Ndërmjet janarit dhe shkurtit të vitit 2015, pas njoftimit publik nga Zaevi se kishte planifikuar t'i publikojë bisedat e përgjuara, me kërkesë të Prokurorisë Themelore Publike për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit (PThP KOK), Gjykata Themelore e Shkupit shqiptoi masa parandaluese kundër tij dhe pesë individëve të tjerë të dyshuar për përgjim të paligjshëm, spiunazh dhe destabilizim të vendit. Gjykata i vendosi në paraburgim ish-drejtorin e DSK-

së, Zoran Verushevski, bashkëshorten e tij, Sonja Verushevskaja (e punësuar në Stopanska Banka AD, si përkthyes e gjuhës angleze), punonjësin e DSK-së, Zvonko Kostovski (Kostovski), punonjësin e MPB-së, Gjorgji Llazarevski (Llazarevski) dhe punonjësin e komunës së Strumicës, Branko Palifrov (Palifrov).<sup>93</sup> Zaevi nuk u vendos në paraburgim, por atij iu konfiskua pasaporta dhe iu urdhërua të qëndronte në vend. Më 25 shkurt të vitit 2015, Kostovski u deklarua fajtor për Përgjim të paligjshëm dhe incizim tonik, në bazë të nenit 151(4)(1) të Kodit Penal dhe për Dhënie të ndihmës për spiunazh, në bazë të nenit 316(4) të Kodit Penal. Gjykata e dënoi Kostovskin me tre vjet burgim.

Më 30 prill të vitit 2015, të pandehurit e tjerë u paditën nga PThP KOK në rastin e njohur si *Puçi*. PThP KOK e akuzoi Zaevin me Tentim për dhunë kundër përfaqësuesve të organeve më të larta shtetërore, në bazë të nenit 311 dhe 19 të Kodit Penal; Verushevski u akuzua për Përgjim të paligjshëm dhe incizim me zë, në bazë të nenit 151(4)(1), 23 dhe 45 të Kodit Penal; Spiunazh, në bazë të nenit 316(4) të Kodit Penal; dhe Dhënie të ndihmës dhe nxitje për dhunë kundër përfaqësuesve të organeve më të larta shtetërore, në bazë të nenit 311 dhe 24 të Kodit Penal. Përveç kësaj, Sonja Verushevskaja u akuzua për Dhënie të ndihmës dhe nxitje për spiunazh në bazë të nenit 316(4) dhe 24 të Kodit Penal; Llazarevski u akuzua për Përgjim të paligjshëm dhe incizim me zë, në bazë të nenit 151(4), 23 dhe 45 të Kodit Penal, dhe për Dhënie të ndihmës në spiunazh, në bazë të nenit 316(4) dhe 24 të Kodit Penal; dhe PThP KOK e akuzoi Palifrovin për Dhënie të ndihmës dhe nxitje për dhunë kundër përfaqësuesve të organeve më të larta shtetërore, në bazë të nenit 311 dhe 24 të Kodit Penal.

## ii. Përmbledhja e aktakuzës

PSP-ja pretendon se, ndërmjet vitit 2010 dhe 22 janarit të vitit 2015, ish-drejtori i DSK-së Verushevski<sup>94</sup> mori informata të ndjeshme dhe sekrete në lidhje me situatën sociale-politike dhe ekonomike në vend (duke përfshirë edhe fotografi dhe profile të figurave më të njohura publike). Sipas aktakuzës Verushevski planifikoi që këto informacione t'ua jepte shërbimeve të paspecifikuara të huaja të zbulimit. Verushevski e urdhëroi Kostovskin, (krye-inxhinier në Njësinë për mirëmbajtje dhe telekomunikim të Drejtorisë së 5-të të DSK-së, dhe më pas kryeshf i Njësisë për informatikë dhe mbështetje teknike të operacioneve), t'i përgjojë bisedat e disa figurave politike dhe zyrtarëve të lartë publikë në vend, duke përfshirë edhe kryeministrin e atëhershëm Gruevski, ministren e

<sup>93</sup> Në fund të muajit korrik të vitit 2015, Sonja Verushevskaja dhe Gjorgji Llazarevski dhanë dorëzani për mbrojtje në liri në vlerë prej 50.000 eurosh. Të dy të pandehurve iu konfiskuan pasaportat.

<sup>94</sup> Verushevski ishte drejtor i DSK-së në vitin 1998. Aktakuza i referohet Verushevskit si profesor universitar në kohën kur është kryer vepra e pretenduar penale.

brendshme Jankullovska, ministrin e transportit Janakieski, drejtorin e DSK-së Mijallkov, si dhe figura të shquara të opozitës, si Radmila Shekerinska.<sup>95</sup> Kostovski i futi numrat e tyre të telefonit në sistemet për mbikëqyrje të komunikimeve që përdorshin në DSK. Përveç kësaj, Kostovski i incizoi bisedat dhe i ruajti incizimet në USB memorje, të cilat ia dha Llazarevskit. Llazarevski pastaj ia dha përgjimet Verushevskit për t'ia dorëzuar ato shërbimeve të huaja të zbulimit. Sonja Verushevska i përktheu përmbajtjet e incizimeve.

Sipas aktakuzës, përveç ndarjes së informacionit të lartpërmendur me shërbimet e huaja të zbulimit, Verushevski i ndau të dhënat edhe me Zaevin. Gjatë takimeve sekrete, Verushevski e këshilloi Zaevin për mënyrën se si duhet t'i përdorë informacionet e mbledhura në mënyrë të paligjshme. Takimet u planifikuan me ndihmën e Palifrovit, i cili shërbeu si pikë kontakti ndërmjet atyre të dyve, duke i pritur ata në shtëpinë e tij dhe duke ia dhënë të dhënat udhëheqësit të opozitës (si në formë shtypur ashtu edhe në formë elektronike). Pasi erdhi në posedim të informatave, Zaev u përpoq ta shantazhonte kryeministrin e atëhershëm Gruevski që të formojë qeveri teknike me përkrahësit e LSDM-së dhe ta detyrojë të shpallë zgjedhje të parakohshme parlamentare.

### iii. Zhvillimet e gjykimit

Më 1 qershor të vitit 2015, Gjykata Themelore në Shkup e miratoi aktakuzën. Më 5 gusht të vitit 2015, filloi gjykimi. Më 18 dhjetor të vitit 2015, PSP-ja e mori përsipër rastin për shkak të lidhjes së tij të ngushtë me skandalin e përgjimit. Më 18 janar të vitit 2017, PSP-ja i hodhi poshtë akuzat duke sqaruar se gjendja faktike që është paraqitur në aktakuzë ishte në kundërshtim me dëshmitë që i kishte mbledhur PSP-ja gjatë hetimeve të rasteve *Fortesa* dhe *Target*.<sup>96</sup> PSP-ja sqaroi më tej se ky vendim është marrë që të mblidhen dëshmi shtesë që do t'i sqaronin plotësisht faktet, që do të mundësonte të merret një vendim i drejtë dhe i ligjshëm gjyqësor.

### iv. Marrëveshja për pranimin e fajësisë nga Zvonko Kostovski

Më 16 shtator të vitit 2016, PSP-ja parashtroi Kërkesë për mbrojtjen e ligjshmërisë në Gjykatën Supreme, duke kërkuar nga Gjykata që ta hedhë poshtë aktdënimin ndaj Kostovskit për shkak të shkeljes së Kodit Penal, në bazë të nenit 414(1) (3) të LPP-së dhe aktgjykimit të paqartë ose kundërthënës ose aktgjykimit ku ka mungesë të motivimit, në bazë të nenit 415 (1)(11) të LPP-së. Në lidhje me

<sup>95</sup> Radmila Shekerinska është ish-kryetare e LSDM-së dhe ministre aktuale e mbrojtjes.

<sup>96</sup> Ndërmjet 5 gushtit të vitit 2015 dhe 18 janarit të vitit 2017, ishin caktuar 11 seanca, mirëpo të gjitha u shtynë për arsye të ndryshme. Në seancën e 12-të, të mbajtur më 18 janar të vitit 2017, PSP-ja e njoftoi gjykatën se akuzat do të hidhen poshtë.

veprën penale të Përgjimit të paligjshëm të incizimit tonik, në bazë të nenit 151(4) (1), PSP-ja thekson se PThP KOK nuk ofroi dëshmi në lidhje me kryerjen e kësaj vepre penale përveç pranimit diskutabil të të pandehurit. Sipas PSP-së edhe pse dënimi ishte bazuar në marrëveshjen për pranimin e fajësisë, gjyqtari duhej ta kishte verifikuar vërtetësinë e saj dhe ekzistimin e provave mbështetëse. Neni 483 i LPP-së, thekson se prokuroria do t'ia dorëzojë propozim-marrëveshjen për pranimin e fajësisë gjykatësit të procedurës paraprake “së bashku me të gjitha dëshmitë”. Përveç kësaj, neni 489 i LPP-së i jep të drejtë gjykatësit të procedurës paraprake që ta hedhë poshtë marrëveshjen nëse ai/ajo “konstaton se dëshmitë e grumbulluara për faktet me rëndësi për zgjedhjen dhe përcaktimin e sanksionit penal nuk e arsyetojnë shqiptimin e sanksionit të propozuar penal”.

Në lidhje me veprën penale të spiunazhit, PSP-ja e potencoi mospërputhjen që e krijoi marrëveshja për pranimin e fajësisë nga Kostovski. Baza për dënimin e Kostovskit ishte pjesëmarrja e tij në ofrimin e ndihmës Verushevskit për të kryer spiunazh. Megjithatë, akuzat ndaj Verushevskit më vonë u hodhën poshtë, duke krijuar një rezultat të padrejtë. Prandaj, PSP-ja e parashtroi pyetjen retorike se si është e mundur të dikush të shpallet fajtor se e ka ndihmuar dikë në kryerjen e një vepre penale, kur ende nuk është vërtetuar nëse ai person me të vërtetë e ka kryer veprën penale themelore.

Më 6 nëntor të vitit 2017, Gjykata Supreme e mbështeti pjesërisht Kërkesën e PSP-së për mbrojtjen e ligjshmërisë. Gjykata Supreme e miratoi argumentin e PSP-së në lidhje me veprën penale të Dhënies së ndihmës për spiunazh, në bazë të neneve 316(4) dhe 24 të Kodit Penal. Prandaj, ajo e hodhi poshtë dënimin në lidhje me këtë akuzë dhe e anuloi dënimin. Megjithatë, Gjykata Supreme nuk e pranoi argumentin e PSP-së në lidhje me veprën penale të Përgjimit të paligjshëm dhe incizimit tonik, në bazë të neneve 151(4)(1), 23 and 45 të Kodit Penal. Për më tepër, Gjykata Supreme vuri në dukje mospërputhjen ndërmjet argumenteve gojore të PSP-së dhe argumenteve me shkrim të PSP-së të shënuara në Kërkesën për mbrojtjen e ligjshmërisë. Gjykata theksoi se “në seancën e mbajtur pas parashtrimit të kërkesës, PSP-ja pranoi se ka dëshmi të mjaftueshme se Zvonko Kostovski ka qenë anëtar i bashkimit kriminal”. Sipas Gjykatës, PSP-ja i përshkroi në detaje aksionet e Kostovskit, si dhe rolin dhe kontributin e tij në gjithë skemën. Për më tepër, Gjykata Supreme theksoi se Kostovski ishte dëshmitar në rastin e ndërlidhur *Fortesa-Target*, duke potencuar se “arsyeja pse ai nuk ndiqet penalisht nga PSP-ja [për atë rast] është sepse (...) deklarata e tij ishte me rëndësi të veçantë për zbulimin e autorëve të tjerë të veprave penale në pajtim me nenin 43 të LPP-së”. Prandaj, Gjykata Supreme e konfirmoi dënimin vetëm në lidhje me veprën penale të Përgjimit të paligjshëm dhe incizimin tonik, duke e konfirmuar dënimin me burgim njëvjeçar, të cilin e kishte shqiptuar gjyqtari i procedurës paraprake në lidhje me atë akuzë.

## Sopoti - KOK nr.53/10 (Sopoti)

Më 4 mars të vitit 2003, në fshatin Sopot, rrethi i Kumanovës, ndodhi një incident me shpërthim të minave që shkaktoi vdekjen e dy ushtarëve të NATO-s dhe një civili. Më 11 mars të vitit 2011, Prokuroria publike ngriti aktakuzë ku i akuzoi gjithsej dymbëdhjetë persona (të gjithë fshatarë të Sopotit) për Rrezikim terrorist të rendit kushtetues dhe sigurisë, në bazë të nenit 313, 327 (2) dhe nenit 22 të Kodit Penal. Më 10 korrik të vitit 2017, gjatë rigjykimit<sup>97</sup> para Gjykatës Themelore Shkup 1, rasti u mor përsipër nga PSP-ja. Marrja e kompetencës për rastin nga PSP-ja u bë pas prezantimit publik të një komunikimi të përgjuar në mënyrë të paligjshme midis ish-ministres së brendshme, Jankulloška dhe ish-drejtorit të DSK-së, Mijallkov, ku u zbulua se mund të jenë dhënë premtime për të ndikuar në rezultatin e rastit të Sopotit. Në tetor të vitit 2017, PSP-ja pranoi se ka dëshmi të reja për këtë rast, si dëshmitarë shtesë dhe biseda të përgjuara. Në mars të vitit 2018, PSP-ja i hodhi poshtë akuzat, duke theksuar se PSP-ja nuk gjeti dëshmi që do ta mbështesnin fajësinë e të pandehurve. Në veçanti, dëshmia e vetme kundër të pandehurve ishte deklarata e një dëshmitari që i ishte nënshtruar torturës. Prandaj, kjo deklaratë ishte e pasigurt dhe nuk ka mundur të përdoret në gjykim. Gjykata shpalli aktgjykim me të cilin u “refuzua aktakuza” në bazë të nenit 402(3) të Kodit Penal. PSP-ja njoftoi se do të ndërmerren aktivitete të mëtejshme hetimore me të cilat synohet të identifikohen autorët e vërtetë të këtij incidenti.

## Spiuni - KOK nr.99/16 (Spiuni)

Rasti Spiuni përfshin disa ish-agjentë ushtarakë dhe të zbulimit të cilët akuzohen për kryerjen e veprave penale duke përfshirë vjedhjen e informacionit të klasifikuar, shantazhimin dhe zhvatjen. Më 14 dhjetor të vitit 2013, PThP KOK ngriti një aktakuzë ku i akuzoi 19 persona. Prokuroria pretendoi se në vitin 2009, të pandehurit krijuan një ndërmarrje kriminale për të mbledhur dhe për t'u shitur të dhëna të zbulimit për vendin, shërbimeve të huaja të zbulimit.<sup>98</sup> Më 6 tetor të vitit 2014, Gjykata Themelore i gjeti të pandehurit fajtorë ashtu siç ishin akuzuar dhe i dënoi me dënime të përgjithshme duke filluar nga një deri

<sup>97</sup> Ndërmjet shtatorit 2003 dhe Qershorit 2009, PP shqiptoi pesë aktgjykime të ndara me të cilat i akuzoi të gjithë të pandehurit me Terrorizëm sipas Nenit 313, 372 (2) dhe 22 të Kodit Penal. Dënimet varonin nga 14 vite deri në 15 vite burgim. Gjykata e Apelit i vërtetoi dënimet. Më 19 Shkurt 2010, Komisioni i përhershëm për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të qytetarëve e shqyrtoi rastin, nga raporti i pregaditur u themelua që është bërë shkelje e të drejtave të njeriut. Në 11 Mars 2011, PP parashtrori një aktakuzë të përbashkët duke i akuzuar të 11 personat për terrorizëm. Rigjykimi filloi në Mars 2011 dhe në Korrik 2017 PSP-ja pretendoi kompetencën e saj ndaj këtij rasti dhe e mori në punë këtë rast.

<sup>98</sup> Akuzat fillonin nga Bashkimi kriminal, në bazë të nenit 394(1) të Kodit Penal; Spiunazhi, në bazë të nenit 316(3) të Kodit Penal; Mashtrimi, në bazë të nenit 274(3)(1) të Kodit Penal; Shantazhi, në bazë të nenit 259(2)(1) të Kodit Penal; Zbulimi i sekreteve shtetërore, në bazë të nenit 317(2) të Kodit Penal; dhe Zhvatja, në bazë të nenit 258(2)(1).

në pesëmbëdhjetë vjet burg. Më 25 mars të vitit 2016, PSP-ja e mori përsipër rastin derisa ankesa ishte në shqyrtim. PSP-ja nuk i shpalli publikisht arsyet për kërkesën e tyre juridiksionale. Më 14 tetor të vitit 2016, Gjykata e Apelit e konfirmoi akt-dënimin e Gjykatës Themelore në lidhje me 13 të pandehur, por i zvogëloi dënimet për disa prej tyre. Gjykata e Apelit e anuloi aktgjykimin për 6 të pandehur, duke urdhëruar që të bëhet rigjykimi. Rigjykimi filloi më 27 janar të vitit 2017.

### **Monstra - K.nr.66/17 (Monstra)**

Më 12 prill të vitit 2012, pesë persona u vranë në afërsi të liqenit të Smillkovës në Shkup. Mirëpo, për shkak se vrasja ndodhi një ditë para të Premtes së Madhe (Pashkët Ortodokse) dhe viktimat ishin maqedonas etnikë, u konsiderua se vrasja kishte motive etnike. Midis viteve 2012 dhe 2013, PThP KOK akuzoi shtatë të pandehur për terrorizëm sipas nenit 394(1)(1) të Kodit Penal. Gjykimi filloi më 20 dhjetor të vitit 2012 dhe zgjati deri më 30 qershor të vitit 2014. Gjykata i gjeti gjashtë të pandehur si fajtorë ashtu siç ishin të akuzuar dhe i dënoi me burgim të përjetshëm. Një i pandehur u lirua. Më 9 tetor të vitit 2015, Gjykata e Apelit e konfirmoi aktgjykimin e Gjykatës Themelore. Pas ankesës së të pandehurve, më 31 tetor të vitit 2017, Gjykata Supreme e hodhi poshtë aktgjykimin dhe urdhëroi rigjykim. Në një veprim të pazakonshëm, ushtruesi i detyrës Prokuror Publik Shtetëror iu bashkua mbrojtjes në kërkimin e rigjykimit, për shkak të mangësive procedurale që ndodhën gjatë gjykitimit, si dhe për shkak të ekzistimit të incizimeve të pazbuluara të përgjimeve që hidhnin dyshim mbi korrektësinë e procedurës. Rasti u mor përsipër nga PSP-ja më 20 mars të vitit 2018, dhe është aktualisht në fazën e rigjykimit. Ashtu si edhe në rastet e tjera, PSP-ja nuk i shpalli publikisht arsyet për kërkesën e saj juridiksionale.

### **3.5. Hetimet që janë rrjedhë e sipër**

PSP-ja nuk i komplettoi dy hetime të mëhershme deri më 30 qershor të vitit 2017, që ishte afati i fundit për ngritjen e aktakuzës: *Talir* (rasti u publikua më 22 maj të vitit 2017) dhe *Tabela* (rasti u publikua më 23 mars të vitit 2017). Në rastin *Talir*, ish-kryeministri Gruevski dhe dhjetë të persona të tjerë janë të dyshuar se kanë financuar në mënyrë të paligjshme partinë politike VMRO-DPMNE, duke përdorur para të lara midis viteve 2009 dhe 2015.<sup>99</sup>

Në rastin *Tabela*, Drejtori i një shkolle fillore dyshohet se ka keqpërdorur pozitën zyrtare dhe autorizimin e tij, duke mos e zbatuar procesin e furnizimit publik për ndërtimin e shkollës së re në fshatin Zajas.

<sup>99</sup> Për përkthimin në gjuhën angleze të konferencës për shtyp në të cilën PSP-ja njoftoi për këtë rast dhe e përshkroi atë *shib* ueb-faqen e PSP-së, <http://www.jonsk.mk/?p=807>.

Shtatë hetime të tjera të reja u publikuan në konferencë për shtyp të mbajtur më 19 dhjetor të vitit 2017<sup>100</sup>:

- *Shërbimet e huaja*: Ish-kryeshefi i Drejtorisë së 5-të të DSK-së (nxitësi) dhe një ish-ndihmës i MPB-së (kryerës material), janë të dyshuar se në Tetor/Nëntor 2014, kanë keqpërdorur pozitën autorizimin e tyre zyrtare duke porositur pajisje për përgjim nga një kompani e huaj përmes ankandit të paligjshëm publik. Sipas PSP-së, kjo vepër penale është kryer për të mbështetur pohimin e ish-kryeministrit Gruevski se shërbimet e huaja e kanë spiunuar vendin në kohën e skandalit të përgjimeve.
- *Pagesa rrugore*: Ish-deputetja është e dyshuar se ka bërë rimbursime mashtruese nëpërmjet llogarive të rrjeshme fiskale të pagesave rrugore dhe udhëtimeve zyrtare.
- *Rentgen*: Ish-ministri i shëndetësisë, është i dyshuar se gjatë furnizimit publik të pajisjeve radiologjike për katër institucione shëndetësore, favorizoi një nga kompanitë që morën pjesë në procesin e tenderimit gjatë viti 2012.
- *Producenti*: Ministri i atëhershëm i bujqësisë është i dyshuar se ka financuar prodhimin e një emisioni televiziv, gjatë viteve 2009 dhe 2012 në kundërshtim me Ligjin për furnizime publike.
- *Liderët*: PSP-ja e heton prishjen e një ndërtese që është ndërtuar në mënyrë të paligjshme ndërmjet viteve 2011 dhe 2013.
- *Tarifa 2*: PSP-ja e heton keqpërdorimin e dyshuar në implementimin e softuerit ERP për kompaninë elektrike ELEM që lidhet me rastin *Tarifa*.
- *Transporter 2*: PSP-ja e vazhdon rastin ekzistues *Transporter*, që ka të bëjë me keqpërdorimin e procedurës së furnizimit publik për organizimin e transportit për nxënësit e shkollave fillore dhe të mesme në qytetin e Manastirit. Hetimi përfshin dhjetë të dyshuar.

Gjatë konferencë së njëjtë për shtyp, PSP-ja njoftoi se kishte marrë përsipër tre raste nga Prokuroria Publike në fayën para-hertimore, edhe atë në veçanti: *Shkupi 2014*, *Aktor* dhe *Kosmos*.

Më 20 mars të vitit 2018, PSP-ja publikoi tre hetime të reja:<sup>101</sup>

- *Regjistrimi i popullsisë*: Ish-kryeministri Gruevski dhe kryetari i BDI-së, Ali Ahmeti, dyshohen për veprën penale të Keqpërdorimit të pozitës zyrtare dhe autorizimit, në bazë të nenit 353 (1)(4) për ndalimin e

<sup>100</sup> *Shih* ueb-faqen e PSP-së, <http://www.jonsk.mk/?p=1490>.

<sup>101</sup> *Shih* ueb-faqen e PSP-së (versioni në gjuhën origjinale), <http://www.jonsk.mk/?p=1619>.

procesit të regjistrimit të popullsisë në vitin 2011 që ishte në rrjedhë e sipër. Konkretisht, të dyshuarit kërkuan që Kuvendi ta tërheqë Ligjin për regjistrimin e popullsisë me arsyetimin se procedura nuk ishte në përputhje me standardet ndërkombëtare të përcaktuara nga Eurostat. Megjithatë, qëllimi i tyre i vërtetë ishte fshehja e të dhënave të vërteta për gjendjen demografike dhe ekonomike të vendit.

- *I fuqishmi*: Katër të dyshuar, një deputet aktual i VMRO-DPMNE-së, babai i tij dhe ish-kryetari i komunës së Makedonski Brodit dyshohen për mashtrim dhe keqpërdorim të pozitës zyrtare në lidhje me shitjen e paligjshme të një ndërtese në pronësi shtetërore në komunën e Makedonski Brodit.
- *Aktor*: Ish-kryeministri Gruevski, ish-ministri i transportit Janakieski dhe tetë persona të tjerë dyshohen se e kanë manipuluar procedurën e furnizimit publik për ndërtimin e një autostrade (Demir Kapi-Smokvicë) në favor të kompanisë AKTOR. Për më tepër, menaxhmenti i kompanisë AKTOR dyshohet për larje parash, së bashku me dy kompanitë e tjera të përfshira në punimet e ndërtimit si nën-kontraktues.



## 4. Analizë e çështjeve të përzgjedhura

### 4.1 Hyrje

Në këtë kapitull analizohen çështjet ligjore që dalin nga vëzhgimet e monitorimit brenda diapazonit të këtij raporti. Vëmendje e veçantë do t'i kushtohet praktikës gjyqësore për masat e parandalimit në rastet e PSP-së, para dhe pas parashtrimit të aktakuzës, si dhe çështjes së pranueshmërisë së bisedave të përgjuara si dëshmi në fazën e miratimit të aktakuzës.

### 4.2. Sfidat fillestare me të cilat u përball PSP-ja

#### 4.2.1. Bashkëpunimi problematik

Funksionimi fillestar i PSP u dëmtua nga ngurrimi i shumë organeve dhe institucioneve të vendit për të bashkëpunuar me të. Siç u theksua edhe në Raportin e Komisionit Evropian të vitit 2016, puna e PSP-së “vazhdoi të pengohet në praktikë. Gjykatat penale rregullisht refuzonin t'i shqiptojnë masat e parandalimit që i kërkonte PSP-ja gjatë fazës hetimore, dhe Këshilli i Prokurorëve Publikë dhe partia në pushtet publikisht e kritikuan punën e saj.”<sup>102</sup> Kjo u konfirmua nga raportet periodike të Kryeprokurores së PSP-së, Janeva në Kuvend,<sup>103</sup> ku ajo shprehu zhgënjim në lidhje me shkeljet e vazhdueshme nga shumë organe gjyqësore sa i përket obligimit për t'i përmbushur në kohë kërkesat e PSP-së për ndihmë, si dhe për refuzimin fillestar të Prokurorisë publike për t'i dorëzuar rastet në bazë të nenit 11(2) të Ligjit për PSP-në.<sup>104</sup> Megjithatë, duhet theksuar se në dy raportet e fundit Janeva pranoi se shumica e institucioneve më nuk kanë qëndrim armiqësor ndaj PSP-së dhe se ato kanë qenë më të gatshme për bashkëpunim.<sup>105</sup>

#### 4.2.2. Amnistia e kryetarit të shtetit

Pengesa më e rëndësishme për punën e PSP-së dhe sigurimin e përgjegjesisë, erdhi nga kryetari i shtetit, Gjorge Ivanov. Më 12 prill të vitit 2016, Ivanovi lëshoi amnisti për 56 persona të dyshuar në rastet e PSP-së. Në fjalimin e tij drejtuar

<sup>102</sup> Komisioni Evropian, „Raporti i vitit 2016 për ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë“, 9 nëntor 2016, fq. 13, (më tej „Raporti i Komisionit Evropian 2016“) [https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key\\_documents/2016/20161109\\_report\\_the\\_former\\_yugoslav\\_republic\\_of\\_macedonia.pdf](https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia.pdf).

<sup>103</sup> *Shib* Raporti i parë i PSP-së, fq.13; Raporti i dytë i PSP-së, fq. 11; dhe Raporti i tretë i PSP-së, fq.32.

<sup>104</sup> *Shib* Raporti i tretë i PSP-së, fq.32; „Obstruksioni i punës së prokurorës speciale, Katica Janeva tashmë u konfirmua nga BE-ja dhe PE-ja!“, Teo Blasevski, <https://bit.ly/2MdcpNZ>; dhe „Blokada në lidhje me qasjen në të dhënat e policisë trondit Maqedoninë“, Sinisha Jakov Marushiq, <https://bit.ly/2EjwfUO>.

<sup>105</sup> *Shib* Raporti i katërt i PSP-së, fq.24 dhe Raporti i pestë i PSP-së, fq.34.

kombit, Ivanovi theksoi se qëllimi i amnistisë ishte t'i mbrojtë interesat e shtetit, stabilitetin dhe pavarësinë e tij, dhe t'i jepte fund krizës politike.<sup>106</sup> Veçanërisht, falja erdhi pak pas shpalljes së hetimeve të PSP-së nga hetimet Titanik dhe Fortesa. Ish kryeministri Gruevski, ish ministri i brendshëm Jankuloska dhe ish ministri i transportit Janakieski ishin mes atyre që u falën.

Amnistia e Ivanovit shkaktoi reagime të fuqishme nga opozita e udhëhequr nga LSDM-ja dhe nga popullata në përgjithësi, duke e përfshirë edhe lëvizjen për protesta, të njohur si “*revolucion i laraman*”.<sup>107</sup> Protestuesit kërkuan dorëheqjen e qeverisë dhe të kryetarit të shtetit, si dhe masa që do të mundësonin zgjedhje transparente demokratike.<sup>108</sup> Amnistia u kritikua ashpër edhe nga bashkësia ndërkombëtare. Siç thekson Komisioni i BE-së, ky veprim “e përforcoi perceptimin e publikut për mosndëshkimin dhe drejtësinë selektive. Ai poashtu tregoi një mungesë serioze të vullnetit politik për t'u angazhuar në mënyrë efektive kundër korrupsionit”.<sup>109</sup>

Më 6 qershor të vitit 2016, nën presionin e protestave të brendshme 2-mujore dhe kritikave të bashkësisë ndërkombëtare, Ivanovi i revokoi amnistinë, duke përmendur ekzistimin e realitetit të ri në vend, me institucione funksionale që janë të afta të përballen me sfidat.<sup>110</sup> Ky veprim kërkonte ndryshime paraprake të Ligjit për amnistinë, për ta lejuar mundësinë e revokimit të amnistisë.<sup>111</sup>

Në këtë fazë, është e paqartë nëse amnistia e revokuar presidenciale do të ketë ndonjë efekt në rastet e gjykuara në gjykatat e vendit. Duhet përmendur se Gjykata Supreme e Greqisë u mbështet në amnistinë e revokuar për ta arsyetuar vendimin e saj për ta hedhur poshtë kërkesën për ekstradimin e dy të pandehurve të akuzuar nga PSP-ja.<sup>112</sup>

<sup>106</sup> *Shib* “Ivanovi: Amnisti për një person dhe ndërprerje e procedurave penale për politikanët”, <http://netpress.com.mk/ivanov-amnestija-abolicija-pomiluvanje/2/>.

<sup>107</sup> Protestat filluan më 27 shkurt 2016. *Shib* “Maqedonia i akuzon protestuesit e ‘Revolucionit laraman’”, Patrick Strickland, <https://www.aljazeera.com/indepth/features/2016/06/macedonia-charges-protesters-colourful-revolution-160621113604856.html>.

<sup>108</sup> *Shib* “Korrupsioni në Maqedoni: Nata e katërt e protestave pasi shpallen zgjedhjet e parakohshme”, 15 April 2016, <https://www.bbc.com/news/world-europe-36058173>.

<sup>109</sup> *Shib* Raportin e Komisionit të BE-së për vitin 2016, fq. 16.

<sup>110</sup> Amnistinë u tërhoqën në dy faza të veçanta. Më 27 maj, kryetari i shtetit, Ivanov revokoi 22 falje që përfshinin zyrtarë të lartë publikë. Më 6 qershor, ai njoftoi se po revokonte 34 amnistitë e mbetura presidenciale. Deklaratat e Ivanovit gjenden në linket e mëposhtme: <http://www.president.mk/en/media-centre/speeches/3821%20obrakanjepomiluvanja.html>; and *see also* <http://www.president.mk/en/media-centre/press-releases/3830.html>.

<sup>111</sup> Gazeta zyrtare nr. 2436, 20 maj 2016.

<sup>112</sup> *Shib* Vendimin e Gjykatës Supreme të Greqisë për rastet e ekstradimit të Goran Grujevskit dhe Nikolla Boshkoskit, të datës 18 maj të vitit 2018, që gjendet në linkun e mëposhtëm: <https://bit.ly/2uXZb1c>

#### 4.2.3. *Konflikti i kompetencave me Prokurorin Publik Shtetëror*

Në kontekstin e hetimit të rastit *Trust* nga PSP-ja u paraqit konflikt i kompetencave. Në mars të vitit 2017, kërkesa e PSP-së për arrestimin e të dyshuarit kryesor në këtë rast, biznesmenit Sead Koçan, u miratua nga një Këshill i Gjykatës Themelore Shkupi 1, pasi u refuzua nga një gjykatës individual që vendosi në shkallën e parë. Këshilli gjithashtu urdhëroi që ky vendim të ekzekutohet menjëherë, derisa ankesa ishte në shqyrtim. Paraburgimi më pas u konfirmua nga Gjykata e Apelit.<sup>113</sup>

Më 27 mars 2017, Prokurori Publik Shtetëror parashtroi Kërkesë për mbrojtjen e ligjshmërisë në Gjykatën Supreme, duke kërkuar nga gjykata më e lartë ta shpallte të paligjshëm ekzekutimin e menjëhershëm të masës së paraburgimit.<sup>114</sup> Kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë është mjet i jashtëzakonshëm juridik të cilin Prokurori Publik Shtetëror mund ta parashtrojë kundër vendimeve përfundimtare gjyqësore që e shkelin ligjin, Kushtetutën ose ndonjë marrëveshje të ratifikuar ndërkombëtare në bazë të nenit 457 të LPP-së. Janeva reagoi duke parashtruar kundër-kërkesë në të cilën ajo “e tërhoqi” kërkesën e bërë nga Prokurori i atëhershëm Publik Shtetëror, Marko Zvërlevski (Zvërlevski) dhe e potencoi kompetencën e saj ekskluzive mbi këtë rast, në bazë të nenit 5(3) të Ligjit për PSP-në. Më 11 maj të vitit 2017, në një vendim diskutabil për shkak të faktit se, në bazë të Ligjit për PSP-në, Prokurori Publik Shtetëror nuk ka asnjë kompetencë që të veprojë në rastet e PSP-së, Gjykata Supreme e pranoi Kërkesën e Zvërlevskit, duke vendosur se ekzekutimi i menjëhershëm i paraburgimit ka qenë i paligjshëm. Në vend që ta analizonte çështjen e kompetencës (ose mungesës së saj) së Prokurorit Publik Shtetëror, dhe ta shpallte Kërkesën si të papranueshme, Gjykata e shqyrtoi atë. Megjithatë ky vendim nuk kishte pasoja të mëdha praktike në lirinë personale të të dyshuarit (pasi që ai tashmë ishte arratisur), vendimi i Gjykatës Supreme vendosi një precedent të rrezikshëm duke i lejuar Prokurorit Publik Shtetëror të ndërhyjë në një rast që është nën kompetencën e PSP-së.

#### 4.2.4. *Çështja e pranueshmërisë së bisedave të përgjuara si dëshmi para Gjykatës Supreme*

Në fillim të prillit të vitit 2017, kryetari i Gjykatës Supreme, Jovo Vangelovski (Vangelovski), kërkoj që Gjykata të lëshojë një mendim ligjor lidhur me pranueshmërinë e bisedave të përgjuara si dëshmi në gjykatë. Vangelovski e

<sup>113</sup> Për një analizë më të detajuar të masave të parandalimit për këtë rast, shih më poshtë, 4.4.3.1.

<sup>114</sup> Substanca e çështjes ligjore në fjalë është me sa vijon: a mund të ekzekutohet menjëherë një masë parandaluese që është lëshuar për herë të parë nga Këshilli sipas nenit 25(5), pasi është refuzuar nga gjykatësi individual.

bëri këtë duke parashtruar kërkesë me shkrim në bazë të nenit 37(1) të Ligjit mbi Gjykatat, me titull “A mund të përdoren provat e siguruara në mënyrë të paligjshme në procedurat gjyqësore?”.<sup>115</sup> Në kërkesën e tij, Vangellovski mori qëndrim vendimtar kundër çdo përdorimi të bisedave të përgjuara në procedurat gjyqësore. Sipas Vangellovskit, bisedat e përgjuara duhet të konsiderohen “prova të mbledhura në mënyrë të paligjshme” në bazë të nenit 12 të LPP-së.<sup>116</sup> Prandaj, përgjimet duhet të përdoren vetëm për qëllime hetimore si prova initiale (d.m.th. “vetëm si indikator për të hetuar nëse përmbajtja e këtyre komunikimeve rezulton me vepër penale”),<sup>117</sup> mirëpo duhet të përjashtohen nga provat e pranueshme në gjykatë në bazë të nenit 93 të LPP-së. Vendimi i Vangellovskit për ta aktivizuar pushtetin e Gjykatës së Lartë me iniciativë të veten (*proprio motu*) me shpejtësi u lidh me kërkesën e PSP-së që ai ta përjashtojë vetëveten nga vendimi në lidhje me Kërkesën për mbrojtjen e ligjshmërisë në rastin *Trust* (shih paragrafin e mësipërm),<sup>118</sup> për shkak të faktit se ai ishte një nga personat që dëgjohej në përgjimet. Siç është diskutuar në këtë raport, kjo është çështje kyçe nga e cila varet procesuimi i suksesshëm i rasteve të PSP-së. Më 22 maj të vitit 2017, Gjykata Supreme e shpalli që do ta anulonte seancën dhe se nuk e ka përpunuar këtë çështje më tutje.<sup>119</sup>

### 4.3. Strategjia e Prokurorisë: Vendimet e PSP-së në lidhje me të pandehurit, procedurat dhe akuzat

#### 4.3.1. Të pandehurit

PSP-ja ngriti akuza në 20 raste penale, kundrejt gjithsej 142 të pandehurve (duke përfshirë shtatë kompani). Ka pesë raste me numër të madh të pandehurve: *Titanik 1* dhe *Transporter* (21 të pandehur në të dy rastet), *Titanik 2* (11 të pandehur), *Fortesa-Target* (15 të pandehur) dhe *Qendra* (14 të pandehur). Në përputhje me ndarjen e mësipërme tematike të lëndëve (gjegjësisht ato që kanë të bëjnë me *shkaqet dhe modalitetet* e skandalit të përgjimit dhe ato që *rezultojnë nga bisedat e përgjuara*) mund të theksohet se: në tre rastet që e hetojnë origjinën e skandalit të përgjimit *Fortesa 2*, *Fortesa-Target* dhe *Trezor* është paditur udhëheqësia e mëparshme e DSK-së, së bashku me punonjësit e rangut më të ulët të DSK-së.

<sup>115</sup> Në bazë të nenit 37(1) të Ligjit për Gjykatat, Gjykata Supreme siguron interpretim unik të ligjit me iniciativë të veten ose me iniciativën e gjyqtarëve të gjykatave më të ulëta, duke dhënë mendime bindëse.

<sup>116</sup> Neni 12 i LPP-së thotë: “provat e marra në mënyrë joligjore apo me shkeljen e lirisë dhe të drejtave të përcaktuara me Kushtetutë (...) ligjeve dhe marrëveshjeve ndërkombëtare, si dhe provat e dala prej tyre, nuk mund të shfrytëzohen dhe në to nuk mund të bazohet vendimi gjyqësor.”

<sup>117</sup> E marrë nga kërkesa e kryetarit të Gjykatës Supreme, Jovo Vangellovski.

<sup>118</sup> Në bazë të nenit 37(1) të Ligjit për Gjykatat dhe nenit 36(2) të LPP-së, Gjykata Supreme vendos për kërkesat për përjashtimin e kryetarit të saj gjatë seancës plenare.

<sup>119</sup> *Shih* ueb-faqen e Gjykatës Supreme, <https://bit.ly/2LySzA7>

Konkretisht, ish-drejtori i DSK-së Mijallkov, ish-shefi i kabinetit të Mijallkovit, Jakimovski dhe ish-kryeshefi i Drejtorisë së 5-të të DSK-së, Grujevski, të gjithë janë të akuzuar. Poashtu, ish-ministrja e brendshme, Jankullovska është e akuzuar në rastin *Fortesa-Target* për ndihmën e saj në kryerjen e veprave të dyshuara penale. Përveç Jankullovsës, asnjë bartës tjetër i funksionit politik nga ish-partia në pushtet nuk është i akuzuar në këto raste.

Përveç kësaj, në 11 nga 17 rastet e inicuar për shkak të komunikimeve të përgjuara, janë të përfshirë zyrtarët më të lartë të ish-partisë në pushtet, VMRO-DPMNE-së. Një nga rastet më të rëndësishme është *Titanik 1*, ku ish-kryeministri Gruevski, ish-ministrja e brendshme Jankullovska, ish-ministri i transportit Janakieski, ish-sekretari i përgjithshëm i qeverisë, Kirill Bozhinovski dhe ish-shefi i kabinetit të Gruevskit, Martin Protugjer, janë të akuzuar për krijimin e bashkimit kriminal me qëllim të kryerjes së shkeljeve zgjedhore. Ish-kryeministri Gruevski është i akuzuar në gjithsej pesë raste.<sup>120</sup> Për më tepër, në pesë nga 17 rastet, *Transporter*, *Tifani*, *Total*, *Trust* dhe *Tremik* nuk janë të përfshirë të pandehur të profilin të lartë, por ato kanë të bëjnë me shkeljet e kryera në nivel të pushtetit lokal ose në kuadër të sektorit privat.

Duke pasur parasysh se ne disa nga bisedat e përgjuara të cilat u bënë publike kishte edhe të anëtarët e BDI-së të përfshirë në aktivitete të mundshme penale<sup>121</sup>. Duhet të përmendet që PSP-ja akuzoi vetëm se një të pandehur anëtar i BDI-së (në rastin *Titanik 3*) Në përgjigje të pyetjes të parashtruar nga gazetarët në Qershor të 2017, Janeva sqaroi se deri tani PSP-ja ka përpunuar vetëm se 42% të përgjimeve.<sup>122</sup> Sikurse edhe u përmend në 3,5, në Mars të 2018 PSP-ja shpalli për hetimin mbi regjistrimin e popullatës, ku përmendet edhe kryetari i BDI-së Ali Ahmeti, *inter alia*.

#### 4.3.2. Procedurat

LPP-ja përmban një numër të formave të përsheptuara të procedurave sipas neneve 468 – 500, siç është procedura e shkurtuar. Procedura e shkurtuar

<sup>120</sup> Përveç në rastin *Titanik 1*, Gruevski është i akuzuar edhe në rastin TNT, ku ai akuzohet për nxitjen e prishjes së paligjshme të një ndërtese në pronësi të një kundërshtari politik; në rastin *Qendra*, ku ai akuzohet për nxitje të dhunës gjatë një proteste kundër këshilltarëve komunalë të LSDM-së; në rastet *Trajektorja dhe Tank*, ku ai akuzohet se ka ushtruar ndikim të paligjshëm në përzgjedhjen e një kompanie kontraktuese.

<sup>121</sup> Shih: Skandali i përgjimeve numës 38: “Pazari mes Çairit dhe Tetovës” mund të meret në: <http://truthmeter.mk/wiretapping-scandal-set-38-the-chair-and-tetovo-exchange/>. Shiko gjithashtu, Slobodnaevropa.mk, Zaev: BDI sëbashku me Gruevski janë përfshirë në krim dhe korupcion, 16 qershor 2015, <https://www.slobodnaevropa.mk/a/27075282.html>; Kapital.mk, BDI do mbetet në qeveri se është e nejtë si VMRO\_DPPMNE Focus.mk, Zaev: Ahmeti po rregullon shitjen e pronës së një afaristi për 1000 Euro metër katrorin, 16 qershor 2015.

<sup>122</sup> Shih gjithashtu video incizimin e konferencës për shtyp, fillimi i minutës të 1:12, në: <https://www.youtube.com/watch?v=5nHB2N4twpQ>

zbatohet kur ligji parasheh dënim më të ulët për veprat penale, edhe atë, dënim me para ose burgim deri në pesë vjet. Dallimet kryesore midis procedurës së shkurtuar dhe procedurës së rregullt janë këto:

- (i) Në procedurën e shkurtuar, prokurori i ndërmerr të gjitha veprimet e nevojshme gjatë fazës së hetimit paraprak dhe nuk ka fazë formale të hetimit.
- (ii) Në procedurën e shkurtuar nuk ka proces formal të miratimit të aktakuzës. Pas pranimit të propozim-akuzës nga prokuroria, gjyqtari menjëherë përcakton datë për seancën kryesore para tij (nëse nuk gjen arsye për ta refuzuar propozim-akuzën). Nga ana tjetër, në procedurën standarde të gjykimit, procesi është më i gjatë. Ligji parashesh që një gjykatës/këshill tjetër ta vlerësojë aktakuzën dhe i mundëson të pandehurit që ta kundërshtojë aktakuzën dhe që gjyqtari ta vlerësojë aktakuzën në një seancë formale.

Zbatimi i procedurës së shkurtuar është i lidhur me akuzat që janë zgjedhur nga prokuroria. Nga 20 raste, vetëm dy aktakuzat e para të parashtruara nga PSP-ja në shtator të vitit 2016, *Fortesa 2* dhe *Qendra*, përfshinin procedura të shkurtuara. Të gjitha 17 rastet për të cilat PSP-ja ngriti aktakuza në qershor të vitit 2017, gjykohen në procedurë standarde gjyqësore.<sup>123</sup> Megjithatë, në shtatë nga këto 13 raste, të pandehurit janë akuzuar për vepra penale që parashohin dënim me burgim nën pesë vjet dhe për këtë arsye ato gjykohen me procedurë të shkurtuar. Proceduralisht, këto procedura të shkurtuara janë të lidhura me rastin kryesor dhe të pandehurit marrin pjesë në procedurat e njëjta gjyqësore sikurse edhe bashkëpjesëmarrësit e tyre. Dy prej të pandehurve që janë akuzuar për vepra penale që përfshijnë dënim me burgim nën pesë vjet janë të pandehur të profilit të lartë. Ish-kryeministri Gruevski është i akuzuar në pesë raste (*Titanik 1*, *Trajektorja*, *Tank*, *Qendra* dhe *TNI*), tre prej të cilave janë me procedurë të shkurtuar (*Tank*, *Qendra* dhe *Trajektorja*). Ish-drejtori i DSK-së Mijallkov është i akuzuar në katër raste (*Titanik 2*, *Fortesa-Target*, *Tortura* dhe *Trezor*), dy prej të cilave janë me procedurë të shkurtuar (*Fortesa-Target* dhe *Titanik 2*).

#### 4.3.3. Akuzat

Ka dy raste që pretendojnë ekzistimin e rrjeteve të gjera kriminale që janë zhvilluar nëpërmjet bashkimeve kriminale në bazë të nenit 394 të Kodit Penal, edhe atë kjo shihet te rastet *Titanik 1* dhe *Fortesa-Target*. Këto bashkime kriminale e përfshijnë udhëheqjen e atëhershme të partisë politike VMRO-DPMNE (e cila ishte në pushtet në periudhën 2006-2017) dhe të Drejtorisë për siguri dhe kundërzbulim (DSK).

<sup>123</sup> Rasti *Transporter* që u publikua në prill të vitit 2017, poashtu gjykohet me procedurë të rregullt gjyqësore.

Vepra më e shpeshtë penale për të cilën është ngritur aktakuzë nga PSP-ja në nëntë raste është ajo e Keqpërdorimit të pozitës zyrtare dhe autorizimit, në bazë të nenit 353 të Kodit Penal. Në tetë nga nëntë rastet, aktakuza i referohet nenit 353(5) të Kodit Penal, i cili parasheh dënim më të lartë (minimumi burgim pesëvjeçar) dhe zbatohet kur zyrtarët e keqpërdorin pozitën e tyre zyrtare “gjatë kryerjes së furnizimeve publike” ose kur shkelja shkakton “dëm në financat e buxhetit [të shtetit] fondeve publike ose fondeve të tjera shtetërore”.

Veprat e tjera për të cilat PSP-ja ka ngritur aktakuzë janë këto: neni 165-a i Kodit Penal, Keqpërdorimi i fondeve për financimin e fushatës zgjedhore; neni 160 i Kodit Penal, Shkelja e lirisë së zgjedhjes së votuesit; neni 159 i Kodit Penal, shkelja e të drejtës së votës; neni 275-c i Kodit Penal, Keqpërdorimi i procedurës për thirrje publike; neni 279 i Kodit Penal, Evazioni tatimor; neni 359 i Kodit Penal, Pranimi i shpërblimit për ndikim të paligjshëm; neni 244-a i Kodit Penal, Ndërtimi i paligjshëm; neni 361 i Kodit Penal, Falsifikimi i dokumentit zyrtar; neni 386 i Kodit Penal, Dhuna; dhe neni 142 i Kodit Penal, Tortura dhe trajtimi dhe dënimi tjetër i vrazhdë, çnjerezor dhe poshtërues.

Edhe pse duhet pranuar se Misioni nuk ishte në gjendje t’i shqyrtojë provat në këto raste dhe se është në diskrecionin e prokurorit të vendosë se si do t’i kualifikojë akuzat në ndonjë aktakuzë, megjithatë është e qartë se disa vepra penale që kanë të bëjnë me disa nga faktet e pretenduara në aktakuza nuk janë akuzuar nga PSP-ja. Për shembull, në rastin *Fortesa-Target*, ku PSP-ja e paditi ish-drejtorin e DSK-së dhe disa punonjës për kryerjen e përgjimeve të paligjshme të komunikimeve, asnjë prej të pandehurve nuk u akuzua për Përgjim të paligjshëm dhe incizim tonik, në bazë të nenit 151 të Kodit Penal.<sup>124</sup> Siç u tha më lartë, në rastin *Fortesa 2*, PSP-ja pretendon se Gruevski ka urdhëruar gjashtë punonjës administrativ të DSK-së (vartës të tij) t’i shkatërrojnë dokumentet që kanë të bëjnë me pajisjet e përgjimit. Edhe pse faktet që përmenden në aktakuzë përbëhen nga shkatërrimi i provave, të pandehurit janë akuzuar për Falsifikim të dokumentit zyrtar sipas nenit 361(2)(1) të Kodit Penal. Një arsye për mosngritjen e akuzave shtesë në aktakuzë, të paktën sa i përket veprës penale të përgjimit të paligjshëm, mund të jetë fakti që për këtë, sipas ligjit është paraparë dënim më i ulët.

Një arsye e mundshme për shqetësim është se këto raste a e pasqyrojnë në tërësi rëndësinë e veprave penale që u zbuluan në përgjime. Për shembull, nuk ka raste që i përfshijnë disa nga bisedat më shqetësuese të publikuara në vitin 2015, që i zbuluan pretendimet e mundshme për kontroll mbi emërimin, diciplinimin

<sup>124</sup> *Shih* nenin 151(1) të Kodit Penal: “Ai që duke përdorur pajisje speciale pa autorizim do të përgjojë ose do të incizojë në mënyrë tonike biseda ose deklarata që nuk i janë dedikuar atij, do të dënohet me para ose me burgim deri në një vit (...).” Paragrafi (4) i po kësaj dispozite thotë: “Nëse veprën nga paragrafët 1, 2 dhe 3 e kryen personi zyrtar gjatë kryerjes së detyrës, do të dënohet me burg prej tre muaj deri në tre vjet.”

dhe shkarkimin e gjyqtarëve nga pushteti ekzekutiv.<sup>125</sup> Poashtu edhe incizimet në lidhje me keqpërdorimet e supozuara që kanë të bëjnë me planin urbanistik “Shkupi 2014”, i cili u promovua nga qeveria e VMRO-DPMNE-së, nuk kanë rezultuar me ndonjë aktakuzë.<sup>126</sup> Megjithatë, më 19 dhjetor të vitit 2017, PSP-ja njoftoi se ata kanë marrë përsipër nga Prokuroria Publike rastin që ka të bëjë me Shkupin 2014. Siç u shpjegua më lartë, është e paqartë nëse afati ligjor prej 18 muajsh për ngritjen e aktakuzave fillon nga data e marrjes përsipër të materialeve ose nga data e marrjes përsipër të rastit nga Prokuroria Publike. Nëse vlen kjo e dyta, atëherë PSP-ja mund të ngrejë aktakuzë për këtë rast deri në qershor të vitit 2019.

#### 4.3.4 Transparenca

Është e ligjshme të pritet se PSP-ja do ta hetojë - dhe nëse është e arsyeshme, do ta ndjekë penalisht – diapazonin e tërë të veprave penale dhe të gjithë të dyshuarit (në bazë të dëshmive) që janë zbuluar në bisedat e përgjuara.

Edhe pse i takon vetë PSP-së që të vendosë se kë do ta hetojë dhe do ta ndjekë penalisht, është me rëndësi që PSP-ja të njoftojë publikun e gjerë dh t'i komunikojë ato vendime. Kjo vlen jo vetëm për vendimet për të hetuar dhe për të ngritur aktakuza, për të cilat PSP-ja e ka informuar publikun rregullisht, por edhe për vendimet për të mos vazhduar me procedurat në rastet kur prokurorët e PSP-së kanë konstatuar se nuk ka prova të mjaftueshme për ta hetuar apo për ta ndjekur penalisht ndonjë rast. Duke i komunikuar këto vendime tek publiku nuk do të thotë që kompromentojnë besueshmërinë e procesit të hetimit.

### 4.4. Përdorimi i masave të parandalimit në rastet e PSP-së

#### 4.4.1. Korniza ligjore kombëtare

Masat e parandalimit janë vendime paraprake të natyrës procedurale në bazë të dyshimit ose të elementeve të provave inkriminuese. Qëllimi kryesor i masave parandaluese është të sigurohet prezenca e të pandehurit në gjykim, ku duhet të vendoset fajësia e tij/saj përtej dyshimit të bazuar. Prandaj, masat e parandalimit ndikojnë në lirinë personale të personave të cilët, në fazën në të cilën ndërmerren

<sup>125</sup> *Sbib* “Opozita maqedonase: Transkriptet tregojnë ndërhyrje ‘tronditëse’ në gjykata”, Sinisha Jakov Marushiq, 15 shkurt 2015, <https://bit.ly/2JcpGJk>.

<sup>126</sup> *Sbib* “Shkupi 2014 nën thjerrë”, <http://skopje2014.prizma.birn.eu.com/en>; “Incizimet e reja tregojnë se kryeministri i Maqedonisë ‘e ka dizajnuar’ projektin Shkupi 2014”, Sinisha Jakov Marushiq, 1 qershor 2015, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonian-opposition-exposes-skopje-revamp-project>; “Zbulohen shpenzimet e vërteta për projektin ‘Shkupi 2014’”, Meri Jordanovska, 27 korrik 2015, <https://bit.ly/1LPk28D>.



ato, konsiderohen të pafajshëm. Nenet 144-180 të LPP-së, i trajtojnë masat e parandalimit në Kapitullin XVI, të titulluar “Masat për sigurimin e prezencës së personave dhe për udhëheqjen pa pengesa të procedurës penale.” LPP-ja i përmend masat e tilla në mënyrë progresive në bazë të natyrës së tyre kufizuese: ftesat, masat parandaluese, garancia, arrestimi, heqja e lirisë, mbajtja, paraburgimi afatshkurtër, paraburgimi shtëpiak dhe paraburgimi.<sup>127</sup> Në përputhje me standardet ndërkombëtare, neni 144(2) i LPP-së përcakton që të zbatohet masa më pak kufizuese kur faktet tregojnë se ajo është e mjaftueshme për ta arritur qëllimin e synuar.<sup>128</sup>

Neni 165 i LPP-së i përcakton kushtet të cilave duhet t’u përmbahet gjykata kur cakton paraburgim. Kushti i parë është ekzistimi i dyshimit të bazuar se i dyshuari ka kryer veprë penale.<sup>129</sup> Me fjalë të tjera, gjykata duhet së pari të verifikojë se ka elemente të mjaftueshme të dëshmime inkriminuese kundër të dyshuarit ose personit të akuzuar për ta arsyetuar vendimin. Pasi të jetë konstatuar dyshimi i bazuar, gjykata mund të caktojë paraburgim në bazë të arsyeve të mëposhtme ligjore: (i) nëse personi fshihet, nëse nuk mund të vërtetohet identiteti i tij apo nëse ekzistojnë rrethana të tjera që sugjerojnë se personi mund të ikë; (ii) nëse ekziston frikë e bazuar se personi do t’i shkatërrojë gjurmët e veprës penale, apo nëse rrethana të veçanta sugjerojnë se ai ose ajo do ta pengojë procedurën penale duke ndikuar mbi dëshmitarët, ekspertët apo bashkëpjesëmarrësit; dhe (iii) nëse rrethanat e veçanta e arsyetojnë frikën se personi do ta përsërisë veprën penale, apo do ta përfundojë veprën penale që e ka tentuar apo do ta kryejë veprën penale për të cilën ai/ajo dyshohet se e ka kryer.<sup>130</sup>

Përveç kësaj, neni 167(2) i LPP-së ka kërkesa të rrepta lidhur me arsyetimin për caktimin e paraburgimit. Në mënyrë të veçantë, vendimet e tilla duhet të përbëhen nga: (1) të gjitha faktet dhe dëshmitë prej të cilave del dyshimi i bazuar se i pandehuri e ka kryer veprën penale; 2) shkaqet e arsyetuara të cilat e arsyetojnë secilën bazë veç e veç sipas të cilës është caktuar paraburgimi; dhe (3) shkaqet për të cilat gjykata konsideron se qëllimi i paraburgimit nuk mund të realizohet me ndonjë masë për sigurimin e pranisë.

Masat e parandalimit janë fazë më vete e procedurës penale që karakterizohet me afate të rrepta. Zakonisht, ato shqiptohen me kërkesë të prokurorisë nga

<sup>127</sup> *Shih* Nenet 145-180 të LPP-së.

<sup>128</sup> Neni 144(2) i LPP-së thotë: “Gjatë vendimmarrjes se cilën nga masat do ta zbatojë, organi kompetent do t’u përmbahet kushteve të përcaktuara për zbatimin e masave të veçanta, duke mbajtur llogari që të mos zbatohet masë më e rëndë, nëse mundet qëllimi i njëjtë të arrihet me masë më të butë.”

<sup>129</sup> *Shih* Nenin 165(1) të LPP-së.

<sup>130</sup> *Shih* Nenin 165(1) të LPP-së, (1)(2)(3).

gjyqtari i procedurës paraprake në fazën hetimore.<sup>131</sup> Në bazë të nenit 169(1) të LPP-së, gjyqtari i procedurës paraprake duhet ta lëshojë aktvendimin për paraburgim në afat prej gjashtë orësh nga momenti kur personi është paraqitur para tij. LPP-ja parasheh një sistem në dy shkallë të vlerësimit gjyqësor të masave të parandalimit. Gjatë hetimit, ndaj urdhërit fillestar për paraburgim nga gjyqtari i procedurës paraprake, në bazë të nenit 25(5) të LPP-së mund të parashtrahet ankesë para Këshillit të Gjykatës së shkallës së parë të përbërë nga tre gjyqtarë. Në vazhdim ky Këshill do të quhet “Këshilli sipas nenit 25(5)”. Ndaj vendimit të Këshillit sipas nenit 25(5) mundet, në disa raste, të parashtrahet ankesë para Gjykatës së Apelit.<sup>132</sup>

Prokuroria mund të kërkojë masa parandaluese kundër të pandehurit edhe pas mbylljes së hetimit, me dorëzimin e aktakuzës dhe në pritje të miratimit të saj. Në bazë të nenit 322(1) të LPP-së, në këto raste, Këshilli sipas nenit 25(5) është kompetent për të vendosur mbi masën e kërkuar brenda njëzet e katër orëve. Kjo dispozitë nuk specifikon se a mund të apelohej më tej vendimi i Këshillit sipas nenit 25(5). Megjithatë, duhet të konsiderohet se vlen klauzola e përgjithshme e paraparë me nenin 440 të LPP-së. Në bazë të kësaj dispozite, përveç rasteve kur është e paraparë ndryshe me ligj, “çdo palë ose person, të drejtat e të cilëve janë shkelur” mund të ankohet kundër çdo vendimi të Gjykatës së nxjerrë në shkallën e parë. Prandaj, vendimi i Këshillit sipas nenit 25(5) mund të apelohej në Gjykatën e Apelit.<sup>133</sup>

#### 4.4.2. Korniza ligjore ndërkombëtare

Organi që e zbaton paraburgimin është i kufizuar nga supozimi i pafajësisë dhe e drejta për liri dhe siguri të personave.<sup>134</sup> Instrumentet ndërkombëtare dhe rajonale për të drejtat e njeriut përcaktojnë disa garanci procedurale dhe standarde minimale në lidhje me paraburgimin. Sipas nenit 9(1) të Konventës Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike (KNDCP) “Askush nuk duhet të privohet nga liria, përveç për arsye dhe në përputhje me procedurën e paraparë me ligj.” Është me rëndësi se KNDCP-ja urdhëron që paraburgimi të përdoret si përjashtim dhe jo si rregull. Sipas nenit 9(3) të KNDCP-së “Paraburgimi i personave të cilët presin të gjykohen nuk duhet të jetë rregull i përgjithshëm, por lirimi mund të kushtëzohet me garanci për të siguruar daljen e të interesuarit

<sup>131</sup> *Shih* Nenin 146(5) të LPP-së për masat e parandalimit dhe nenet 168 dhe 169 të LPP-së për masat e paraburgimit.

<sup>132</sup> *Shih* Nenin 146(6) të LPP-së për masat e parandalimit dhe nenin 169(3) të LPP-së për masat e paraburgimit.

<sup>133</sup> *Shih* Nenin 25(7) të LPP-së.

<sup>134</sup> *Shih* Misioni monitorues i OSBE-së në Shkup, “Paraburgimi: Praktika kombëtare dhe standardet ndërkombëtare,” fq. 8, Shkup, mars 2008.

para gjyqit, në cilëndo fazë tjetër të procedurës gjyqësore, dhe po qe se paraqitet nevoja, edhe për ekzekutimin e gjykimit.” Me fjalë të tjera, paraburgimi duhet të përdoret vetëm si mjet i fundit.

Formulim i ngjashëm përdoret edhe në nenin 5(1) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ). Ky instrument është shumë i qartë në lidhje me rrethanat e kufizuara në të cilat paraburgimi është i lejuar, sidomos kur ekziston dyshimi i arsyeshëm se personi ka kryer një vepër penale “ose kur çmohet në mënyrë të arsyeshme e nevojshme për ta parandaluar kryerjen e veprës penale prej tij ose largimin e tij pas kryerjes së saj.”<sup>135</sup> Duke u mbështetur në këtë dispozitë, praktika gjyqësore e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ) ka zhvilluar katër baza themelore për shqiptimin e paraburgimit: (i) rreziku nga arratia, (ii) pengimi i procedurave (iii) përsëritja e veprave penale, dhe (iv) ruajtja e rendit publik.<sup>136</sup> GJEDNJ-ja në mënyrë të vazhdueshme ka thënë se përdorimi i secilës bazë nuk mund të jetë “i përgjithshëm dhe abstrakt”.<sup>137</sup> Përkundrazi, “argumentet për dhe kundër lirimit duhet të përmbajnë referenca në faktet specifike dhe rrethanat personale të kërkuesit që e arsyetojnë paraburgimin e tij”.<sup>138</sup>

Sipas nenit 5(3) të KEDNJ-së, personi i arrestuar “(...) ka të drejtë të gjykohe brenda një afati të arsyeshëm ose të lirohet deri sa të mbahet gjykimi. Lirimi mund të kushtëzohet me dhënien e garancive për t’u paraqitur në procesin gjyqësor.” Kjo dispozitë e përfshin supozimin që është në favor të lirimit. Deri sa të dënohet, i akuzuari duhet të konsiderohet i pafajshëm dhe për këtë arsye duhet të lirohet që atëherë kur paraburgimi i tij/saj më nuk është i arsyeshëm.<sup>139</sup> Sipas kësaj logjike, praktika gjyqësore ka qartësuar se kur vendoset nëse një person duhet të lirohet ose të arrestohet, autoritetet janë të detyruara t’i marrin në konsideratë masat alternative për ta siguruar praninë e personit në gjykim.<sup>140</sup>

Në fund, në pajtim me nenin 5(4) të KEDNJ-së, “çdo person, të cilit i është hequr liria me arrestim ose me burgim, ka të drejtë të bëjë ankesë në gjykatë me qëllim që kjo e fundit të vendosë, brenda një afati të shkurtër, për ligjshmërinë e burgimit të tij dhe të urdhërojë lirimin, në qoftë se burgimi është i paligjshëm”. Kjo dispozitë ua siguron personave të arrestuar të drejtën për të kërkuar në mënyrë aktive vlerësimin gjyqësor të paraburgimit të tyre.<sup>141</sup>

<sup>135</sup> *Shih* Nenin 5(1)(c) të KEDNJ-së.

<sup>136</sup> *Shih* KEDNJ, “Udhëzim për nenin 5 të Konventës: E drejta për liri dhe siguri,” fq. 27-28.

<sup>137</sup> *Shih poashtu*, GJEDNJ, *Clooth kundër Belgjikës*, Aplikimi nr. 12718/87, 44 (5 mars 1998).

<sup>138</sup> GJEDNJ, *Aleksanjan kundër Rusisë*, Aplikimi nr. 46468/06, 177 (22 dhjetor 2008).

<sup>139</sup> *Shih* GJEDNJ, *Vasilikoski dhe të tjerët kundër ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë*, Aplikimi nr. 28169/08, 55 (20 tetor 2010).

<sup>140</sup> *Shih* KEDNJ, “Udhëzim për nenin 5 të Konventës: E drejta për liri dhe siguri,” fq. 29.

<sup>141</sup> *Po aty*, në fq. 30.

#### 4.4.3. Kërkesat për masat e parandalimit para dorëzimit të aktakuzave

Gjatë hetimeve, PSP-ja kërkoi lloje të ndryshme të masave parandaluese që janë të parapara në LPP (nga paraburgimi, konfiskimi i pasaportës, ose ndalimi për të ndërmarrë aktivitete të caktuara të punës). Sipas raporteve të PSP-së, midis marsit të vitit 2016 dhe marsit të vitit 2017,<sup>142</sup> PSP-ja kërkoi paraburgim kundër 23 personave në katër hetime.<sup>143</sup> Gjykata caktoi paraburgim vetëm për pesë persona, të cilët, pas ankesës së mbrojtjes, u vendosën në arrest shtëpiak ose u caktuan masa parandaluese që janë më pak kufizuese brenda disa ditësh.<sup>144</sup> Gjykata i refuzoi kërkesat e PSP-së për paraburgim që kishin të bëjnë me të pandehurit e tjerë. Duke i refuzuar kërkesat për paraburgim, gjykata vendosi masa të tjera parandaluese më pak kufizuese për tetë persona.<sup>145</sup> Përveç paraburgimit, në gjashtë hetime PSP-ja poashtu kërkoi që gjykata të caktojë masa parandaluese më pak kufizuese ndaj 23 të pandehurve. Gjykata i refuzoi të gjitha kërkesat përveç njëjës.<sup>146</sup>

##### 4.4.3.1. Paraburgimi i Sead Koçanit në hetimin Trust

Më 28 shkurt të vitit 2017, PSP-ja kërkoi paraburgimin e Sead Koçanit (i dyshuari i parë në hetimin *Trust*). Më 7 mars të vitit 2017, kërkesa e PSP-së u refuzua nga gjyqtari i procedurës paraprake. Pas dy ditësh, duke vepruar në bazë të ankesës së PSP-së, Këshilli sipas nenit 25(5) e hodhi poshtë vendimin dhe urdhëroi që Koçani të burgoset për 30 ditë, duke urdhëruar që kjo masë të zbatohet menjëherë. Më 15 mars të vitit 2017, Gjykata e Apelit e konfirmoi arrestimin. Megjithatë, masa e paraburgimit nuk u zbatua kurrë, sepse Koçan ishte larguar nga vendi.

Më 27 mars të vitit 2017, Prokurori Publik Shtetëror, në Gjykatën Supreme parashtroi Kërkesë për mbrojtjen e ligjshmërisë në bazë të nenit 457 të LPP-së,<sup>147</sup> ku Prokurori Publik Shtetëror kërkoi që Gjykata Supreme të deklarojë se Këshilli sipas nenit 25(5) dhe Gjykata e Apelit e kanë shkelur ligjin duke urdhëruar zbatimin e menjëhershëm të urdhrit për paraburgim, gjatë periudhës

<sup>142</sup> Të dhënat që gjenden në këtë paragraf bazohen në të dhënat që janë ofruar në raportet nr. 2 dhe 3 të PSP-së.

<sup>143</sup> *Shib* rastin *Transporter* (12 persona), *Fortesa* (një person), *Titanik*, (nëntë persona) dhe *Trust* (një person).

<sup>144</sup> Në rastin *Transporter*, gjyqtari i procedurës paraprake urdhëroi që tre të pandehurit të paraburgosen, ndërsa në rastet *Fortesa* dhe *Trust*, një i dyshuar u paraburgos me urdhër të Këshillit sipas nenit 25(5).

<sup>145</sup> Gjykata urdhëroi arrest shtëpiak për dy persona dhe masa të tjera të papërcaktuara parandaluese kundër gjashtë personave në rastin *Transporter*.

<sup>146</sup> *Shib* rastin *Trust*; mirëpo në rastin *Tender* edhe pse Këshilli sipas nenit 25(5) i miratoi masat, ato më pas u tërhoqën pas ankesës.

<sup>147</sup> Neni 457 i LPP-së thotë se Prokurori Publik Shtetëror “mund të parashtrojë kërkesë për mbrojtjen e ligjshmërisë [në Gjykatën Supreme] kundër aktvendimeve gjyqësore që kanë hyrë në fuqi nëse është shkelur kushtetuta, ligji ose marrëveshja e ratifikuar ndërkombëtare, në pajtim me Kushtetutën.”

që ankesa ishte në shqyrtim. Ky rast ka dy shtresa kompleksiteti. Së pari, çështja u soll për shqyrtim në Gjykatën Supreme nga Prokurori Publik Shtetëror, i cili nuk kishte kompetencë për të vepruar në këtë çështje. Kjo u trajtua më herët në këtë kapitull.<sup>148</sup> E dyta, thelbi i çështjes ligjore në fjalë, d.t.th. a mund të zbatohet menjëherë një masë parandaluese që është caktuar për herë të parë nga Këshilli sipas nenit 25(5) që vepron në shkallë të dytë, pasi kërkesa të jetë refuzuar nga gjyqtari i procedurës paraprake. Kjo është trajtuar në argumentet ligjore që i ka përmendur Prokurori Publik Shtetëror në Kërkesën për mbrojtjen e ligjshmërisë.

Argumenti i Prokurorit Publik Shtetëror ishte i bazuar në nenin 169 të LPP-së, që e rregullon ankesën kundër vendimeve për paraburgim. Neni 169(3) i LPP-së në mënyrë eksplicite thekson se ankesa e prokurorisë kundër vendimit të gjyqtarit të procedurës paraprake që e ka refuzuar paraburgimin “nuk e pengon zbatimin e vendimit”. Megjithatë, e njëjta dispozitë a trajton shqyrtimin e vendimit të gjyqtarit të procedurës paraprake nga Këshilli sipas nenit 25(5), pa theksuar se a është i zbatueshëm menjëherë vendimi i Këshillit. Me fjalë të tjera, LPP-ja nuk thotë asgjë në lidhje me atë se a mund të zbatohen menjëherë vendimet për paraburgim të caktuara për herë të parë nga Këshilli sipas nenit 25(5) që vepron në shkallë të dytë. Sipas këndvështrimit të Prokurorisë Publike, çështja është e rregulluar me parimin e përgjithshëm të përcaktuar në nenin 442 të LPP-së, i cili thotë se “ Nëse nuk është përcaktuar ndryshe, me parashtrimin e ankesës ndaj aktvendimit prolongohet zbatimi i aktvendimit kundër të cilit është parashtruar ankese.” Prandaj, Prokuroria Publike theksoi se, arrestimi i Sead Koçanit nuk mund të deklarohej si i zbatueshëm menjëherë. Më 11 maj të vitit 2017, Gjykata Supreme e mbështeti Kërkesën e Prokurorit Publik Shtetëror duke e pranuar argumentin e tij. Përveç kësaj, Gjykata deklaroi se vendimi i Këshillit sipas nenit 25(5) dhe i Gjykatës së Apelit nuk përmbanin fakte dhe prova të mjaftueshme për t'i arsyetuar bazat e dyshimit se Koçani e kishte kryer krimin për të cilin akuzohej.<sup>149</sup>

Vendimi i Gjykatës e sqaroi kornizën ligjore që e rregullon zbatimin e masave të paraburgimit të caktuara nga Këshilli sipas nenit 25(5) që vepron në shkallën e dytë. Konfuzioni u paraqit për shkak të formulimit të nenit 169 të LPP-së, i cili thotë se vendimi i gjyqtarit të procedurës paraprake për shqiptimin e paraburgimit gjithmonë është i zbatueshëm menjëherë, megjithatë, nuk thotë gjë në lidhje

<sup>148</sup> *Shib* më lartë 4.2.3.

<sup>149</sup> Prandaj, sipas Gjykatës Supreme, Këshilli sipas nenit 25(5) dhe Gjykata e Apelit e shkelën nenin 415(1), 11, neni 167(1), 3 dhe 167(2), 1të LPP-së. Gjykata Supreme i hodhi poshtë vendimet. Sead Koçani u kthye në vend dhe u shtrua në spital. Më 18 maj të vitit 2017, gjyqtari i procedurës paraprake edhe një herë e refuzoi kërkesën për paraburgim të PSP-së, këtë herë për shkak të gjendjes shëndetësore të të dyshuarit. Megjithatë, Gjykata caktoi një dorëzani në vlerë prej 875.298,56 eurosh dhe shqiptoi masa të tjera parandaluese, edhe atë konfiskimin e pasaportës së të pandehurit dhe obligim për t'u paraqitur para gjykatës një herë në javë.

me zbatueshmërinë e masave të paraburgimit që vendosen për herë të parë nga Këshilli sipas nenit 25(5). Gjykata Supreme sqaroi se kur paraburgimi është caktuar për herë të parë nga Këshilli sipas nenit 25(5), pas ankesës së prokurorisë kundër aktvendimit të gjykatësit të procedurës paraprake që e ka refuzuar kërkesën, masa nuk do të zbatohet menjëherë, derisa të shqyrtohen ankesat në Gjykatën e Apelit. Sipas kësaj, personi do të mbetet në liri, deri në shqyrtim të ankesës.

Ky vendim nxiti shumë polemika në vend dhe u perceptua si i paligjshëm dhe që kishte për qëllim ta pengonte punën e PSP-së. Siç u tha më lartë, Gjykata duhej ta kishte shpallur Kërkesën e Prokurorit Publik Shtetëror si të papranueshme. Megjithatë, vendimi i përmbahet rregullës së LPK-së në lidhje me thelbin e saj, gjegjësisht: zbatueshmërisë jo të menjëhershme të vendimeve për paraburgim të caktuara për herë të parë nga Këshilli sipas nenit 25(5), deri në shqyrtim të ankesës. Ky rast e nxori në shesh një mangësi në kornizën e LPP-së, e cila ndoshta e mposht qëllimin për shqiptimin e paraburgimit duke i dhënë të dyshuarit (dyshuarve) mundësi për të ikur, për të manipuluar me provat ose për ta kryer përsëri veprën penale deri në shqyrtim të ankesës. Edhe pse ky vendim nuk ndikoi që t'i mundësojë Koçanit të ikë, ai mund të ketë vendosur një precedent që mundësoi arratisjen e të pandehurve në rastin *Fortesa-Target*, që do të trajtohet në seksionin e mëposhtëm.

#### 4.4.4. Kërkesat për masa të parandalimit bashkë me dorëzimin e aktakuzave

Ndërmjet 29 dhe 30 qershorit të vitit 2017, PSP-ja parashtroi 17 aktakuza, përveç tre të tjerave që ishin parashtruar më parë (*Qendra, Fortesa 2* dhe *Transporter*). Tre aktakuzat e para nuk përmbanin asnjë kërkesë për masa parandaluese, megjithatë, gjatë parashtrimit të 17 aktakuzave të fundit PSP-ja kërkoi që gjykata të caktojë paraburgim për 18 persona në tetë raste dhe të shqiptojë masa parandaluese më pak të ashpra ndaj 47 personave në 11 raste (gjegjësisht detyrim për paraqitje periodike në gjykatë, konfiskim të pasaportës dhe ndalim për ndërmarrjen e aktiviteteve të caktuara të punës). Përveç kësaj, PSP-ja kërkoi paraburgim për disa udhëheqës të dalluar të VMRO-DPMNE-së në rastin *Titanik 1*, për dy këshilltarë komunalë të Çairit në rastin *Titanik 3* dhe për zyrtarët më të lartë të DSK-së në rastin *Fortesa-Target*. Arsyet mbi të cilat PSP-ja kërkoi paraburgim janë në përputhje me nenin 165 të LPP-së. Në shumicën e rasteve, si bazë për paraburgim PSP-ja e përmendi rrezikun për ikje në bazë të nenit 165(1)(1), si dhe mundësinë për ndikim mbi dëshmitarët, në bazë të nenit 165(1)(2) të LPP-së.

Këshilli sipas nenit 25(5) i refuzoi të gjitha kërkesat për paraburgim, duke caktuar masa parandaluese më pak kufizuese.<sup>150</sup> Në rastet kur PSP-ja ka kërkuar masa parandaluese më pak kufizuese, ato masa janë shqiptuar. Edhe PSP-ja edhe mbrojtja

<sup>150</sup> Vetëm në rastin *Titanik 3*, gjykata e refuzoi kërkesën e PSP-së për paraburgim pa e zëvendësuar atë me ndonjë masë tjetër parandaluese.

kanë parashtruar ankesa ndaj vendimeve. Gjykata e Apelit e konfirmoi vendimin e Këshillit sipas nenit 25(5) në të gjitha rastet, me përjashtim të rastit *Fortesa-Target*, në të cilin, më 17 korrik të vitit 2017, e miratoi kërkesën e PSP-së për arrestimin e Jakimovskit, Grujevskit dhe Boshkoskit,<sup>151</sup> duke konstatuar se definitivisht kishte rrezik për arratisje dhe ndikim mbi dëshmitarët. Mbrojtja parashtroi ankesë për këtë vendim në Gjykatën Supreme, e cila më 26 korrik të vitit 2017 e konfirmoi vendimin e Gjykatës së Apelit në lidhje me Grujevskin dhe Boshkoskin, mirëpo e hodhi poshtë atë në lidhje me Jakimovskin. Vendimi i Gjykatës Supreme nuk mund të zbatohet sepse Grujevski dhe Boshkoski ishin larguar nga vendi.<sup>152</sup>

Ngjashëm me rastin e Koçanit, ky rast shkaktoi polemika të shumta publike për shkak të legjitimitetit të ankesës së mbrojtjes në Gjykatën Supreme dhe mungesës së zbatimit të menjëhershëm të vendimit të Gjykatës së Apelit për ta zbatuar paraburgimin. Siç u diskutua në seksionin 4.4.1, LPK-ja nuk e rregullon në mënyrë të qartë procedurën për shqyrtimin gjyqësor të masave parandaluese që kërkojnë gjatë procesit të aktakuzës. Perceptimi i publikut ishte, e poashtu edhe disa ekspertë të njohur ligjorë besonin,<sup>153</sup> se vendimi i Gjykatës së Apelit duhej të ishte përfundimtar dhe të zbatohet menjëherë. Prandaj, mbrojtja nuk kishte të drejtë të parashtrojë ankesë ndaj vendimit të Gjykatës së Apelit në Gjykatën Supreme.

Megjithatë, Gjykata e Apelit dhe Gjykata Supreme nuk e interpretuan kështu ligjin. Gjykata e Apelit deklaroi se ekzekutimi i masës së paraburgimit u pezullua në pritje të ankesës së mbrojtjes në Gjykatën Supreme pa e specifikuar bazën ligjore për këtë. Edhe pse Gjykata e Apelit nuk e përmendi përjashtimin e bërë në rastin e Koçanit (shih seksionin 4.4.3.1), ngjashmëritë midis këtyre rasteve janë të qarta. Për shembull, në të dyja rastet, paraburgimi u shqiptua për herë të parë në shkallë të dytë dhe të pandehurit u larguan nga vendi pasi gjykata e shqiptoi paraburgimin.

Gjykata Supreme e lejoi ankesën duke theksuar se kurdo që paraburgimi shqiptohet për herë të parë, i pandehuri ka të drejtë ankese. Gjykata e bazoi konkluzionin e saj në nenet 440 dhe 445 të LPP-së dhe në nenin 5(4) të KEDNJ-së. Siç u tha më lartë, leximi i përbashkët i neneve 440 dhe 445 të LPP-së do ta lejonte një mundësi të tillë. Megjithatë, referimi në nenin 5(4) të KEDNJ-së duket i gabuar pasi që kjo

<sup>151</sup> Grujevski poashtu ishte i pandehuri kryesor në rastin *Fortesa 2*, ndërsa Boshkoski ishte dëshmitar i PSP-së në rastin e njëjtë.

<sup>152</sup> Më 19 tetor të vitit 2017, të arratisurit u arrestuan në aeroportin e Selanikut (Greqi) duke poseduar dokumente të falsifikuara. *Shih* Meta.mk, „Grujevski dhe Boshkoski janë arrestuar në Selanik“, 19 tetor të vitit 2017, <http://meta.mk/en/grujevski-and-boskovski-have-been-arrested-in-thessaloniki>. Më 18 maj të vitit 2018, Gjykata Supreme e Greqisë e refuzoi kërkesën për ekstradim.

<sup>153</sup> *Shih* deklaratën e Prof. Besa Arifit për televizionin Alsat-M: „Është e pakuptueshme pse atyre [Grujevskit dhe Boshkoskit] u është dhënë aq shumë kohë dhe pse vendimi për paraburgim i Gjykatës së Apelit nuk është bërë i plotfuqishëm menjëherë. Çdo vendim për paraburgim bëhet i plotfuqishëm në momentin e lëshimit. Kjo do të thotë se personat duhej të ishin arrestuar menjëherë. Vetëm pas kësaj ata do të mund të kishin parashtruar ankesë në Gjykatën Supreme dhe të ndiqnin rrugë të tjera ligjore“, <https://www.alsat-m.tv/mk/mk/останува-нејасно-дали-некој-ќе-одгова/>.

dispozitë “nuk i detyron shtetet nënshkruese të krijojnë nivel të dytë të juridiksionit për shqyrtimin e ligjshmërisë së paraburgimit”.<sup>154</sup>

#### 4.4.5. Bazat për kërkimin e masave të parandalimit

Së bashku me parashtrimin e aktakuzës, në tetë raste PSP-ja kërkoi paraburgim kundër 18 të pandehurve. Vëzhguesit e OSBE-së ishin në gjendje t'i shqyrtojnë dhjetë kërkesat e PSP-së në katër raste.<sup>155</sup> Kërkesat u parashtruan si pjesë e aktakuzës, prandaj ato nuk përmbanin pretendime konkrete sa i përket kërkesës për dyshim të arsyeshëm në bazë të nenit 165(1) të LPP-së. Në bazë të kërkesave të shqyrtuara, PSP-ja kërkoi paraburgim në pajtim me dy nga tri bazat që përmenden në nenin 165 të LPP-së, konkretisht, rrezikun nga arratisja dhe/ose rrezikun për ta penguar procedurën penale duke ndikuar mbi deshmitarët dhe bashkëpjesëmarrësit.<sup>156</sup>

##### 4.4.5.1. Rreziku nga ikja

Në të gjitha rastet e shqyrtuara PSP-ja i mbështeti pretendimet në lidhje me rrezikun nga ikja duke u bazuar në këto rrethana: (i) lloji dhe serioziteti i veprave të akuzuara penale dhe dënimi i paraparë me ligj; (ii) mosparaqitja për t'u marrë në pyetje gjatë hetimit dhe pas përfundimit të tij; (iii) udhëtimet e shpeshta jashtë vendit; (iv) ekzistimi i procedurave paralele penale kundër të pandehurit; dhe (v) posedimi i disa llogarive bankare (duke përfshirë edhe në vendet e huaja) dhe i pronës jashtë vendit. Në disa raste, PSP-ja i përmendi të gjitha elementet e mësipërme, ndërsa në disa raste të tjera vetëm disa prej tyre. Kërkesat e PSP-së tregojnë një përpjekje të lavdërueshme për t'i përmbushur standardet e KEDNJ-së në lidhje me rrezikun nga ikja, sipas të cilave rreziku i tillë “nuk mund të matet vetëm në bazë të ashpërsisë së dënimit të mundshëm, [por] duhet të vlerësohet duke iu referuar një numri të faktorëve të tjerë të rëndësishëm që mund ose ta konfirmojnë ekzistimin e rrezikut për ikje ose ta bëjnë të duket aq i vogël sa që të mos e arsyetojë paraburgimin. Në këtë kontekst, veçanërisht duhet pasur parasysh karakterin e personit të përfshirë, moralin e tij, pasurinë e tij, lidhjet e tij me shtetin në të cilin ai ndiqet dhe kontaktet e tij ndërkombëtare”.<sup>157</sup>

<sup>154</sup> *Shih GJEDNJ, Kuçera kundër Sllovakisë*, Aplikimi Nr. 48666/99 (17 korrik 2007), § 107; *GJEDNJ, Navarra kundër Francës*, Aplikimi Nr. 13190/87 (23 nëntor 1993), § 28; *GJEDNJ, Toth kundër Austrisë*, Aplikimi Nr. 11894/85 (8 maj 1989), § 84.

<sup>155</sup> Monitoruesit e OSBE-së i shqyrtuan kërkesat e PSP-së për paraburgim që kishin të bëjnë me të pandehurit në rastin *Titanik 1*, Nikolla Gruevski, Martin Protogjer, Kirill Bozhinovski, Mile Janakieski dhe Gordana Jankulovska; në rastin *Titanik 3*, të pandehurit Ismet Guri dhe Ejup Alimi; në rastin *Trajektorja*, i pandehuri Vlladimir Peshevski; dhe në rastin *Tender*, të pandehurat Elizabeta Kançeska-Milevska dhe Lidija Lllazarova-Cvetkovska.

<sup>156</sup> *Shih* nenin 165(1), 1 dhe 2 të LPP-së. Asnjëra nga kërkesat e shqyrtuara nga monitoruesit e OSBE-së nuk ishte bërë në pajtim me parakushtin e tretë që përmendet në nenin 165 (1), 3 të LPP-së (rreziku për përsëritjen e veprës penale).

<sup>157</sup> *Shih* GJEDNJ, *Smirnova kundër Rusisë*, Aplikimi Nr. 46133/99 dhe 48183/99, 60 (6 mars 2008).



#### 4.4.5.2. Ndikimi mbi dëshmitarët

Në lidhje me ndikimin mbi dëshmitarët dhe bashkëpjesëmarrësit, PSP-ja pretendonte se pozita hierarkike e të pandehurve në strukturën e partisë ishte vetëvetiu e mjaftueshme për të ushtruar ndikim mbi dëshmitë e bashkëpjesëmarrësve dhe të dëshmitarëve. Në shumicën e kërkesave të shqyrtuara, PSP-ja e mbështeti këtë argument duke thënë se, pasi që aktakuza ishte e bazuar në deklaratat e disa dëshmitarëve, mund të pritej se i pandehuri do të ndikonte mbi ta që ta ndryshojnë dëshminë e tyre në gjykim. Vetëm në dy nga kërkesat e shqyrtuara, PSP-ja i ka përmendur deklaratat aktuale të dëshmitarëve duke pretenduar se i pandehuri ka tentuar të ndikojë mbi dëshmitarët.<sup>158</sup>

#### 4.4.6. Arsyet për refuzimin ose shqiptimin e paraburgimit

Këshilli sipas nenit 25(5) i refuzoi të gjitha tetëmbëdhjetë kërkesat për paraburgim të parashtruara bashkë me aktakuzat. Sipas gjyqtarëve, kërkesat e prokurorëve për paraburgim kanë pasur bazë të pamjaftueshme dhe prania e të pandehurve në gjykim mund të sigurohet përmes masave më pak kufizuese, në përputhje me nenin 144(2) të LPP-së dhe KEDNJ-në. Rrjedhimisht, Këshilli sipas nenit 25(5) u caktoi të pandehurve obligime për t'u paraqitur periodikisht në gjykatë dhe konfiskim të pasaportave. Me përjashtim të rastit *Fortesa-Target* (shih më poshtë), Gjykata e Apelit i konfirmoi konstatimet e Këshillit sipas nenit 25(5) në të gjitha rastet. Monitoruesit e OSBE-së shqyrtuan shtatë vendime të Këshillit sipas nenit 25(5) të lëshuara në tre raste<sup>159</sup> dhe 15 vendime të Gjykatës së Apelit, të lëshuara në tetë raste.<sup>160</sup>

##### 4.4.6.1. Dyshimi i bazuar

Në vendimet e shqyrtuara, as Këshilli sipas nenit 25(5) e as Gjykata e Apelit nuk e shtjelluan imtësisht kërkesën e parë për caktimin e paraburgimit që është paraparë në LPP, gjegjësisht dyshimin e bazuar për kryerjen e veprës penale nga

<sup>158</sup> Shih Kërkesën e PSP-së për paraburgim që kishte të bëjë me të pandehurit në rastin *Titanik 3*, Ismet Guri dhe Ejup Alimi; dhe kërkesën e PSP-së për paraburgim në rastin *Trajektorja*, që kishte të bëjë me të pandehurin Vladimir Peshevski.

<sup>159</sup> Monitoruesit e OSBE-së i shqyrtuan vendimet e Këshillit sipas nenit 25(5) në lidhje me këta të pandehur: *Titanik 1*, Nikolla Gruevski dhe Mile Janakieski; *Titanik 3*, të pandehurit Ismet Guri dhe Ejup Alimi; dhe në rastin *Fortesa-Target*, të pandehurit Sasho Mijallkov, Nikolla Boshkoski dhe Goran Grujevski.

<sup>160</sup> Monitoruesit e OSBE-së i shqyrtuan vendimet e Gjykatës së Apelit në lidhje me këta të pandehur: *Titanik 1*, Nikolla Gruevski, Mile Janakieski dhe Gordana Jankuloska; *Titanik 3*, të pandehurit Ismet Guri dhe Ejup Alimi; *Fortesa-Target*, të pandehurit Sasho Mijallkov, Goran Grujevski, Nikolla Boshkoski dhe Toni Jakimovski; *Trajektorja* i pandehuri Vladimir Peshevski; *TNT*, i pandehuri Toni Trajkovski; *Tregind*, i pandehuri Gjoko Popovski; *Total*, i pandehuri Dragan Pavloviq-Llatas; *Tender*, të pandehurat Elizabeta Kançeska-Milevska dhe Lidija L Lazarova-Cvetkovska.

i pandehuri.<sup>161</sup> Kjo është për të ardhur keq, sepse dyshimi i bazuar se personi ka kryer një veprë penale është kusht *sine qua non* (esencial) për ligjshmërinë e paraburgimit të tij/saj. Prandaj, gjykata gjithmonë duhet të japë arsyetim për faktet dhe dëshmitë që e vërtetojnë dyshimin e bazuar në lidhje me veprën e kryer penale.<sup>162</sup> Një shpjegim i mundshëm për këtë lëshim mund të jetë fakti se kërkesat për paraburgim janë parashtruar bashkë me aktakuzat e jo gjatë hetimit. Megjithatë, qëllimi dhe arsyeja e masave parandaluese nuk duhet të ngatërrohet me atë të procesit të miratimit të aktakuzës. Masat parandaluese kanë për qëllim ta sigurojnë praninë e të pandehurit në rast se aktakuza është miratuar dhe që personi të marrë pjesë në gjykim. Prandaj, masat parandaluese caktohen nga një gjyqtar tjetër dhe në afate shumë më të rrepta kohore (*shih* më lartë).<sup>163</sup> Për këtë shkak, arsyetimi i gjykatës duhet t'i përfshijë të gjitha kërkesat e parapara me nenin 165(1) të LPP-së, pavarësisht nga faza procedurale në të cilën është marrë vendimi për paraburgim.

#### 4.4.6.2. Rreziku nga ikja

Edhe Këshilli sipas nenit 25(5) edhe Gjykata e Apelit i hodhën poshtë argumentet e PSP-së për rrezikun nga ikja. Gjykatësit besonin se të pandehurit nuk përbënin rrezik për ikje, sepse ishin figura publike, vendqëndrimet dhe adresat e banimit të të cilëve ishin të njohura dhe të cilët kishin lidhje të ngushta familjare në vend. Duke e përdorur logjikën e njëjtë, gjyqtarët poashtu menduan se udhëtimet e shpeshta jashtë vendit nuk ishin indikator se të pandehurit kishin prirje për të ikur, veçanërisht për shkak se të pandehurit gjithmonë ishin kthyer në vend. Megjithatë, në një rast PSP-ja i përmend llogaritë e shumta bankare të Gruevskit jashtë vendit, gjë që tregon se Gruevski poashtu kishte lidhje financiare dhe siguri financiare në një vend tjetër. Ky fakt, potencialisht tregon se i pandehuri mund t'i ndërpresë lidhjet me atdheun e tij dhe të fillojë një jetë të re diku tjetër. Megjithatë, Gjykata nuk e shqyrtoi argumentin e PSP-së. Përveç kësaj, Këshilli sipas nenit 25(5) nuk e komentoi faktin se Gruevski është i pandehur në disa procedura. Mund të thuhet se duke pasur parasysh faktin se Gruevski është i akuzuar në disa raste, kjo vetëm e forcon argumentin e prokurorit në lidhje me rrezikun nga ikja, për faktin se i pandehuri përballet me dënime të shumëfishta për burgim dhe statistikisht ka gjasa më të mëdha që i pandehuri të shpallet fajtor për një ose më shumë vepra penale. Megjithatë, Gjykata e Apelit deklaroi se kjo

<sup>161</sup> *Shih* Nenin 165(1) të LPP-së.

<sup>162</sup> *Shih* Misioni i OSBE-së në Shkup dhe Shoqata për të drejtën penale dhe kriminologji: „Zbatimi i paraburgimit sipas Ligjit për procedurë penale të vitit 2010 - Analizë ligjore“, fq. 46, ku potencohet çështja e njëjtë për rastet që nuk janë të PSP-së.

<sup>163</sup> Në korrik të vitit 2017, Gjykata lëshoi vendime në lidhje me masat parandaluese për rastet e PSP-së, ndërsa midis shtatorit të vitit 2017 dhe janarit të vitit 2018, Gjykata lëshoi vendime në lidhje me miratimin e aktakuzave.

nuk mund të konsiderohet si indikator, sepse gjykata duhet t'i marrë parasysh vetëm rrethanat që kanë të bëjnë me çështjen që e shqyrton.

Këshilli sipas nenit 25(5) e mori parasysh argumentin e PSP-së në rastin *Titanik 1* se mosparaqitja e dyshuarit për t'u marrë në pyetje gjatë dhe pas hetimit tregon gatishmërinë e të dyshuarit për ta penguar procedurën dhe prandaj ka rrezik nga ikja. Për këtë arsye, Këshilli sipas nenit 25(5) deklaroi se të dyshuarit mund të vihen në dispozicion të prokurorisë gjatë fazës së hetimit. Megjithatë, i dyshuari nuk kishte asnjë detyrim që të bashkëpunojë me ekipin e prokurorëve. Sipas gjyqtarëve, fakti që i pandehuri nuk i është përgjigjur ftesave të PSP-së nuk tregon domosdoshmërisht se i pandehuri nuk do ta respektonte ftesën e gjykatës.

Për fat të keq, as PSP-ja e as Këshilli sipas nenit 25(5) nuk e sqaruan bazën ligjore për konkluzionet e tyre kundërshtuese mbi këtë çështje. Kjo është një çështje e rëndësishme që meritonte shtjellim më të madh nga gjyqtarët, veçanërisht në mungesë të një treguesi të qartë në ligj. Dispozitat përkatëse janë nenet 292(3) dhe 302(2) të LPP-së. Dispozita e parë, që ka të bëjë me fazën e hetimit paraprak, përcakton se “para se ta miratojë urdhëresën për zbatimin e procedurës hetuese, prokurori publik *mund* ta marrë në pyetje personin kundër të cilit kërkohet zbatimin e procedurës hetuese. Përveç kësaj, neni 302(2) i LPP-së parasheh që “para përfundimit të procedurës hetuese, prokurori publik, *është i detyruar* që ta marrë në pyetje të dyshuarin, nëse këtë nuk e ka bërë më parë”. Njëra dispozitë i ofron mundësi prokurorit që ta kërkojë prezencën e të dyshuarit për ta marrë në pyetje, ndërsa dispozita tjetër parasheh detyrim për prokurorin që ta bëjë kërkesën. Megjithatë, ligji nuk përcakton detyrim për të dyshuarin që të bashkëpunojë dhe t'i përgjigjet ftesës së prokurorit për t'u marrë në pyetje. Prandaj, Këshilli sipas nenit 25(5) konkludoi se refuzimi i të dyshuarit për të bashkëpunuar me prokurorinë gjatë hetimit nuk mund të konsiderohet si indikator i qëllimit të personit për ta penguar procedurën dhe/ose mosgatishmëri për t'u paraqitur në gjykim. Në fakt, është komponentë thelbësore e të drejtës së tij për mbrojtje. Në përfundim, Gjykata e Apelit shtoi se prania e të pandehurve në seancë<sup>164</sup> dhe garancia e tyre se do të marrin pjesë në gjykim, ofroi arsye të mjaftueshme për të besuar se të pandehurit nuk do të iknin.

#### 4.4.6.3. Manipulimi me dëshmitë dhe ndikimi mbi dëshmitarët

Në pothuajse të gjitha vendimet e shqyrtuara, gjyqtarët deklaruan se, pas përfundimit të hetimit, manipulimi me dëshmitë ishte shumë më i vështirë dhe prandaj vështirë se mund të ndodhte. Sipas gjyqtarëve, nëse i akuzuari ka pasur për qëllim t'i shkatërronte gjurmët dhe provat materiale në lidhje me

<sup>164</sup> Ndërmjet 12 korrikut dhe 26 korrikut të vitit 2017, Gjykata e Apelit mbajti seanca (shumica e të cilave ishin publike), në të cilat palët parashtruan ankesa ndaj vendimeve të Këshillit sipas nenit 25(5).

aktivitetet kriminale, ai/ajo do të kishte mundur ta bëjë këtë gjatë hetimit. Ky përfundim është në përputhje me jurisprudencën e GJEDNJ-së, sipas të cilës “përderisa në fazat fillestare të hetimit rreziku që personi i akuzuar të mund ta dëmtojë drejtësinë është i qartë vetëvetiu dhe mund ta arsyetojë mbajtjen e tij në paraburgim, pasi të jenë mbledhur dëshmitë kjo arsye bëhet më pak e fortë”.<sup>165</sup>

Duke iu referuar në mënyrë të veçantë rrezikut të ndikimit mbi dëshmitarët, Këshilli sipas nenit 25(5) dhe Gjykata e Apelit vazhdimisht theksuan se PSP-ja ka treguar vetëm mundësi abstrakte që të pandehurit të ndikojnë mbi dëshmitarët dhe nuk arriti të ofrojë shembuj konkretë se kush ishin këta dëshmitarë dhe se si të pandehurit ndikuan në mënyrë të padrejtë mbi ta. Në rastet *Fortesa-Target*, *Titanik 3*, *Trajektorja*, Këshilli sipas nenit 25(5) deklaroi se nga deklaratat e dëshmitarëve që përmenden në aktakuzë, nuk mund të konstatohej se të pandehurit kishin marrë pjesë në manipulimin e dëshmitarëve dhe, si do që të jetë, deklaratat e këtyre dëshmitarëve tashmë ishin marrë nga autoritetet hetuese.<sup>166</sup>

#### 4.4.6.4. Arsyet për shqiptimin e paraburgimit në rastin *Fortesa-Target*

Vetëm në rastin *Fortesa-Target*, Gjykata e Apelit e anuloi vendimin e Këshillit sipas nenit 25(5) duke e refuzuar kërkesën e PSP-së për paraburgim ndaj tre të pandehurve (Goran Grujevski, Nikolla Boshkoski dhe Toni Jakimovski). Në lidhje me Grujevskin, Gjykata i konstatoi të tri bazat e kërkuara nga neni 165 i LPP-së (rreziku nga ikja, rreziku i ndikimit mbi dëshmitarët dhe rreziku i përsëritjes së veprës penale); në lidhje me Boshkoskin, Gjykata konstatoi se kishte prova të mjaftueshme për rrezik nga ikja dhe rrezik të ndikimit mbi dëshmitarët; dhe në lidhje me Jakimovskin, Gjykata konstatoi se kishte prova të mjaftueshme që tregonin se te Jakimovski kishte rrezik nga ikja.

Sa i përket Grujevskit dhe Jakimovskit, Gjykata konstatoi se te të pandehurit kishte rrezik nga ikja duke u bazuar në natyrën dhe seriozitetin e krimeve të akuzuara, dënimin e paraparë me ligj, si dhe shpeshësinë e udhëtimeve të të pandehurve brenda dhe jashtë vendit. Përveç kësaj, Gjykata e mori parasysh faktin se Grujevski ishte pronar i një prone në Ohër, kishte të afërm në Veles dhe për shkak të pozitës së lartë në të kaluarën kishte lidhje në të gjithë vendin. Në lidhje me Jakimovskin, Gjykata e potencoi faktin se ai ishte duke punuar në Rumani,<sup>167</sup> kishte pasaport diplomatik dhe nuk kishte lidhje të ngushta familjare

<sup>165</sup> GJEDNJ, *Jengenij Gusev kundër Rusisë*, Aplikimi Nr. 28020/05, 87 (5 dhjetor 2013).

<sup>166</sup> *Shih* Rasti *Fortesa-Target*, Vendimi i Këshillit sipas nenit 25(5) në lidhje me Grujevskin; Rasti *Titanik 3*, Vendimi i Këshillit sipas nenit 25(5) në lidhje me të pandehurit Ismet Guri dhe Ejup Alimi; dhe rasti *Trajektorja*, Vendimi i Këshillit sipas nenit 25(5) në lidhje me Vladimir Peshevskin.

<sup>167</sup> Në gusht të vitit 2016, Jakimovski u emërua drejtor i përgjithshëm i Qendrës për zbatimin e ligjit të Evropës Juglindore në Bukuresht, Rumani.

në vend. Në rastin e Boshkoskit, rreziku nga ikja u përcaktua vetëm në bazë të seriozitetit të akuzave kundër të pandehurit, si dhe dënimit të mundshëm që parashihet në LPP. Në dritën e standardeve ndërkombëtare, arsyetimi i Gjykatës nuk është më bindësi dhe duket i pamjaftueshëm në rastin e Boshkoskit. Për më tepër, është e paqartë se si gjendja e këtyre të pandehurve ndryshonte nga të tjerët për të cilët u refuzua kërkesa për paraburgim. Fakti që dy nga të pandehurit ikën nga vendi<sup>168</sup> nuk e mohon kërkesën ligjore që gjykata të japë arsyetim të mjaftueshëm gjatë shqiptimit të paraburgimit.

Rreziku për ndikim mbi dëshmitarët u përcaktua në bazë të dëshmive materiale që gjendeshin në dosjen e lëndës, në veçanti, hetuesit zbuluan që në dosjet kompjuterike të cilat ishin hequr nga zyra e Grujevskit përmbante një doracak me përshkrimin se si personat e thirur nga PSP-ja duhet të sillen dhe të dhëna zyrtare ku përfshiheshin informata të detajuara për këta persona. Për më tepër, Gjykata e mori parasysh pozitën hierarkike të dy të pandehurve brenda strukturës së DSK-së, dhe konkludoi se ata kishin mundësi të ushtrojnë presion mbi vartësit e tyre. Prandaj, mund të konkludohet se arsyetimi i Gjykatës në lidhje me rrezikun për ndikim mbi dëshmitarët ishte i mbështetur mirë dhe është në përputhje me standardet ndërkombëtare.

Gjykata konstatoi se Grujevski mund ta përsërisë veprën penale sepse ai ishte ende i punësuar në DSK dhe kishte qasje në sistemin e mbikëqyrjes së komunikimeve. Përveç kësaj, duke pasur parasysh faktin se ai i kishte shkatërruar dhe i kishte fshehur dëshmitë e veprës penale, kjo tregon se ekzistonte një rrezik i lartë që Grujevski ta përsërisë veprën penale. Megjithatë, Gjykata nuk i mbështeti këto pretendime duke iu referuar fakteve dhe dëshmive të përmendura në kërkesën e PSP-së, dhe nuk e shtjelloi çështjen më tej.<sup>169</sup>

Gjykata Supreme e konfirmoi vendimin e Gjykatës së Apelit në lidhje me Grujevskin dhe Boshkoskin, por e anuloi vendimin që kishte të bëjë me Jakimovskin. Gjykata Supreme theksoi se Jakimovski ishte kthyer nga Shtetet e Bashkuara të Amerikës që të merrte pjesë në seancë, duke treguar një interes dhe përkushtim për të marrë pjesë në proces. Për më tepër, Gjykata Supreme e konsideroi vetë praninë e familjes në vend si një tregues të mjaftueshëm për qëllimin e Jakimovskit për t'u kthyer. Në lidhje me ndikimin mbi dëshmitarët, Gjykata Supreme konstatoi se, për shkak se Jakimovski nuk ishte më i punësuar në MPB, nuk kishte mundësi që ai të ushtronte presion mbi kolegët e tij me pozitë më të ulët dhe më tutje vuri në dukje se nuk kishte dëshmi të ndikimit mbi dëshmitarët në dosjen e rastit. Në bazë të kësaj, Gjykata Supreme shqiptoi masa më pak kufizuese, edhe atë obligimin për paraqitje periodike në gjykatë dhe konfiskimin e pasaportës së rregullt dhe asaj diplomatike.

<sup>168</sup> *Sib* më lartë 4.4.4.

<sup>169</sup> Monitoruesit e OSBE-së nuk patën mundësi ta shqyrtojnë këtë kërkesë.

#### 4.4.7. Vëzhgime dhe konkluzione për përdorimin e masave të parandalimit

Sigurimi i masave parandaluese ishte një nga sfidat më të vështira me të cilat u përball PSP-ja. Gjatë fazës së hetimit gjyqtarët ngurronin të shqiptojnë çfarëdo lloj masash parandaluese për të dyshuarit e PSP-së. Asnjë nga të dyshuarit nuk u arrestua para dorëzimit të aktakuzës dhe masat parandaluese u shqiptuan rrallë. Pas dorëzimit të aktakuzave situata ndryshoi vetëm pjesërisht. Nga 18 kërkesa për paraburgim, Gjykata i miratoi vetëm tre kërkesa në shkallë të dytë, ndërsa vetëm dy nga ato kërkesa u konfirmuan nga Gjykata Supreme. Në 16 rastet e tjera, gjyqtarët konsideruan se sigurimi i pranisë së të pandehurve në gjykim mund të arrihej përmes masave më pak kufizuese.<sup>170</sup>

Një krahasim statistikor tregon se praktika e gjykatës në shqiptimin e paraburgimit gjatë fazës së hetimit që është vërejtur në rastet e PSP-së dallon nga praktika që është vërejtur në procedurat e Prokurorisë Publike. Të dhënat e mëposhtme, që janë publikuar në ueb-faqen e Gjykatës Themelore Shkup, ofrojnë një perspektivë interesante. Në vitin 2015, Prokuroria Publike kërkoi masa parandaluese para dorëzimit të aktakuzave në 151 raste; nga 151 rastet, Prokuroria Publike kërkoi paraburgim në 121 raste dhe gjyqtari i procedurës paraprake e miratoi arrestimin në 116 raste. Gjithashtu në vitin 2015, PTHP KOK ka kërkuar masa parandaluese në 144 raste; nga 144 rastet, PTHP KOK ka kërkuar paraburgim në 80 raste dhe gjyqtari i procedurës paraprake e ka miratuar arrestimin në 74 raste.<sup>171</sup>

Kjo praktikë u kritikua si shumë e prirur për ta shqiptuar masën e paraburgimit, duke i shkelur standardet kombëtare dhe ndërkombëtare të cilat kërkojnë që paraburgimi të kufizohet në minimum dhe të përdoret vetëm si mjet i fundit.<sup>172</sup>

Në bazë të informatave që gjenden në këtë raport, mund të duket se gjykatat kanë miratuar një praktikë dukshëm më të ndryshme në rastet e PSP-së, siç dëshmohet nga fakti se gjykata ka shqiptuar masë të paraburgimit vetëm për tre persona, ndërsa në procedurat e rasteve që nuk kanë qenë të PSP-së, paraburgimi është shqiptuar shumë shpesh. Është e vështirë të analizohen plotësisht arsyet për këtë praktikë të ndryshme, megjithatë është e pamundur të përjashtohet fakti se gjykatat kanë zbatuar standarde të ndryshme në rastet e PSP-së kundrejt

<sup>170</sup> Me përjashtim të vendimit të Gjykatës së Apelit në rastin *Fortesa-Target* (gjykata i mbajti tre të pandehurit në paraburgim), gjyqtarët i refuzuan të gjitha kërkesat për paraburgim dhe vazhduan të vendosin masa parandaluese më pak kufizuese (disa prej të cilave u caktuan në vend të paraburgimit) në pothuajse të gjitha rastet.

<sup>171</sup> *Shih* Statistikat e Gjykatës Themelore Shkup 1: <https://bit.ly/2l0ThHb>.

<sup>172</sup> *Shih* Misioni i OSBE-së në Shkup dhe Shoqata për të drejtën penale dhe kriminologji: „Zbatimi i paraburgimit sipas Ligjit për procedurë penale të vitit 2010 - Analizë ligjore“, prill 2015, fq. 24; dhe Koalicioni Të gjithë për gjykimet të drejta “Analizë e të dhënave të mbledhura nga monitorimi i gjyqimeve në vitin 2016” fq. 101.

rasteve që nuk kanë qenë të PSP-së. Në interes të drejtësisë dhe të paanësisë, gjykatat duhet të sigurojnë se standardet e njëjta do të zbatohen në mënyrë të barabartë dhe konsekuente në të gjitha rastet.

Me gjithë faktin kufizues se monitoruesit nuk i shqyrtojnë dëshmitë e dorëzuara nga PSP-ja për t'i mbështetur kërkesat e tyre, duket se vendimet e gjykatës për ta refuzuar paraburgimin, në përgjithësi, ofruan një arsyetim solid dhe i nxorën në shesh dobësitë në argumentet e PSP-së, sidomos në lidhje me ndikimin mbi dëshmitarët. Në disa raste, PSP-ja nuk ka shkuar përtej pretendimit të një mundësie abstrakte se të pandehurit do të ndikonin mbi dëshmitarët e mundshëm. Në rastet e tjera, gjykata konstatoi se deklaratat e dëshmitarëve që u dorëzuan bashkë me aktakuzën nuk arritën të demonstrojnë çfarëdo qoftë rreziku se dëshmitari do të ndikohej nga i pandehuri. Sidoqoftë, PSP-ja shpesh ka dhënë arsye më domethënëse përse rreziku nga ikja ishte një bazë e arsyeshme për paraburgim, disa prej të cilave nuk u trajtuan nga gjykata në vendimet e tyre me shkrim.

Në lidhje me arsyetimin e vendimeve me të cilat është caktuar paraburgimi, mbetet një hapësirë e konsiderueshme për përmirësim. Para së gjithash, në vendimet me shkrim gjykatat nuk e diskutuan dyshimin e bazuar për kryerjen e veprës penale nga i pandehuri, që është parakusht për shqiptimin e paraburgimit.<sup>173</sup> Përveç kësaj, gjykatat nuk kanë ofruar gjithmonë arsye të mjaftueshme në lidhje me rrezikun nga ikja. Në një rast, rreziku nga ikja është konstatuar vetëm në bazë të seriozitetit të akuzave kundër të pandehurit, si dhe dënimit të mundshëm të paraparë në LPP. Nga ana tjetër, rreziku i ndikimit mbi dëshmitarët, ishte arsyetuar më mirë, që tregon se PSP-ja kishte ofruar dëshmi më të forta për t'i mbështetur kërkesat e saj.

## **4.5. Pranueshmëria e bisedave të përgjuara si dëshmi në fazën e miratimit të aktakuzës**

### *4.5.1. Sfondi*

Pretendohet se përgjimet e paligjshme janë kryer brenda objekteve të shërbimit kombëtar të zbulimit - DSK-së. Të dy raportet e Pribes, ai i vitit 2015 dhe ai i vitit 2017, si dhe Raporti i Komisionit të BE-së për vitin 2015 e kritikuan në vazhdimësi faktin që DSK-ja “ka qasje të drejtpërdrejtë në pajisjet teknike që

<sup>173</sup> Natyrisht, arsyetimi për dyshimin e bazuar është i detyrueshëm edhe në vendimet me të cilat refuzohet paraburgimi. Megjithatë, mungesa e arsyetimit është edhe më shqetësuese kur shqiptohet paraburgimi.

mundësojnë kopjimin e sinjalit të komunikimit”,<sup>174</sup> duke theksuar se mbajtja e monopolit mbi komunikimet e përgjuara edhe për qëllimet e sigurisë (zbulimit) edhe për hetimet penale është në kundërshtim me autonominë e prokurorisë dhe të autoriteteve policore.<sup>175</sup> Ekspertët e lartë të BE-së rekomanduan që ndërprerësit për aktivizimin e pajisjeve për përgjim të zhvendosen në hapësirat e ofruesve të shërbimeve të telekomunikacionit.<sup>176</sup>

Përgjimet e bisedave janë kryer jashtë çdo procesi ligjor penal dhe pa urdhër nga gjykata. Si të tilla, përgjimet nuk përbëjnë masa të veçanta hetuese (MVH) në bazë të nenit 252 të LPP-së, dhe nuk janë të rregulluara me Ligjin për ndjekjen e komunikimeve.<sup>177</sup> Prandaj, përgjimet e paligjshme i kanë shkelur të drejtat themelore të njeriut, d.t.th. të drejtën për të pasur jetë private dhe familjare, që është e mbrojtur në bazë nenit 8 të KEDNJ-së.<sup>178</sup> Megjithatë, përgjimet janë dëshmi e veprave penale që shërbejnë si bazë për ndjekjet penale të PSP-së. Paraqitja e përgjimeve të paligjshme si dëshmi në gjykim shtron dilema ligjore, posaçërisht për atë se a mund dhe deri në ç’masë mund të përdoren dëshmitë e fituara në mënyrë të paligjshme për t’i mbështetur aktakuzat, të pranohen në gjykim dhe të formojnë bazë për dënim të ligjshëm. Siç është diskutuar në hollësi më poshtë, më 4 gusht të vitit 2017, Gjykata e Apelit vendosi në favor të pranueshmërisë së bisedave të përgjuara si dëshmi në rastin *Qendra* duke u bazuar në një dallim ndërmjet mënyrës në të cilën dëshmitë u materializuan (bisedat u incizuan në mënyrë të paligjshme) dhe mënyrës në të cilën dëshmitë u morën nga PSP-ja (ligjërisht dhe në pajtim me LPP-në).

<sup>174</sup> *Shih*: Raporti i Pribes 2015, faqe 8, më lartë, fusnota 7.

<sup>175</sup> *Shih*: Raporti i Pribes 2015, faqe 5-9; shih poashtu: Grupi i pavarur i ekspertëve me përvojë, “Ish-Republika Jugosllave e Maqedonisë: Vlerësimet dhe rekomandimet e Grupit të ekspertëve me përvojë për çështjet sistimore për sundimin e të drejtës 2017”, 14 shtator 2017 (më tutje “Raporti i Pribes 2017”), 56-57, [https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2017.09.14\\_seg\\_report\\_on\\_systemic\\_rol\\_issues\\_for\\_publication.pdf](https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2017.09.14_seg_report_on_systemic_rol_issues_for_publication.pdf); Raporti i Komisionit të BE-së për vitin 2015, fq. 9; Komisioni Evropian, “Ish-Republika Jugosllave e Maqedonisë”, 10 tetor 2015, (më tutje “Raporti i Komisionit të BE-së për vitin 2015”), fq.9, [https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key\\_documents/2015/20151110\\_report\\_the\\_former\\_yugoslav\\_republic\\_of\\_macedonia.pdf](https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2015/20151110_report_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia.pdf).

<sup>176</sup> *Shih*: Raporti i Pribes 2017, 55-56, dhe Raporti i Pribes 2015, fq. 5-6, [https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/news\\_corner/news/news-files/20150619\\_recommendations\\_of\\_the\\_senior\\_experts\\_group.pdf](https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/news_corner/news/news-files/20150619_recommendations_of_the_senior_experts_group.pdf).

<sup>177</sup> Gazeta zyrtare nr.121/2006; 110/2008 dhe 116/2012.

<sup>178</sup> Neni 8 i KEDNJ-së thotë: 1. Çdokush ka të drejtën e respektimit të jetës së tij private dhe familjare, banesës dhe korrespondencës së tij; 2. Autoriteti publik nuk mund të ndërhyjë në ushtrimin e kësaj të drejte, përveçse në shkallën e parashikuar nga ligji dhe kur është e nevojshme në një shoqëri demokratike, në interes të sigurisë publike, për mbrojtjen e rendit publik, shëndetit ose moralit ose për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të të tjerëve.



#### 4.5.2. Korniza ligjore kombëtare

Rregullat mbi ndarjen e provave janë të përfshira në dispozitat e përgjithshme të LPP-së, në nenin 12(2), i cili thotë se “provat e marra në mënyrë joligjore apo me shkeljen e lirive dhe të drejtave të përcaktuara me Kushtetutë (...), ligj dhe marrëveshje ndërkombëtare, si dhe provat e dala prej tyre, nuk mund të shfrytëzohen dhe në to nuk mund të bazohet vendimi gjyqësor.”<sup>179</sup> Mundësia e parë në të cilën mbrojtja mund ta kundërshtojë pranueshmërinë e provave të paligjshme është gjatë procesit të miratimit të aktakuzës. Në pajtim me nenin 336(4) të LPP-së, gjyqtari ose këshilli për vlerësimin e aktakuzës, me iniciativë të veten ose me kërkesë nga mbrojtja, mund t’i ndajë nga shkresa e lëndës provat e paligjshme sipas nenit 12(2) të LPP-së, që thotë se provat e paligjshme duhet të ndahen dhe të ruhen në mbështjellëse të posaçme te gjykatësi i procedurës paraprake. Provat e ndara nuk mund të shqyrtohen e as nuk mund të shfrytëzohen në procedurë. Çdo provë e ndarë nuk mund të rishikohet as të përdoret në procedurë. Kundër aktvendimit të gjykatësit/këshillit për vlerësimin e aktakuzës mund të parashtrohet ankesë në Gjykatën e Apelit.

Pas miratimit të aktakuzës dhe gjatë përgatitjes së seancës kryesore, palët kanë mundësi të dytë për të kërkuar ndarjen e provave. Në pajtim me nenin 347(1) të LPP-së, gjykata mund t’i ndajë provat që janë mbledhur në mënyrë të paligjshme ose përdorimi i të cilave nuk lejohet me ligj. Për më tepër, paragrafi i dytë i kësaj dispozite i lejon gjykatës t’i thërrasë palët që të paraqiten para tij “që t’i arsyetojnë propozimet e veta, përkatësisht kundërshtimet lidhur me provat e propozuara.”

#### 4.5.3. Korniza ligjore ndërkombëtare

Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ) miraton një qasje mjaft fleksibile në lidhje me këtë çështje. Sipas GJEDNJ-së, “pranueshmëria e provave është çështje që në radhë të parë rregullohet nga drejta kombëtare dhe si rregull i përgjithshëm është se gjykatat kombëtare i vlerësojnë provat që i kanë para tyre”<sup>180</sup> Roli i Gjykatës është i kufizuar në “konstatimin se e ka qenë e drejtë procedura në tërësi, duke përfshirë edhe mënyrën në të cilën janë marrë provat.”<sup>181</sup> Në

<sup>179</sup> *Shih* poashtu nenin 93 të LPP-së, i cili thotë, “(1) Kur në këtë ligj është përcaktuar se vendimi gjyqësor nuk mund të bazohet në ndonjë provë, gjykatësi i procedurës paraprake, sipas detyrës zyrtare ose me propozim të palëve, do të miratojë aktvendim për ndarje të asaj prove nga dokumentet, më së voni deri në mbarimin e procedurës hetimore. Pas ngritjes së aktakuzës, aktvendim për ndarje të provës miraton këshilli për vlerësimin të aktakuzës. Kundër këtij aktvendimi lejohet ankesë e veçantë, për të cilën vendos gjykata më e lartë. (2) Pas plotfuqishmërisë së aktvendimit, provat e ndara ruhen te gjykatësi i procedurës paraprake, ndaras nga dokumentet e tjera, dhe nuk mund të shqyrtohen e as nuk mund të shfrytëzohen në procedurë. Procesverbalet e ndara mbyllen në mbështjellëse të posaçme dhe ruhen te gjykatësi i procedurës paraprake.

<sup>180</sup> *Shih* GJEDNJ, *Van Mechelen dhe të tjerët kundër Holandës*, Aplikimi nr. 21363/93, 21364/93, 21427/93 dhe 22056/93, 23, 50 (prill 1997).

<sup>181</sup> *Po aty*.

lidhje me provat që janë marrë duke i shkelur të drejtat e privatësisë të mbrojtura me nenin 8 të KEDNJ-së, është zhvilluar jurisprudencë relevante në nenin 6 të Konventës, që e rregullon të drejtën për gjykim të drejtë. Në nenin 6 nuk është i përfshirë ndonjë rregull i rreptë përjashtues ose doktrina e *fruteve të pemës helmuese*.<sup>182</sup> Sipas Gjykatës, përdorimi i provave të marra në mënyrë të paligjshme, sipas ligjit kombëtar, nuk përbën në vetvete shkelje të së drejtës për gjykim të drejtë. Vendimi për pranueshmërinë e provave varet nga vlerësimi i kriterëve të mëposhtme: (i) drejtësia e procedurës në tërësi (gjegjësisht, i pandehuri ka pasur mundësi ta kundërshtojë vërtetësinë/besueshmërinë e bisedave të incizuara, ose përgjimet e paligjshme nuk ishin prova e vetme mbi të cilën bazohet dënimi),<sup>183</sup> dhe (ii) rëndësia dhe besueshmëria e provave.<sup>184</sup> GJEDNJ-ja nuk parashihet rregulla të rrepta për ndarjen e provave, por ka një qasje që për çdo rast veç e veç ta vlerësojë pranueshmërinë e provave që janë marrë duke i shkelur të drejtat e privatësisë. Në këtë kontekst, çështja e drejtësisë së procedurave fiton një rëndësi më të madhe sesa shkelja e të drejtës substanciale të privatësisë, e cila luan një rol dytësor.<sup>185</sup>

Sistemi i Shteteve të Bashkuara të Amerikës mund të ofrojë një perspektivë të dobishme krahasuese.<sup>186</sup> Amendamenti i katërt i Kushtetutës amerikane e mbron të drejtën e njerëzve për privatësi dhe liri nga ndërhyrjet e paarsyeshme të qeverisë.<sup>187</sup> Në pajtim me rregullin përjashtues, provat e mbledhura me shkeljen e të drejtave të mbrojtura me Kushtetutë nuk mund të përdoren në gjykatë. Ky rregull plotësohet nga doktrinën e *frutave të pemës helmuese*, sipas të cilës gjykata mund t'i ndajë nga gjykimi jo vetëm provat që si të tilla e shkelin Kushtetutën, por edhe çdo provë tjetër që del prej tyre. Provat (frutat) që dalin nga një burim i ndotur (pema helmuese) janë të kontaminuara dhe prandaj duhet të ndahen nga gjykimi. Rregulli përjashtues është hartuar që ta parandalojë sjelljen joadekuate të autoriteteve. Ligji e ndëshkon sjelljen e tyre të paligjshme gjatë hetimit duke e imponuar ndarjen e provave të mbledhura duke e keqpërdorur procesin.

<sup>182</sup> *Shib* definicionin e Institutit për informata ligjore, [https://www.law.cornell.edu/wex/fruit\\_of\\_the\\_poisonous\\_tree](https://www.law.cornell.edu/wex/fruit_of_the_poisonous_tree).

<sup>183</sup> *Shib* GJEDNJ, *Schenk kundër Zvicrës*, Aplikimi Nr. 10862/84 (12 korrik 1988).

<sup>184</sup> *Shib* GJEDNJ, *Khan kundër Mbretërisë së Bashkuar*, Aplikimi Nr. 35394/97 (12 maj 2000).

<sup>185</sup> *Shib* “Kufizimi i pranueshmërisë së provave të fituara në mënyrë të parregullt në gjykim penal,” Volha Ramanenka, Teza e magjistraturës, Universiteti i Evropës Qendrore, 2011, fq. 60.

<sup>186</sup> *Shib Silverman kundër Shteteve të Bashkuara të Amerikës*, 365 U.S. 505 (1961); *Katz kundër Shteteve të Bashkuara të Amerikës*, 389 U.S. 347 (1967); *Lee kundër Floridës*, 392 U.S. 378 (1968).

<sup>187</sup> Amendamenti i katërt i Kushtetutës amerikane thotë se „nuk do të shkelet e drejta e njerëzve për të qenë të sigurt në veten e tyre, shtëpitë, gazetat dhe efektet e tyre, kundër bastisjeve dhe konfiskimeve të paarsyeshme dhe asnjë urdhër nuk do të lëshohet, përveç me bazë të arsyeshme, të mbështetur me betim ose pohim, dhe veçanërisht duke e përshkruar vendin që duhet bastisur dhe personat që duhet arrestuar apo gjërat që duhet konfiskuar.“ Amendamenti IV i Kushtetutës së SHBA-ve.

Megjithatë, ekzistojnë përjashtime nga rregulli përjashtues. Konkretisht, përjashtimi i njohur si *duart e pastra* parasheh që kur një prokuror është “pranues i pafajshëm” i provave të fituara në mënyrë të paligjshme, rregulli përjashtues nuk vlen dhe provat e fituara në mënyrë të paligjshme mund të pranohen si dëshmi.<sup>188</sup> Prandaj, nëse përgjimet e paligjshme janë kryer nga ndonjë subjekt privat ose palë (që nuk është e lidhur me autoritetet e prokurorisë) dhe i janë dorëzuar prokurorit i cili ka “duar të pastra”, prokurori mund të konsiderohet “pranues i pafajshëm” i përgjimeve, të cilat përndryshe janë të paligjshme. Si rezultat, bisedat e përgjuara mund të pranohen në gjykim.<sup>189</sup>

#### 4.5.4. Rasti *Qendra*

Çështja e përgjimit për herë të parë u paraqit në rastin *Qendra*, gjatë përgatitjes për seancën kryesore.<sup>190</sup> Më 16 dhjetor të vitit 2016, një gjyqtar vendosi se komunikimet e përgjuara të paraqitura si prova nga PSP-ja, paraqesin prova të mbledhura në mënyrë të paligjshme në bazë të nenit 12(2) të LPP-së, pasi që janë bërë pa urdhër nga gjykata, në kundërshtim me Ligjin për ndjekje të komunikimeve dhe nenin 252 të LPP-së, që i rregullon MVH-të. Sipas gjyqtarit “është e pakontestueshme se incizimi tonik është marrë pa zbatuar ndonjë masë të veçantë hetuese (gjegjesisht pa urdhër të gjykatës) dhe nuk është kryer nga ndonjë organ i autorizuar për qëllime të hetimit penal.”<sup>191</sup> Prandaj, incizimet nuk mund të paraqiten si prova dhe PSP-ja mund t’i përdorë përgjimet vetëm për t’i shoqëruar provat që çojnë në kryerjen e veprës penale dhe për të mbledhur prova të tjera të ligjshme për t’i dëshmuar ato vepra penale.<sup>192</sup>

PSP-ja parashtroi ankesë ndaj këtij vendimi. Më 4 gusht të vitit 2017, nëntë muaj më vonë, Gjykata e Apelit e miratoi ankesën e parashtruar nga PSP-ja dhe e shfuqizoi vendimin e gjyqtarit për ta ndarë materialin tonik të përgjimit nga provat. Sipas Gjykatës së Apelit, neni. 12(2) i LPP-së e rregullon mënyrën në të cilën provat janë marrë nga prokurori publik, e jo mënyrën në të cilën ato janë krijuar apo formuar materialisht. Në rastin konkret, megjithëse bisedat janë incizuar në mënyrë të paligjshme, ato janë marrë ligjërisht nga PSP-ja. Logjika e përdorur nga Gjykata e Apelit si duket e pasqyron doktrinën e “duarve të pastra”.

<sup>188</sup> *Murdock kundër Shteteve të Bashkuara të Amerikës*, 63 F.3d 1391, 1404 (6th Cir. 1995).

<sup>189</sup> *Sbih* “Kufizimi i pranueshmërisë së provave të fituara në mënyrë të parregullt në gjykim penal,” Volha Ramanenka, Teza e magjistraturës, Universiteti i Evropës Qendrore, 2011, fq. 67.

<sup>190</sup> Ky rast është me procedurë të shkurtuar. Prandaj, nuk kishte miratim formal të aktakuzës.

<sup>191</sup> Rasti *Qendra*, Vendimi i Gjykatës Themelore në bazë të nenit 468, nenit 347(2), nenit 12(2) dhe nenit 19(3) të LPP-së, 16 dhjetor 2016, fq. 3.

<sup>192</sup> *Po aty*. në fq. 4.

Baza juridike në të cilën është mbështetur Gjykata është neni 287 i LPP-së, sipas të cilit “organet shtetërore, organet e njësive të vetadministrimit lokal, organizatat, personat juridikë dhe fizikë që kryejnë autorizime ose personat e tjerë juridikë” janë të obligura që prokurorit publik t’ia dorëzojnë informacionin që e ka kërkuar prej tyre. Sipas gjykatësve, kjo dispozitë kërkon që kushdo që posedon komunikime të përgjuara në mënyrë të paligjshme t’ia dorëzojnë ato PSP-së. Ky nen përcakton një obligim reaktiv për ta dorëzuar informacionin e kërkuar e jo një obligim proaktiv për t’i dorëzuar informacionet e kërkuara që i posedon dikush. Edhe Ligji për PSP-në nuk parashihet një detyrim të tillë. Një obligim proaktiv u përfshi në Ligjin për mbrojtjen e privatësisë të miratuar dy muaj pas Ligjit për PSP-në, më 10 nëntor të vitit 2015 (në tekstin e mëtejme “Ligji i vjetër për privatësinë”).<sup>193</sup> Në pajtim me nenin 2 të Ligjit të vjetër për privatësi, të gjithë ata që posedojnë materiale që dalin nga përgjimi i paligjshëm i komunikimeve duhet t’ia dorëzojnë ato “prokurorit publik kompetent”<sup>194</sup> në afat prej njëzet ditësh nga “hyrja në fuqi e këtij ligji.”<sup>195</sup> Megjithatë, Ligji i ri për privatësinë, që u publikua më 19 maj të vitit 2016, nuk e përsërit këtë detyrim.<sup>196</sup> Është e paqartë se pse Gjykata nuk i referohet fare Ligjit të vjetër për privatësi, i cili ishte në fuqi në kohën kur materialet iu dorëzuan PSP-së, që i mbështetnin konkluzionet e tij.

Përveç kësaj, Gjykata theksoi se, me miratimin e ligjit për PSP-në, incizimet tonike të bisedave telefonike hynë në sistemin ligjor të vendit dhe u bënë pjesë e provave në të cilat mund të mbështetet PSP-ja në gjykatë. Si përfundim, Gjykata e përmendi rastin *Spiumi* si precedent. Në këtë rast, një prej të pandehurve i kishte incizuar fshehurazi bisedat mes tij dhe të pandehurve të tjerë në ambientet e tij private. Prokuroria i ka marrë bisedat përmes MVH-ve<sup>197</sup>, gjegjësisht gjatë një bastisjeje në shtëpinë e të pandehurit, në bazë të nenit 146(1)(2) të LPP-së, që e rregullon qasjen dhe kërkimin e një sistemi kompjuterik, konfiskimin e sistemit kompjuterik ose të dhënave të tij.<sup>198</sup> Aktgjykimi i lëshuar nga Gjykata Themelore u bazua në incizimet e konfiskuara të bisedave, midis provave të tjera. Në ankesën e parashtruar ndaj aktgjykimit, mbrojtja argumentoi se Gjykata Themelore është mbështetur në dëshmi të paligjshme, sepse këto biseda ishin rezultat i një veprë penale, gjegjësisht, Përgjimit të paligjshëm dhe incizimit tonik në bazë

<sup>193</sup> *Shih* Ligji për mbrojtjen e privatësisë, Gazeta zyrtare nr.196/2015.

<sup>194</sup> Shprehja “prokurori publik kompetent” duhet të interpretohet se i referohet PSP-së.

<sup>195</sup> Në bazë të nenit 7 të Ligjit për privatësi, ky ligj hyn në fuqi në ditën e botimit të tij (10 nëntor të vitit 2015) dhe do të zbatohet gjashtë muaj pas ditës së hyrjes në fuqi.

<sup>196</sup> Ligji për mbrojtjen e privatësisë, Gazeta zyrtare nr.99/2016. Në bazë të nenit 7, ligji “hyn në fuqi në ditën e botimit në tij [16 maj të vitit 2016]” dhe “do të fillojë të zbatohet nga 1 korriku i vitit 2017.”

<sup>197</sup> Masat e veçanta hetuese.

<sup>198</sup> Kjo dispozitë i referohet LPP-së së vjetër, e cila ishte në përdorim gjatë kohës së hetimit. Neni përkatës i LPP-së së re është neni 252(1)(4).

të nenit 151 të Kodit Penal. Gjykata e Apelit e hodhi poshtë këtë argument me arsyetimin e njëjtë që u përdor në rastin *Qendra*. Meqenëse prokuroria i kishte marrë përgjimet në mënyrë të ligjshme (gjegjësisht, përmes MVH-së së paraparë me LPP), përgjimet mund të përdroreshin si dëshmi në gjykim.<sup>199</sup>

#### 4.5.5. *Miratimi i aktakuzës*

Ndërmjet shtatorit të vitit 2017 dhe janarit të vitit 2018, 17 aktakuzat e parashtruara në fund të qershorit të vitit 2017 kaluan procesin e miratimit nga ana këshillit/gjyqtarit për vlerësimin e aktakuzës, në bazë të nenit 319-344 të LPP-së. Mbrojtja parashtrroi ankesa ndaj miratimit të të gjitha aktakuzave, në bazë të nenit 327 të LPP-së,<sup>200</sup> duke kërkuar që gjykata t'i ndajë përgjimet nga dosja e lëndës dhe t'i shpallë ato si të papranueshme në bazë të nenit 336(4) të LPP-së. Përkundër vendimit të lartpërmendur të Gjykatës së Apelit për rastin *Qendra*, këshilli/gjyqtarët për vlerësimin e aktakuzës vendosën që të mos pranohen incizimet e përgjimeve në pothuajse të gjitha 17 rastet.<sup>201</sup> Këshillat/gjyqtarët për vlerësimin e aktakuzës i përsëritën argumentet e përdorura nga gjyqtari në rastin *Qendra*, duke potencuar në mënyrë veçantë se përgjimet duhej të ndahen sepse ato përbënin prova të paligjshme sipas nenit 12(2) të LPP-së. Pas ankesës së PSP-së, Gjykata e Apelit i hodhi poshtë të gjitha këto vendime dhe vendosi në favor të pranueshmërisë së provave të përgjimit, duke përdorur arsyetimin e njëjtë sikurse në rastin *Qendra*. Shtatë muaj pas afatit të fundit për parashtrimin e aktakuzave, të gjitha aktakuzat u miratuan dhe pranueshmëria e provave nga përgjimet u miratua në të gjitha rastet.

#### 4.5.6. *Konkluzioni i përkohshëm për pranueshmërinë e bisedave të përgjuara si dëshmi*

Pranueshmëria e bisedave të përgjuara në gjykim, për dallim nga pranueshmëria për qëllimet e miratimit të aktakuzës, është një nga çështjet kryesore që mund të ndikojë në rezultatin e rasteve të PSP-së. Siç u tha më lartë, përgjimet e publikuara nga LSDM-ja në fillim të vitit 2015 janë marrë jashtë çdo procesi ligjor dhe pa urdhër gjyqësor. Si të tilla, përgjimet nuk përbëjnë MVH në bazë të nenit 252 të LPP-së dhe nuk rregullohen me Ligjin për ndjekjen e komunikimeve.<sup>202</sup> Me fjalë të tjera, përgjimet janë kryer në mënyrë të paligjshme dhe duke i shkelur të

<sup>199</sup> *Sbib* aktgjykimin e KOKZH, 35/15, 26 shtator 2016, fq. 33.

<sup>200</sup> Në bazë të nenit 327 të LPP-së, i pandehuri ka të drejtë të parashtrtojë kundërshtim të shkruar kundër aktakuzës në afat prej tetë ditësh nga pranimi i aktakuzës.

<sup>201</sup> Përfshirje nga kjo praktikë u vërejtën në rastet *Trust*, *Trajektorja* dhe *Tarifa*, ku incizimet e përgjimeve u pranuan menjëherë.

<sup>202</sup> Gazeta zyrtare nr.121/2006; 110/2008 dhe 116/2012.

drejtat themelore të njeriut, para së gjithash të drejtën për të pasur jetë private dhe familjare në bazë të nenit 8 të KEDNJ-së.

Megjithatë, përgjimet janë elementet kryesore të provave që shërbejnë si bazë për ndjekjet penale të PSP-së. Paraqitja e përgjimeve të paligjshme si prova në gjykim mund të parashtrijë dilema ligjore, posaçërisht se a mund dhe në çfarë mase mund të përdoren ato për t'i mbështetur aktakuzat, për t'i pranuar provat në gjykim dhe/ose për ta formuar bazën për dënim të ligjshëm. Gjykata e Apelit i konsideroi përgjimet si dëshmi të ligjshme mbi të cilat mund të bazohet vendimi për miratimin e aktakuzës. Sipas Gjykatës, edhe pse përgjimet “janë krijuar” në mënyrë të paligjshme, ato u “morën” në mënyrë të ligjshme nga PSP-ja, gjë që i bën ato të pranueshme në procedurat gjyqësore. Megjithat, përkundër vendimit të Gjykatës së Apelit, pranimi i përgjimeve në gjykim vazhdon të kundërshtohet nga mbrojtja në gjykimet e PSP-së. Meqenëse gjykimet janë në rrjedhë e sipër, ky raport nuk do të marrë qëndrim për këtë çështje.

#### 4.6. Vjetërsia

Një çështje tjetër e cila meriton të analizohet është skadimi i mundshëm i afatit të vjetërsisë në rastet e PSP-së. Kodi Penal e rregullon vjetërsinë në nenet 107-112 të Kodit Penal. Ekzistojnë dy lloje të vjetërsisë: vjetërsia për ndjekje penale dhe vjetërsia për zbatimin e dënimeve.<sup>203</sup> Vjetërsia për ndjekje penale më tutje ndahet në *relative* (ndalesë për fillimin e ndjekjes penale) dhe *absolute* (ndalesë për vazhdimin e ndjekjes penale që është në rrjedhë e sipër).<sup>204</sup> Vjetërsia *relative* dhe *absolute* janë të lidhura me kryerjen e veprës penale (ose pasojat që dalin nga ajo vepër penale), dhe dënimin e paraparë me ligj. Vjetërsia *relative* është e paraparë me nenin 107(1) të Kodit Penal, sipas të cilit ndjekja penale nuk mund të ndërmerret pasi të kalojnë: i) 30 vjet nga kryerja e veprës penale për të cilën, sipas ligjit, mund të shqiptohet dënim me burgim të përjetshëm, ii) 20 vjet nga kryerja e veprës penale për të cilën, sipas ligjit, mund të shqiptohet dënim me burg prej më shumë se dhjetë vjet, iii) dhjetë vjet nga kryerja e veprës penale për të cilën, sipas ligjit, mund të shqiptohet dënim me burg prej më shumë se pesë vjet, iv) pesë vjet nga kryerja e veprës penale për të cilën, sipas ligjit, mund të shqiptohet dënim me burg prej më shumë se tre vjet, v) tre vjet nga kryerja e veprës penale për të cilën, sipas ligjit, burg mund të shqiptohet për më shumë se një vit dhe vi) dy vjet nga kryerja e veprës penale për të cilën, sipas ligjit, mund të shqiptohet burgim deri në një vit ose dënim me para.

<sup>203</sup> *Shih*, “Koment i Kodit Penal”, V. Kambovski, Shkup 2015.

<sup>204</sup> *Shih* nenet 107-108 të Kodit Penal.

Megjithatë, ka instanca në të cilat vjetërsia *relative* është ndërprerë dhe fillon të rrjedhë nga fillimi.<sup>205</sup> Koncretisht, kur ndaj të pandehurit është ndërmarrë ndonjë veprim hetimor,<sup>206</sup> dhe kur i pandehuri kryen ndonjë vepër penale për të cilën është paraparë dënim i njëjtë ose më i lartë.<sup>207</sup> Sapo të fillojë gjykimi, vlen vjetërsia *absolute* që është paraparë me nenin 108(6) të Kodit Penal. Në bazë të kësaj dispozite, ndjekja penale duhet të ndërpritet kur kalon dy herë më shumë kohë se sa që kërkon ligji për vjetërsimin *relativ*, pa marrë parasysh se në cilën fazë gjendet procedura. Kjo do të thotë se nëse gjykimi është në rrjedhë e sipër dhe aktgjykimi përfundimtar ende nuk është shqiptuar, gjykimi nuk mund të vazhdojë dhe gjykata do të lëshojë aktgjykim me të cilin refuzohet aktakuza në bazë të nenit 402(6) të Kodit Penal. Aktgjykimi përfundimtar duhet të kuptohet si aktgjykim ndaj të cilit nuk mund të parashtrahet ankesë.

Në rastin *Tank*, që ka të bëjë me ankandin e paligjshëm publik për blerjen e një automjeti luksoz për Ministrinë e Punëve të Brendshme, ish kryeministri Gruevski është i akuzuar për veprën penale Pranim i shpërblimit për ndikim të paligjshëm në bazë të nenit 359(2) të Kodit Penal, për të cilën është paraparë dënim me burg prej një deri në tre vjet. Sipas aktakuzës, procesi i tenderimit dhe i blerjes u zhvillua ndërmjet shkurtit dhe fundit të tetorit të vitit 2012. Bazuar në datën e fundit të kryerjes së veprës penale, 31 tetor 2012, e cila konsiderohet si datë e kryerjes së veprës penale, vjetërsia *absolute* do të zbatohet pas gjashtë vitesh,<sup>208</sup> që do të thotë se vjetërsia do të skadonte më 31 tetor të vitit 2018.<sup>209</sup>

Në rastin *Trajektorja*, ish-kryeministri Gruevski është i akuzuar për veprën e njëjtë penale, në lidhje me dhënien e paligjshme të tenderit për ndërtimin e një autostrade. Sipas aktakuzës, vepra penale është kryer ndërmjet tetorit të vitit 2012 dhe tetorit të vitit 2013. Duke u bazuar në datën e fundit të kryerjes së veprës penale, 31 tetor 2013, e cila konsiderohet si datë e kryerjes së veprës penale, vjetërsia *absolute* do të zbatohet pas gjashtë vitesh,<sup>210</sup> që do të thotë se vjetërsia do të skadonte më 31 tetor të vitit 2019.<sup>211</sup>

Në rastin *Qendra*, në lidhje me protestën e dhunshme përpara ndërtesës së Komunës Qendër, ish-kryeministri Gruevski, ish-ministri për transport

<sup>205</sup> Neni 107(5) i Kodit Penal.

<sup>206</sup> Neni 107(3) i Kodit Penal.

<sup>207</sup> Neni 107(4) i Kodit Penal.

<sup>208</sup> Neni 108(6) i Kodit Penal në lidhje me nenin 107(1)(5) të Kodit Penal.

<sup>209</sup> Në mungesë të një treguesi të qartë në nenin 359 të Kodit Penal, kjo llogaritje është bërë me supozimin se vjetërsia për këtë vepër penale është e lidhur me datën e kryerjes së veprës penale, e jo me paraqitjen e pasojave të saj.

<sup>210</sup> Neni 108(6) i Kodit Penal në lidhje me nenin 107(1)(5) të Kodit Penal.

<sup>211</sup> Në mungesë të një treguesi të qartë në nenin 359 të Kodit Penal, kjo llogaritje është bërë me supozimin se vjetërsia për këtë vepër penale është e lidhur me datën e kryerjes së veprës penale, e jo me paraqitjen e pasojave të saj.

Janakieski dhe 12 të pandehur të tjerë janë të akuzuar për veprën penale Dhunë në bazë të nenit 386(2)(1) të Kodit Penal, që është e dënueshme me dënim me burg prej tre muaj deri në tre vjet. Protesta u zhvillua më 7 dhe 10 qershor të vitit 2013. Duke u bazuar në datën e fundit të kryerjes së veprës penale, 10 qershor të vitit 2013, vjetërsia *absolute* do të zbatohet pas gjashtë vitesh, që do të thotë se vjetërsia do të skadonte më 10 qershor të vitit 2019.<sup>212</sup>

Në bazë të asaj që u tha më lartë, mund të konkludohet se sipas të gjitha gjasave disa raste të PSP-së nuk do të gjykohen përfundimisht para se të përfundojë vjetërsia *absolute*. Edhe pse vjetërsia paraqet një garanci për gjykim të drejtë për të pandehurin, skadimi i vjetërsisë absolute gjatë gjykimeve që janë në rrjedhë e sipër krijon joefikasitet dhe i pengon përpjekjet për sigurim të llogaridhënies. Prandaj, Misioni rekomandon që të gjitha palët e përfshira në procedurën penale të bëjnë përpjekje që të shmangen vonesat e panevojshme në mënyrë që të shmangët skadimi i afateve të vjetërsisë.

---

<sup>212</sup> *Po aty.*



## 5. Konkluzione dhe rekomandime

Për më pak se dy vjet e gjysmë që nga themelimi i PSP-së dhe pavarësisht ndërhyrjeve të konsiderueshme nga institucionet e tjera, janë bërë hapa të rëndësishëm drejt sigurimit të përgjegjësisë për veprat penale që kanë të bëjnë me dhe që u zbuluan përmes skandalit të përgjimit. PSP-ja arriti të parashtrojë 20 aktakuza brenda afatit të ngushtë ligjor dhe të gjitha aktakuzat u miratuan.<sup>213</sup> Megjithatë, procesi i miratimit, mori një kohë të konsiderueshme. Shumë aktakuza që u parashtruan në fund të qershorit të vitit 2017 u miratuan pesë-gjashtë muaj më vonë, ndërmjet nëntorit dhe dhjetorit të vitit 2017. Megjithëse LPP-ja nuk e përcakton afatin kohor brenda të cilit duhet të miratohet aktakuza, mund të konsiderohet se koha ndërmjet parashtrimit dhe miratimit është tepër e gjatë dhe kjo ka krijuar një perceptim sa ka anshmëri të kundër PSP-së nga ana e gjykatës.<sup>214</sup> Për më tepër, këto vonesa mund të ndikojnë në të drejtën për gjykim brenda një kohe të arsyeshme<sup>215</sup> dhe janë veçanërisht shqetësuese për rastet për të cilat vjetërsia absolute do të përfundojë së shpejti. Në lidhje me zbatimin e masave parandaluese, Gjykata ka qenë e kujdesshme që paraburgimi të shqiptohet vetëm si mjet i fundit në rastet e PSP-së. Megjithatë, ekziston përshtypja se zbatohen standarde të ndryshme kur bëhet krahasim me rastet që nuk janë të PSP-së, në të cilat paraburgimi është caktuar shumë shpesh. Përveç kësaj, është vërejtur se gjatë arsyetimit të vendimeve në lidhje me masat parandaluese shpesh nuk është marrë parasysh kërkesa për dyshimin e bazuar.

Rastet *Trust* dhe *Fortesa-Target* e nxorën në shesh një mangësi në kornizën e LPP-së që e rregullon zbatimin e paraburgimit deri në shqyrtim të ankesës, kur paraburgimi është shqiptuar për herë të parë nga Këshilli sipas nenit 25(5) që ka vendosur në shkallë të dytë. Duke mos kërkuar në mënyrë eksplicite zbatimin e paraburgimit, LPP-ja le hapësirë për mundësinë që i dyshuari të ikë, të manipulojë me provat ose ta përsërisë veprën penale deri në shqyrtim të ankesës.

Përkundër arritjeve të suksesshme të arritura nga PSP-ja deri më tani, kufizimet aktuale në kornizën ligjore<sup>216</sup> dhe institucionale e vënë në rrezik procesin e sigurimit të përgjegjësisë për veprat serioze penale të zbuluara në përgjimet. Prandaj, rekomandohet që të ndryshohet legjislacioni në pajtueshmëri me Strategjinë kombëtare për reformat gjyqësore 2017-2022. Pa marrë parasysh se çfarë vendimi do të marrë ligjvënësi në lidhje me vazhdimësinë dhe vendosjen

<sup>213</sup> Në rastin *Titanik 2*, Gjykata e miratoi aktakuzën pjesërisht.

<sup>214</sup> Raporti i Pribes i vitit 2017, 69.

<sup>215</sup> *Po aty*.

<sup>216</sup> Siç u tha më lartë, përveç mandatit të përkohshëm të Kryeprokurores publike të PSP-së, që përfundon në shtator të vitit 2019, Ligji për PSP-në përmban një afat kohor për parashtrimin e aktakuzave që dalin nga përgjimet e bisedimeve.

institucionale të PSP-së, rekomandohet që të gjitha rastet të përfundohen, me qëllim që të sigurohet përgjegjësi e plotë për veprat penale të zbuluara në përgjimet. Shpresohet se gjykimi i drejtë dhe efikas i rasteve të PSP-së, do të shërbejë si një mekanizëm për ta rindërtuar besimin në sistemin e drejtësisë penale në vend.

Edhe pse PSP-ja ka qenë e zellshme në sigurimin e transparencës për publikun, ka disa fusha në të cilat mund të bëhen më shumë përpjekje për ta ofruar informacionin përkatës me kohë. Kjo ka të bëjë sidomos me marrjen e kompetencës për rastet që janë në rrjedhë e sipër të Prokurorisë Publike, ku veprat themelore penale nuk *rezultojnë nga* përmbajtja e përgjimeve, e as (nëse interpretohet në mënyrë të rreptë) nuk *lidhen me* to. Edhe pse është në diskrecionin e PSP-së t'i ndajë me publikun arsyet për ta marrë kompetencën për rastet që janë në rrjedhë e sipër, duke pasur parasysh profilin e lartë dhe ndjeshmërinë politike të gjykimeve që i ka marrë përsipër PSP-ja, Misioni e këshillon PSP-në të miratojë një qasje më transparente, sa më shumë që është e mundur, duke mbrojtur në të njëjtën kohë konfidencialitetin e hetimeve.

Një tjetër arsye për shqetësim është mungesa e dukshme e hetimeve dhe/ose ndjekjeve penale në lidhje me veprimet specifike dhe individët e përmendur në përgjime. Kjo i ka zhgënjyer disa anëtarë të publikut dhe ndoshta e ka zvogëluar një pjesë të mbështetjes fillestare.

Duke u bazuar në analizën e përfshirë në këtë raport të përkohshëm, Misioni rekomandon si më poshtë:

### **Për pushtetin ekzekutiv dhe atë legjislativ:**

- Të trajtohen kufizimet që ekzistojnë në kornizën ligjore që mund t'i parandalojnë hetimet e PSP-së që janë në rrjedhë e sipër të përfundohen dhe që ndoshta mund të çojnë në ngritje të aktakuzës;
- Të sigurohet vazhdimësi afatgjate e PSP-së në përputhje me Strategjinë kombëtare për reformat gjyqësore 2017-2022;
- Të trajtohen mangësitë në kornizën ligjore të LPP-së mbi zbatimin e menjëhershëm të paraburgimit.

### **Për PSP-në:**

- Ta hetojë diapazonin e plotë të veprave penale dhe të gjithë të dyshuarit (nëse ka dëshmi) që janë zbuluar në incizimet e përgjuara;
- Ta informojë publikun kur prokurorët e PSP-së kanë arritur në

përfundimin se nuk ka dëshmi të mjaftueshme për të vazhduar me hetimin ose ndjekjen penale të ndonjë rasti, veçanërisht kur përmbajtja e përgjimeve që janë në dispozicion të publikut mund të krijojë pritshmëri për dhënie të llogarisë;

- Të miratohet një qasje më transparente kur merren kompetencat për rastet e Prokurorisë Publike që janë në rrjedhë e sipër.

### **Për Gjykatën Themelore Shkup 1:**

- Të sigurojë se arsyetimi për vendimet mbi masat parandaluese do t'i përfshijë të gjitha kërkesat e parapara me LPP;
- T'i zbatojë standardet e njëjta edhe për rastet e PSP-së edhe për ato që nuk janë të PSP-së, kur vendos për kërkesat për paraburgim, në mënyrë të qëndrueshme, të paanshme dhe të barabartë.

### **Për të gjitha palët e përfshira në procedurat penale:**

- Të bëjnë përpjekje që të evitohen vonesat e panevojshme që të evitohet skadimi i afatit vjetërsisë.

